

”EUROVIISUJA EI PAHAT IHMISET SEURAA”

Sosiaalisuus ja yhteisöllisyys suomalaisten euroviisufanien parissa

KATRI NIEMINEN
Sosiologian
pro gradu –tutkielma
Yhteiskunta- ja
kulttuuritieteiden yksikkö
Tampereen yliopisto
Joulukuu 2013

TAMPEREEN YLIOPISTO

Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö

KATRI NIEMINEN: ”Euroviisuja ei pahat ihmiset seuraa” – Sosiaalisuus ja yhteisöllisyys suomalaisten euroviisufanien parissa

Pro gradu –tutkielma, 80 s., 4 liites.

Sosiologia

Joulukuu 2013

Tämä pro gradu –tutkielma käsittelee sitä, millaista sosiaalisuutta ja yhteisöllisyyttä suomalaisten euroviisufanien parissa esiintyy. Tutkielmassa tarkastellaan sitä, mikä merkitys muilla saman kiinnostuksen kohteen jakavilla on euroviisuja fanittavalle henkilölle. Minkälaisen yhteisön euroviisufanit muodostavat, ja mitä tällaiseen yhteisöön kuulumisen faneille merkitsee?

Tutkimuksen aineisto koostuu haastatteluista, kyselyvastauksista sekä havainnoinnista. Aineisto on koottu keväällä 2013. Haastattelut koostuvat seitsemästä puolistrukturoidusta haastattelusta. Kysely teetettiin internetissä Viisukuppila-foorumilla, ja siihen kertyi 24 vastausta. Lisäksi havainnointi suoritettiin yhdessä euroviisuklubi OGAE:n järjestämässä esikatselutapahtumassa. Kyseessä on laadullinen tutkimus, ja aineiston analyysissä on käytetty aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Analyysi rakentuu aineiston pohjalta luotujen kategorioiden ja luokittelujen varaan.

Tutkimuksessa selvisi, että fanien muodostama yhteisö on viisufaneille tärkeä ja merkityksellinen. Faniuteen kuuluu olennaisena osana se, että pyritään hakeutumaan muiden saman kiinnostuksen kohteen jakavien pariin. Faniyhteisö toimii faniuteen rohkaisevana ja sitä vahvistavana tekijänä. Yhteisöstä fanit ovat löytäneet samanhenkisiä ihmisiä, jotka kaikki ovat omalla hyvällä tavallaan ”outoja”, minkä fanit kertoivat olevan viisufaneille yhteinen ominaisuus. Internetillä on keskeinen rooli ensikosketuksen saamisessa muihin faneihin. Suomessa järjestetään myös ympäri vuoden euroviisufaneille tarkoitettuja tilaisuuksia ja tapahtumia, joissa faniutta tehdään näkyväksi ja joihin fanit osallistuvat. Fanit tapaavat toisiaan myös vapaa-ajallaan. Tutkimani fanit olivat löytäneet faniyhteisöstä keskimäärin viidestä kymmeneen läheiseksi luokiteltua ystävää, ja kymmeniä tai jopa toista sataa tuttavaa. Faniudella on siis suuri merkitys henkilöiden sosiaalisten verkostojen kannalta. He myös kuvailivat faniuttaan kuulumisena suureen viisuperheeseen, johon kaikki euroviisufanit ovat tervetulleita.

Avainsanat: fanitutkimus, yhteisöllisyys, euroviisut

SISÄLLYSLUETTELO

1.	JOHDANTO	1
2.	FANITUTKIMUKSEN KEHITYS JA SUUNTAUKSET	4
3.	FANI JA FANIUS	6
3.1	Määrittelyä	6
3.2	Faniuden tyypit.....	11
3.2.1	Kulttifanius	11
3.2.2	Trendifanius	12
3.2.3	Tähtifanius.....	13
3.3	Fanikunta.....	14
3.4	Tavallisesta kuluttajasta faniksi.....	14
3.5	Faniuden kritiikkiä	17
4.	FANIUDEN YHTEISÖLLINEN ULOTTUVUUS.....	19
4.1	Internet-yhteisöjen merkitys.....	21
5.	METODI JA AINEISTO	23
5.1	Tutkimusasetelma ja tutkimuskysymys	23
5.2	Tutkimuksen aineisto	23
5.2.1	Haastattelu.....	23
5.2.2	Havainnointi	24
5.2.3	Web-kysely.....	25
5.3	Sisällönanalyysi metodina	27
6.	ANALYYSI.....	30
6.1	Euroviisujen merkitys fanille	30
6.2	Sosiaalinen maailma.....	38
6.2.1	Tapahtumat ja toiminta	39
6.2.2	Internetin merkitys	44

6.2.3	Ihmissuhteet	50
6.3	Yhteisöllisyys	55
6.3.1	Samanhenkisten ihmisten löytäminen	55
6.3.2	”Outous” yhdistävänä tekijänä	57
6.3.3	Kaikki tervetulleita sellaisena kuin on.....	59
6.3.4	Muiden fanien merkitys.....	62
6.3.5	Huumori	63
6.3.6	Yhteishenki.....	65
7.	JOHTOPÄÄTÖKSET	70
7.1	Yhteisöllisyyden merkitys.....	71
7.2	Outouden teema	73
7.3	Lopuksi.....	75
	LÄHTEET	76
	LIITTEET	81

1. JOHDANTO

Tutkin gradussani sitä, minkälaista sosiaalisuutta ja yhteisöllisyyttä suomalaisten euroviisufanien parissa ilmenee, eli miten jaettu musiikkimaku on yhteydessä ihmisten kokemaan yhteisöllisyyteen. Muodostavatko samaa musiikkia, euroviisuja, kuuntelevat ihmiset yhteisön, johon he itse katsovat kuuluvansa? Tutkimukseni kohderyhmänä on siis suomalaiset euroviisufanit. Arkipuheessa kuulee puhuttavan paljon räppäreistä, hiphoppareista, hevareista ja niin edelleen. Onkin mielenkiintoista selvittää, pitävätkö ihmiset itse saman musiikin fanittamista keskeisenä yhteisöön kuulumista ja yhteisön muodostumista ohjaavana tekijänä. Pyrkimyksenäni onkin selvittää, minkälaisen yhteisön euroviisuja kuuntelevat ja fanittavat ihmiset muodostavat oman musiikillisen faniryhmänsä ympärille.

Maailman musiikkitarjonta on nykyään laajempi kuin koskaan aikaisemmin. Erilaisia musiikkityylejä- ja lajeja on olemassa yhä enemmän ja tarjonta kasvaa jatkuvasti. Nyky-yhteiskunnassa korostetaan paljon yksilökeskeisyyttä ja itsensä muokkaamista, kehittämistä ja löytämistä. Ihmisiä kehoitetaan löytämään ”oma juttunsa” ja elämään sellaista elämää, joka miellyttää itseä ja täyttää omat tarpeet. Musiikkimaku on yksi osa oman identiteetin rakentamista. Musiikista jota kuuntelee, voi ammentaa vaikutteita tyyliin, mielipiteisiin, asenteisiin ja niin edelleen. Sen takia onkin mielenkiintoista tutkia, miten jaettu musiikkimaku vaikuttaa yhteisön muodostumiseen. Vaikka nykyään korostetaan yksilöllisyyttä ja yksilökeskeisyyttä, yhteisöllisyyttäkään ei sovi unohtaa. Ihmisiä yhdistäviä tekijöitä voi olla lukuisia, mutta omassa tutkimuksessani keskityn siihen, mikä on euroviisufaniuden rooli ihmisiä yhdistävänä tekijänä.

Musiikki jota kuuntelemme ja tuotamme, on osa identiteetin tuottamisen prosessia. (Frith 1996, 109). Kokemukset, jotka liittyvät musiikkiin, liittyvät myös omaan identiteettiin. Musiikin herättämät tunteet luovat yhteyden sekä musiikin esittäjään, että tämän muihin faneihin. Musiikin kokeminen on yhtä aikaa sekä yksilöllistä, että kollektiivista. (mt., 121). Näin ollen on perusteltua olettaa, että euroviisut voisi olla ainakin jollain tasolla ihmisiä yhdistävä tekijä. Mikäli musiikki voi omalta osaltaan vaikuttaa identiteetin muotoutumiseen, voisi ihmisten kuvitella löytävän jollain tasolla samanhenkisiä ihmisiä oman kiinnostuksen kohteensa muista faneista. *Fani* onkin tutkimuksessani keskeinen käsite. Sillä tarkoitetaan yleisesti ottaen henkilöä, jonka mediasuhde on keskimääräistä sitoutuneempi, intensiivisempi, aktiivisempi ja sosiaalisempi.

Musiikki on tavalla tai toisella läsnä kaikkien nykyihmisten elämässä. Se on ympäri maailmaa yksi keskeisimpiä vapaa-ajanviettotapoja. On discoja, konsertteja, elokuvia, tv-mainoksia ynnä muuta, missä musiikki on läsnä, puhumattakaan mukana kulkevista mp3-soittimista, iPodeista ja kännyköistä, joilla voi kuunnella musiikkia kaikkialla. (Bennett 2000, 34.) Kulttuurintutkijat ovat viimeisten parinkymmenen vuoden aikana tulleet kautta linjan siihen tulokseen, että musiikki onkin esimerkiksi nuorten kaikista keskeisin kulttuurinen kiinnostuksen kohde (Willis 1990, 59). Tässä tutkimuksessa keskityn tarkastelemaan sitä, miten musiikki faniuden kohteena voi toimia ihmisiä yhdistävänä tekijänä, euroviisufanien näkökulmasta.

Kaikille aikakausille on olemassa omat tyypilliset sosiaalisen järjestäytymisen ja yhteisöllisyyden muotonsa. Michel Maffesoli (1995) on luonut termin *uusheimo* kuvaamaan tälle ajalle tyypillistä yhteisöllisyyttä. Modernia elämää hallinneen demokratian ja rationalismin ihanteen jälkeen ollaan taas palaamassa yhteisöllisyyden ihanteeseen, jonka ehdittiin jo ajatella menettäneen merkityksensä. Yhteisöllisyys ei kuitenkaan ole kadonnut mihinkään, se vain saa uusia muotoja. (mt., 24.) Maffesolin (1995) mukaan ”yksilöllisellä onnellisuudella on arvokkuutta vain, jos se saavutetaan kollektiivisen onnellisuuden puitteissa” (mt., 73). Nykyaikana ihmisen pitää suurelta osin etsiä ja löytää itse yhteisöt joihin kuulua ja joissa kokea kollektiivisia tunteita, sillä yhteisöllisyys ei ole enää itsestään selvästi kovin voimakkaasti läsnä elämässämme. Ihmisille on tärkeää olla yhdessä jo pelkästään yhdessä olemisen vuoksi, vailla sen kummempaa päämäärää. Yhdessäolo itsessään voi olla se päämäärä, jota tavoitellaan. Muun muassa musiikin tai urheilun kuluttaminen voi tarjota kanavia yhdessäolon toteuttamiseen. (mt., 93.)

Rationaalisen sosiaalisuuden on korvannut sosiaalisuus, jossa korostuvat tunnelmat, tunteet ja tunteet (Maffesoli 1996, 11). Heimoihin kuulumisen ei ole välttämättä pysyvää ja ennalta määrättyä, vaan se voi olla ohimenevää ja hetkellistä ja palvella yksilön sen hetkistä elämäntilannetta ja tarkoitusperiä (mt., 76). Toisin kuin ennen, kun syntyperä määrittä pitkälti jäsenyyksiä kulttuurisissa ja sosiaalisissa yhteisöissä ja nuo jäsenyydet olivat myös varsin pysyviä, nykyään yksilö voi pitkälti itse päättää, mihin kulttuurisiin, poliittisiin tai viihteellisiin yhteisöihin ja ryhmiin hän haluaa kuulua (Siisiäinen 2003, 13). Faniryhmien voidaan katsoa olevan yksi tällainen uuden heimoyhteisöllisyyden muoto. Ihminen valitsee itse omaan elämäntapaansa ja identiteettiinsä sopivat kohteet joita fanittaa. Muiden fanien kanssa halutaan toteuttaa yhteisöllisyyttä ja jakaa kokemuksia ja tunteita. Jäsenyydet voivat olla hetkellisiä tai hyvinkin pitkäaikaisia. Keskeistä on, että jäsenillä on miellyttävää yhdessä ja että he saavat iloa ja nautintoa

sosiaalisuudesta. Tärkeää on yhteenkuuluvuuden tunne tässä ja nyt. Euroviisufanien yhteisöä tarkastelemalla pyrin hahmottamaan kuvaa yhdestä modernille ajalle tyypillisestä sosiaalisuuden ja yhteisöllisyyden muodosta, ja tässä tutkimuksessa pyrin avaamaan ja ymmärtämään niitä sosiaalisia ja yhteisöllisiä merkityksiä, joita faniryhmällä on jäsenilleen.

Seuraavaksi tarkastelen tarkemmin aiheeni kannalta olennaista aikaisempaa tutkimusta. Tämän jälkeen luvussa viisi kuvaan tutkimusaineistojani ja metodista lähestymistapaani. Luvussa kuusi etenen aineiston analyysiin, jonka jälkeen seuraavat tutkimukseni johtopäätökset.

2. FANITUTKIMUKSEN KEHITYS JA SUUNTAUKSET

Tutkimukseni paikantuu fanitutkimuksen kentälle. Fanitutkimus on kehittynyt viimeisen vuosikymmenen aikana yhdeksi kulttuuri- ja mediatutkimuksen keskeisimmäksi tutkimusalueeksi. Tätä selittää muun muassa se, että faniuden voidaan katsoa olevan nykyajan länsimaiselle kulttuurille erityisen tyyppillinen ilmiö. Sitä selittää modernisaatio ja yhteiskunnassa tapahtuneet makrotason muutokset. Fanikulttuurit ilmentävät jälkimodernille ajalle ominaisia muutoksia sosiaalisuudessa ja yleisöjen luonteessa. (Hirsjärvi & Kovala 2007, 245.) Fanius on yleinen populaarikulttuurin piirre teollistuneissa yhteiskunnissa. Nyky-yhteiskunnassa on tarjolla suuri määrä massatuotettua ja -levikkistä viihdettä, josta tietyt esiintyjät, narratiivit tai genret valikoituvat osaksi tiettyjen ihmisryhmien omaksumaa kulttuuria. Nämä populaarikulttuurin tuottamat kiinnostuksen kohteet saavat faniryhmän parissa suuremman merkityksen, kuin mikä niillä ”tavallisen” yleisön silmissä on. (Fiske 1992, 30.) Kaarina Nikusen (2008) mukaan fanitutkimuksessa kohtaavat muun muassa runous, urheilu, virtuaalipelit ja fanikulttuurit. Hän luonnehtii fanitutkimusta seuraavasti:

”Nämä yhdistelmät kertovat uusista artikulaatioista, yhteenliittymistä, joissa kohtaavat mediateknologia, intohimo ja osallistuva kulttuuri. Näiden artikulaatioiden yksi merkittävä energia kytkeytyy sosiaalisuuteen, jota ylläpitävät erilaiset yhteisöt, keskustelufoorumit ja verkostot. Fanitutkimuksen keskeisinä kohteina ovat juuri edellä mainitun kaltaiset yhteisöt ja verkostot, niiden toiminnan muodot, rajat ja intohimon suunta.” (mt., 7.)

Omassa tutkielmassani olen kiinnostunut nimenomaan siitä, millaista sosiaalisuutta ja yhteisöllisyyttä euroviisufanien parissa esiintyy.

Fanutkimus on luonteeltaan varsin poikkitieteellistä. Siinä sekoittuvat niin uskontotiede, taloustiede, organisaatiotutkimus, musiikintutkimus, kulttuurintutkimus kuin mediatutkimuskin. Eri tieteenaloilta nousevat ajankohtaiset kysymykset ohjaavat sitä, mihin suuntaan tutkimus ja kysymyksenasettelu kehittyvät. Monitieteisyyden myötä eri aloilta ponnistavat näkökulmat ja teoriaperinteet pääsevät kohtaamaan ja täydentämään toisiaan. (mt., 7.)

Nikusen (2008) mukaan fanitutkimuksessa tulisi tarkastella ilmiöitä avoimesti ja monipaikkaisesti. Faniudelle ei ole olemassa yhtä oikeaa määritelmää, joten yksiselitteisen faniuden sijaan tulisi puhua faniuksista. Erilaisiin faniuksiin sisältyy erilaisia käytännön ja toiminnan muotoja. Sitä on

olemassa esimerkiksi musiikin, elokuvan, television ja urheilun alalla. Ne eivät kuitenkaan suinkaan ole selvärajaisia toisiinsa nähden, vaan erilaiset käytännöt voivat myös sekoittua ja lähentyä toisiinsa nähden. (mt., 7.)

Fanitutkimuksen kehitys on näkynyt myös suomalaisella tutkimuskentällä. 2000-luvun vaihteen jälkeen on ehtinyt syntyä varsin runsaasti aiheeseen liittyvää materiaalia. Väitöskirjojen saralla Kaarina Nikusen *Faniuden aika, kolme tapausta tv-ohjelmien faniudesta* (2005) sekä Harri Heinosen Everton-jalkapallofaneja käsittelevä *Jalkapallon lumo* (2005) ovat olleet ensimmäisiä laatuaan. (Hirsjärvi & Kovala 2007, 246.)

Fanitutkija Matt Hillsin (2001) haastattelussa Henry Jenkins on jaotellut fanitutkimuksen kehityksen kolmeen eri vaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa alettiin ymmärtää yleisön roolia aktiivisena merkitystentuottajana ja hyödynnettiin etnografista tutkimusmenetelmää. Tutkijat olivat ulkopuolisia suhteessa tutkimuskohteeseensa, eikä heillä ollut henkilökohtaista suhdetta siihen. Tutkimuksissa saatettiin tehdä eroa faniyhteisön ja tutkijoiden välille ja antaa ymmärtää, että tutkijat näkivät fanien toiminnan sellaisena poliittisena toimintana ja tosiasioina, joita fanit eivät välttämättä itse tajunneet edustavansa.

Toisessa vaiheessa faniyhteisöjä alettiin tutkia sisältä päin. Tutkijat saattoivat olla faneja itsekkin. Faniuden identiteettiä vahvistettiin ja kokemuksellisuutta korostettiin. Faniuden aktiivinen ja tuotannollinen ulottuvuus olivat keskiössä, ja tutkimus pyrki erottamaan faniuden sitä negatiiviseksi leimaavista diskursseista.

Kolmannessa vaiheessa fanius oli lunastanut paikkansa tutkimuskohteena, eikä ollut enää kyseenalaista olla yhtä aikaa sekä akateemikko että fani. Tässä vaiheessa oli mahdollista suhtautua faniuteen tarvittaessa kriittisesti ja analysoida avoimesti faniuden kokemusta, ilman velvollisuudentuntoa puolustaa faniyhteisöä. Se mahdollisti avoimemman suhtautumisen tutkimuskohteeseen ja myös mahdollisten ristiriitojen ja kiistojen käsittelemisen, kuitenkin asiantuntevasti ja koko fani-ilmiötä leimaamatta. (mt., 10-11.)

3. FANI JA FANIUS

3.1 Määrittelyä

Matt Hills (2001) toteaa fanikulttuureita käsittelevän kirjansa aluksi, että jokainenhan tietää, mikä fani on. Lienee totta, että kaikilla on arkielämän perusteella jonkinlainen käsitys siitä, mitä fanilla tarkoitetaan. Kyseessä on ihminen, joka suhtautuu intohimoisesti johonkin julkisuuden henkilöön, elokuvaan, tv-sarjaan, bändiin tai vastaavaan. Hänellä on runsaasti tietoa ihailun kohteesta, sen seuraaminen tuo sisältöä henkilön elämään ja usein fani on yhteydessä muihin saman kohteen faneihin. Termin yleisyydestä huolimatta, tai ehkä juuri sen takia, sen akateeminen määrittely on kuitenkin osoittautunut haastavaksi tehtäväksi. (mt., ix.) Seuraavaksi esittelen muutamia oman tutkimukseni kannalta keskeisiä faniuden määritelmiä. Käsitteestä ei siis ole olemassa yhtä oikeaa ja tyhjentävää määritelmää, mutta eri määritelmät auttavat luomaan suhteellisen havainnollisen kuvan siitä, mitä faniudella nykypäivän tutkimuksessa tarkoitetaan.

Ensinnäkin, sana *fan* pohjautuu englannin kielen sanaan *fanatic*, joka taas juontaa juurensa latinan kielen sanaan *fanaticus*, joka tarkoitti ”temppelinpalvelijaa” ja ”omistautunutta”. Sittemmin sanalla alettiin tarkoittaa jostain asiasta yltiöpäisesti kiinnostunutta henkilöä. Sanan vakiintuessa käyttöön 1800-luvulla, sillä viitattiin lähinnä urheilua seuraaviin miehiin (alaluokan huvitukset ja maskuliinisuus) sekä teatterin iltapäivämatineoista ja näyttelijöistä kiinnostuneisiin naisiin (populaarikulttuuri, eroottisuus ja feminiinisyys). Nykyään termillä tarkoitetaan lähinnä intensiivistä ja sosiaalista suhdetta mediatuotteisiin. (Hirsjärvi & Kovala 2007, 246-247.)

Hirsjärvi ja Kovala (2007) toteavat, että on vaikeaa löytää fani-ilmiötä keskeisesti määritteleviä kriteereitä. He ovat kuitenkin listanneet piirteitä, jotka liittyvät fani-ilmiössä kuvailtuun vastaanottoon ja merkityksen muodostamiseen. Ne ovat:

- hyväksyminen palvonnaksi asti, mutta myös kriittisyys (etenkin kulttikohteiden kohdalla) sekä ironinen suhde omaan faniuteen
- toisto, uskollisuus
- intensiivisyys
- intermediaalisuus ja nykyisin Internetin korostunut rooli

- aktiivisuus ja tuottavuus
- sosiaalisuus, uudet yhteisöllisyyden muodot
- fanitoimintojen merkitys identiteetin rakentamiselle, voimaannuttaminen
- käytäntöjen moninaisuus; keräily, yhdistystoiminta, fanifiktio, luova toiminta

(mt., 248.)

Janne Mäkelä (2007) on tutkinut faniutta erityisesti populaarimusiikin saralla.

”Populaarimusiikissa faneilla tarkoitetaan aktiivisia ja erottuvia ihmisiä, jotka seuraavat kiihkeästi tiettyjen esiintyjien tekemisiä, tai omistautuvat tietyille musiikillisille lajityypeille.” (Shuker 1998, 11.) Faniiden kiinnostus voi kohdistua myös tapahtumiin, ilmiöihin ja erilaisiin tuotteisiin, kuten vaikkapa juuri Eurovision laulukilpailuihin tai vinyylilevyjen keräilyyn. Yleisimmin faniudessa on kuitenkin kyse ihailusta, joka kohdistuu johonkin tunnettuun artistiin tai yhtyeeseen. Mäkelän mukaan termillä *fanius* tarkoitetaan erityisiä kuluttajaryhmiä ja heidän aktiviteettejaan. Faniudelle on ominaista tunteenomainen suhtautuminen tiettyyn populaarikulttuurin tekstiin tai ilmiöön. Hän myös laajentaa termin tarkoittamaan kulttuurista käytäntöä, joka operoi ja jota tuotetaan kulttuuriteollisuuden, julkisuuden ja yleisöjen välisessä vuorovaikutuksessa. (Mäkelä 2007, 214.)

Roy Shukerin (2013) mukaan tiettyä populaarimusiikkia kuuntelemalla voi ilmaista henkilökohtaista identiteettiä ja osoittaa tiettyyn ryhmään kuulumista, niin luokan, sukupuolen ja etnisyyden, kuin tiettyjen skenejen ja alakulttuurienkin osalta. Popmusiikki yhdistää ja auttaa luomaan yhteisöllistä identiteettiä. Musiikilla on ihmisille sekä sosiaalista että henkilökohtaista merkitystä. Voimakas samastuminen tiettyihin tähtiin voi tuottaa mielihyvää ja samalla voimaannuttaa fania itseään. (mt., 161-162, 168.)

Kaarina Nikunen (2005) on omassa faniuden määritelmässään eritellyt kuusi eri elementtiä, joiden kautta hän faniutta kuvaa.

1. **Affekti:** Kiihtymys tai mielenliikutus. Nikunen nojaa tässä erityisesti Lawrence Grossbergin luonnehdintaan affektista. Grossberg määrittää tekstin ja yleisön suhteen affektiiviseksi. Fani on henkilö, joka on tehnyt affektiivisen sijoituksen johonkin, jolla on hänelle merkitystä. (Grossberg 1992, 41, 58). Niin ikään Henry Jenkins viittaa affektiivisuuden merkitykseen; fani ja tavallinen katsoja eroavat toisistaan sen

intensiteetin osalta, jolla emotionaalisesti ja älyllisesti kiinnostuksen kohteeseen panostetaan (Jenkins 1992, 56).

2. **Toiminta:** Fanius edellyttää myös toimintaa, pelkkä sivusta seuraaminen ei riitä. Toiminta voi ilmetä esimerkiksi kiinnostuksen kohteeseen liittyvän materiaalin, kuten tiedon, kuvien, kirjallisuuden tai tavaroiden, keräämisenä. Tiedon ja oheismateriaalin hankkiminen synnyttää faniutta. Tämän kaltainen fanius näkyy myös ulospäin muun muassa rintanappien, fanipaitojen ja julisteiden muodossa. Toiminnassa voi hyödyntää eri välineitä, kuten televisiota, lehtiä, nettikeskusteluja ja kohteesta riippuen siihen liittyvää musiikkia. Aktiivinen toiminta tekee eroa faneista erilliseen passiiviseen yleisöön. Toimintaa pidetäänkin sen näkyvyyden vuoksi usein tutkimuksen parissa keskeisenä mittarina, jolla fanit erotetaan muusta yleisöstä.

3. **Yhteisö** ja 4. **Identiteetti:** Yhteisön löytäminen ja mahdollisuus jakaa faniuden kokemuksia on keskeistä fani-identiteetin kannalta. Nikunen viittaa myös Henry Jenkinsiin, jonka mukaan yksittäiset fanit voivat saada yhteisöstä rohkeutta ja voimaa, joka suojelee pilkalta ja väheksynnältä. Kollektiivisen identiteetin omaksuminen ja liittoutuminen yhteen muiden samat valinnat jakavien kanssa liittyy siis oleellisesti faniuteen. (Jenkins 1992.) Fanius edellyttää fani-identiteetin omaksumista, joskin sen julkinen osoittaminen ja merkitys fanille itselleen voi vaihdella. On kuitenkin keskeistä, että henkilö määrittää itsensä faniksi.

5. **Populaarikulttuuri faniuden kohteena:** Fanius liitetään yleisesti nimenomaan populaarikulttuuriin. Korkeakulttuurin ja populaarikulttuurin yleisöillä voi olla yhteneväisiä käytäntöjä, mutta korkeakulttuuri ei yhdisty faniuteen. Fani saattaa joutua puolustelemaan ja oikeuttamaan valintojaan (miksi fanittaa saippuaopperaa?), kun taas korkeakulttuurin ystävän harvoin tarvitsee samassa määrin perustella ihailun kohdettaan. Faniudelle on ominaista tunteenomainen suhtautumistapa ja avoimen ihailun osoittaminen, kun taas korkeakulttuurin parissa arvostetaan etäistä ja kriittistä suhtautumistapaa asioihin (Jensen 1992, 20; Nikunen 2003, 123-124). Juuri tämä faniuteen liitettävä negatiivisen leiman kokeminen yhdistää erilaisia faniuksia ja toisaalta myös erottaa heidät korkeakulttuurin kuluttajista ja käyttäjistä.

6. **Sukupuoli:** Sukupuolen ja faniuden suhdetta on tarkasteltu varsin vähän teoreettisella tasolla. Sukupuoli nähdään jossain määrin annettuna, minkä takia faniutta ei tarkastella yhtenä sukupuolta tuottavana alueena, vaan pikemminkin sukupuolta kuvaavana. Fanius on kuitenkin mahdollista nähdä myös alueena, jossa sukupuoli ja seksuaalisuus muotoutuvat, rajautuvat ja määrittyvät. Ihailun kohteet ja niitä ympäröivä julkisuus normittavat sukupuolta, luovat sukupuolen ideaaleja. Mediarepresentaatiot, jotka käsittelevät tähtiä ja idoleita, luovat naiseuden ja mieheyden horisontteja ja näin näköalaa ja aineksia identiteetin muokkaukseen.

(mt., 46-56.)

John Fiske (1992) on kehitellyt pidemmälle faniuden toiminnan ja tuottavuuden tarkastelua. Hänen mukaansa tuottavuus on keskeinen osa faniutta. Hän jakaa tuottavuuden kolmeen eri kategoriaan, joskaan nämä kategoriat eivät ole toisiinsa nähden selvärajaisia, vaan osittain päällekkäisiä. Ensimmäinen kategoria on semioottinen tuottavuus. Se on tyypillistä populaarikulttuurille kokonaisuudessaan, ei pelkästään faneille. Se viittaa siihen, miten kulttuuristen hyödykkeiden pohjalta voi ammentaa erilaisia merkityksiä sosiaaliselle identiteetille ja sosiaaliselle kokemusmaailmalle. Esimerkkinä Fiske käyttää Madonna-faneja, jotka 80-luvulla tuottivat Madonnan inspiroimana uudet, omat merkityksensä seksuaalisuudelle, eivätkä tyytyneet vanhoihin patriarkaalisiin malleihin. He siis tuottivat uudenlaista sosiaalista järjestystä Madonna-ilmion tarjoaminen semioottisten resurssien pohjalta. (mt., 37.)

Toinen tuottavuuden kategoria on artikuloitu (enunciative) tuottavuus. Tässä yhteydessä Fiske viittaa semioottisen tuottavuuteen; semioottinen tuottavuus muuttuu artikuloituksi tuottavuudeksi, kun uudet merkitykset sanotaan ääneen ja tuodaan ilmi kasvokkain vuorovaikutuksessa. Faniuden kohteesta luodaan ja levitetään tiettyjä merkityksiä, joista keskustellaan omassa faniyhteisössä. Fiskeen mukaan monet fanit ovat jopa valinneet faniuden kohteensa sillä perusteella, että he ovat halunneet mukaan johonkin heitä lähellä olevaan keskusteluyhteisöön. Jos ympärillä on kuullut puhuttavan paljon jostain ohjelmasta, bändistä tai vastaavasta, ihminen on voinut alkaa fanittaa kyseistä kohdetta päästäkseen sisälle sosiaaliseen yhteisöön. Se ei kuitenkaan tarkoita, että mieltymys kohdetta kohtaan olisi jollain tapaa teeskenneltyä, vaan osoittaa vain, että tekstuaaliset ja sosiaaliset mieltymykset kietoutuvat

läheisesti toisiinsa. Puhuminen ei kuitenkaan ole ainoa artikuloidun tuottavuuden muoto. Tietynlainen, idolia myötäilevä, hius-, meikkaus- tai pukeutumistyyli voi yhtä lailla olla tapa rakentaa sosiaalista identiteettiä ja yhteenkuuluvuutta faniyhteisön kesken. (Fiske 1992, 37-38.)

Kolmas kategoria on tekstuaalinen tuottavuus. Sillä tarkoitetaan tekstien ja tarinoiden tuottamista ja jakamista faniyhteisön kesken. Se voi olla oman musiikkivideon tekemistä suosikkikappaleen ympärille, novellin kirjoittamista oman suosikkisarjan pohjalta tai maalauksen tekemistä omasta idolista. Fanien tuottavuus ei kuitenkaan rajoitu uusien tekstien tuottamiseen, vaan osallistua voi myös alkuperäisen tekstin tuottamiseen. Oman joukkueen väreihin pukeutuneet urheilufanit tai rockbändin jäseniä matkivat fanit tulevat osaksi idoliensa esiintymistä. Esiintyjä ja ihailija muodostavat yhdessä kokonaisuuden, ja ulkopuolisesta tekstistä tuleekin tapahtuma, jossa fani on mukana osallisena. Esimerkiksi kun kannattajat hurraavat joukkueelleen jalkapallokatsomossa, he eivät vain kannusta joukkuetta näkemään enemmän vaivaa, vaan näkevät vaivaa myös itse ja jakavat lopputuloksen aiheuttamat tunnelmat joukkueen kanssa. Fanit voivat siis tuottaa omia tekstejä alkuperäisten fanituksen kohteidensa pohjalta, tai olla mukana tuottamassa tarinaa yhdessä fanituksen kohteensa kanssa. (Fiske 1992, 39-41.)

Lawrence Grossberg (1992) puolestaan korostaa yleisön ja populaarikulttuurin tekstien välisen suhteen aktiivisuutta ja tuottavuutta. Mikään teksti ei itsessään sisällä valmiita merkityksiä, vaan tekstejä tulkitaan ja merkityksellistetään jatkuvasti eri yleisöjen toimesta. Näin ollen koskaan ei voi myöskään etukäteen varmasti tietää, millaisia reaktioita ja tulkintoja teksti saa ihmisissä aikaan. Jokainen tulkitsee tekstejä omista lähtökohdistaan käsin ja koettaa löytää yhtymäkohtia omiin elämäkokemuksiinsa. Samat tekstit siis eroavat merkitykseltään ja tärkeydeltään eri ihmisten mielissä. (mt., 52-53.)

Grossbergin mukaan tällainen lähestymistapa ei suinkaan selkeytä jaottelua tavallisen yleisön ja fanien välillä, päinvastoin (mt., 53). Jos kaikki katsojat tuottavat tulkintoja ja merkityksiä populaarikulttuurin tuotteista, miten fanit sitten ovat muista erilaisia? Grossbergin mielestä mielihyvä on keskeinen kuluttamisen ulottuvuus. Siihen liittyy muun muassa se, että saa tehdä mitä itse haluaa, ahdistuksen lievittäminen, ikävistä tilanteista pakeneminen, samastuminen johonkin henkilöhaamoon ja toisen tunne-elämään samastumisen tuoma jännitys. Edellä mainitut elementit kuvaavat tavanomaisen kuluttajan suhdetta populaarikulttuuriin ja joukkoviestintään. Ne tuovat yksinkertaisesti viihteellistä sisältöä ja mielihyvää elämään. (mt., 55.)

Fanien suhde kulttuurisiin teksteihin on kuitenkin erilainen. Se liikkuu mielialan ja affektin alueella. Grossbergin mukaan affekti on yksi hankalimpia käsitteitä määritellä. Se on jotain enemmän kuin pelkkä tunne tai halu. (mt., 56.) Yksinkertaisena määritelmänä Grossberg (1995) esittää seuraavan: *"Affekti: Tiettyihin kohteisiin sijoitettu energia. Affektilla kuvataan sitä, miten ja kuinka paljon kohteilla on ihmisille väliä, kuinka paljon he panostavat niihin. Affekti kuvataan usein haluksi, tahdoksi, tuntemistavaksi, intohimoksi, huomioksi tms."* (mt., 268). Affektit jäsentävät ihmisten sosiaalista elämää, ne jakavat asiat niihin joilla on väliä ja niihin joilla ei niinkään ole väliä. Fani tekee affektiivisen sijoituksen ihailunsa kohteeseen; se saa huomattavan sijan tämän elämässä. Se vaikuttaa henkilön identiteettiin, tunteisiin, mihin ryhmään hän kuuluu ("me" ja "muut"), ja ylipäättensä määrittää mikä on tärkeää ja merkityksellistä fanin elämässä. (mt., 58-59.)

3.2 Faniuden tyypit

Nikunen (2005) on jakanut väitöskirjassaan faniuden kolmeen eri tyyppiin: kulttifanius, trendifanius ja tähtifanius. Hänen tutkimuskohteenaan ovat olleet tv-sarjat, joten esimerkkitapaukset kumpuavat tv-sarjojen maailmasta.

3.2.1 Kulttifanius

Kulttifaneista esimerkkinä on tv-sarja Xenan fanit. Suomalaisille Xena-faneille on keskeistä Internetissä toimivien sivustojen ympärille rakentunut toiminta. Yhteisö kommunikoi virtuaaliympäristön lisäksi myös reaali maailmassa. Faniyhteisö on luonut sarjan tulkinnalle tietyn kehyksen, jolle on keskeistä jaettu alakulttuurinen merkitys. Xenan tapauksessa kyseessä on sarjan päähenkilöiden, Xenan ja Gabriellen suhteen tulkitseminen lesbosuhteenä. (Sarjan käsikirjoittajat eivät ole halunneet tuoda sitä suoraan ilmi, etteivät katsojaluvut laskisi.) Sarjan fanikeskusteluissa pohditaan homoseksuaalisuuden merkitystä. Xenan subtekstin myötä myös lesboyleisö on löytänyt toisena ja uusia yhteisöjä on syntynyt. Xena-faniudella on näin ollen yhteys myös seksuaalisen vähemmistön kulttuuriin. Fanien keskuudessa on mahdollista käydä kiivaitakin keskusteluja aiheesta, sillä kuten todettua, sarja jättää avoimeksi mahdollisuuden tulkita suhde pelkäsi ystävydeksi.

Kulttifaniudelle on tyypillistä tuottaa omia tulkintoja ja ennen kaikkea tekstejä kohteesta. Olennaista on myös valtavirrasta poikkeaminen, mikä näkyy "Xeniittien" kohdalla näkymättömyytenä: "sarja tai siihen liittyvä fanius eivät ole esillä valtamediassa vaan sarjan fanit

ovat keskeisiä sarjaan liittyvän julkisuuden tuottajia, mutta kuitenkin riippuvaisia sarjan tuottajien ja markkinoinnin julkisuuteen tuottamasta tiedosta”. Tuotanto ja fanit voivat olla vuorovaikutuksessa keskenään. Vaikka viimeinen sana on aina tuottajilla, he voivat ottaa fanien kommentit huomioon esimerkiksi painottamalla sarjan subteksti-tulkintaa. Kulttifaniudelle on ominaista, että huono ohjelmapaikka tai useat katkokset sarjan esitysjankohdissa eivät ole horjuttaneet fanien omistautumista kohteelle. Kulttifanit voivat olla yhteydessä toisiinsa Internetin välityksellä, ja näin ollen ylläpitää fanikulttuuria ja merkityksentuotantoa. Sarjan tuotantokaari ei ole yhtä kuin sen elinkaari fanien keskuudessa. Kulttifanius ei välitä valtajulkisuuden trendeistä, ja vaikka sarjan tuotanto on virallisesti päättynyt, fanien toiminta jatkuu. Xenan ja Gabriellen suhde jatkaa elämäänsä fanien ylläpitämänä Internetissä. (Nikunen 2005, 192-193.)

3.2.2 Trendifanius

Esimerkkinä trendifaniudesta Nikunen (2005) käyttää Ally McBeal -sarjaa. Sarja keräsi esitysaikanaan voimakasta mediajulkisuutta. Siitä puhuttiin ja kirjoitettiin iltapäivä- ja naistenlehdissä. Sarja herätti keskustelua kolmekymppisen sinkkunaisen elämästä, vuosituhannen vaihteen individualistisesta elämäntavasta ja niin ikään naiskuvasta ja pääosan esittäjän laihuudesta. Sarjan yleisö konstruoi mediajulkisuudessa tunteissaan vahvaksi ja toisaalta haavoittuvaksi naisjoukoksi. Mediajulkisuus loi illuusion yleisöstä, joka joko vihasi tai rakasti sarjaa, ja tavalliset katsojat saattoivat itse kokea kuuluvansa jompaankumpaan näistä kuvitelluista yhteisöistä. Julkisuus piti sarjan yleisenä puheenaiheena, mutta toisaalta median esittämät valmiit tulkinnat eivät jättäneet tilaa fanien omalle määrittelylle.

Suomessa sarjan ympärille ei rakentunut missään vaiheessa varsinaista faniyhteisöä, osittain juuri sen takia, että sen niin tiivis käsittely ympäröivässä mediassa sai ihailijat kyllästymään, eikä sen intensiivinen popularisointi ja valmis merkityksellistäminen jättäneet tilaa faniuteen liittyvälle erikoistumisen mielihyvälle. Keskusteluyhteisön löytäminen sen sijaan oli varsin helppoa, koska sarjalla oli niin laaja katselukunta. Sarjan onnistui saavuttaa asema trendisarjana, jota ”kuului” katsoa. Valtajulkisuus nosti kyseisen kulttuurituotteen ihailun ja kiinnostuksen kohteeksi, ja sen fanit asettuivat ajankohtaisuuden ja valtavirran piiriin, trendikulttuurin kuluttajiksi ja tuntijoiksi. Myös sosiaalisuudella oli keskeinen osa faniuden rakentumisessa. Sarjasta saattoi ammentaa puheenaiheita, vitsejä ja letkautuksia, niin kouluissa kuin työpaikoillakin. Trendifaniuden luonnetta ilmensi sekin, että sarjan hiipuessä myös fanius hiipui. Raja faniuden ja pelkän katsojuuden välillä

oli häilyvä ja fanius oli varsin hetkellistä. Koska faniuteen ei oltu sitouduttu kovinkaan perustavanlaatuisesti, se oli varsin helppoa hylätä sarjan saavutettua päätepisteensä. Trendifanius ei kuitenkaan ole arvoltaan sen vähäpätöisempää kuin muutkaan faniuden muodot. Se kuvaa kussakin ajassa kiinni olevia populaareja ilmiöitä. (Nikunen 2005, 260-263.)

3.2.3 Tähtifanius

Kolmanneksi faniuden tyyppiä Nikunen (2005) luokittelee tähtifaniuden. Hänen tutkimuskohteenaan on ollut Marco Bjurströmin fanius. Toisin kuin edellisten tapausten kohdalla, nyt kiinnostuksen kohteena on yksi kokonainen persoona ja kaikki siihen liittyvät ja siitä kertovat mediatekstit. Tähtifanius on henkilökeskeistä ja laajenee koskemaan kohteen esiintymisiä, haastatteluja ja tapaamisia. Nikusen tutkimus keskittyy ajankohtaan, jolloin Bjurström toimi parhaaseen katseluaikaan esitetyn *Bumtsibumin* juontajana. Ihailun kohde oli runsaasti esillä valtajulkisuudessa, ja näin ollen tiedon hankinta ja idolin toiminnan seuraaminen eivät vaatineen sen suurempia ponnisteluja. Bjurströmiin kohdistunut fanius oli myös varsin toiminnallista, verrattuna esimerkiksi Ally McBeal -faniuteen. Idolin haastatteluja nauhoitettiin ja leikattiin lehdistä talteen. Ohjelmaa katsottiin kerta toisensa jälkeen, myös uusintoina, ja idolille lähetettiin kirjeitä, lahjoja ja nimikirjoituspyyntöjä. Toki idolin kotimaisuuskin vaikutti omalta osaltaan fanikäytäntöihin; hänet oli mahdollista nähdä esiintymässä tapahtumissa ympäri Suomea. Ihailijat lähestyivät Bjurströmiä kirjein, joissa kertoivat omasta elämästään ja huolistaan ja toisaalta kysyivät neuvoa. He olivat kuitenkin koko ajan tietoisia fani-idoli-asetelmasta. Fanille tähti on jotain etäistä ja kiireistä, erillään fanimassasta.

Tähtifaniudelle on tyypillistä nähdä tähti etäällä, yksin, ja ihailija puolestaan osana suurta joukkoa, yhtenä monista. Mediajulkisuus on tärkeässä asemassa niin faniuden kuin tähteydenkin konstruomisessa. Tietyn julkisuuskuvan omaava tähti on otollinen ihailun kohde. Fanit tekevät tähdestä omat tulkintansa, ja toisaalta voivat myös omalta osaltaan vaikuttaa julkisuuskuvan muotoutumiseen. Mediajulkisuudesta voi ammentaa pääomaa, fanitietoa, joka voi toimia fani-identiteetin vahvistajana. Bjurströmin julkisuuskuva oli erittäin positiivinen, hänet nähtiin suorastaan ilon ja hyvän mielen lähettiläänä. Hänen tähtikuvansa tarjosi jotain utopistista niin tunteen tasolla kuin yhteiskunnallisestikin, mallin paremmasta maailmasta. Nikunen tiivistää tähteyden ideaalin seuraavasti: ”Tähteyden ideaali yhdistyy yhteiskunnalliseen ideaaliin. Ne

pysyvät saavuttamattomina, mutta tavoiteltavina. Tämä saavuttamattomuus näyttäisi olevan faniuden keskeinen elementti, joka takaa haaveilun mahdollisuuden”. (Nikunen 2005, 315-318.)

3.3 Fanikunta

Fanikunnalla (fandom) tarkoitetaan faniuden kohteen ympärille muodostuneita aktiivisista ihailijoista koostuvia ryhmiä (Saresma & Kovala 2003, 10). Fanin muodostama suhde kiinnostuksen kohteeseen on samalla sekä henkilökohtainen että sosiaalinen. Kunkin fanin omat henkilökohtaiset tarpeet ja halut ohjaavat osallistumista fanikuntaan. Suhde kohteen ja fanin välillä on aina yksilöllinen. Vaikka fanius voi olla yksilöllisellä tasolla – identiteetin rakentamisen apuvälineenä, erottautumiskeinona ja omanarvontunnon kohottajana – fanille hyvin merkittävä osa elämää, sen sosiaalistakaan ulottuvuutta ei tule sivuuttaa. (Hirsjärvi ym. 2007, 249.) Fanikuntaan liittyy me-henki, samastuminen, tunne ryhmään kuulumisesta ja se, että ulkopuolisiin, faniuden kohteeseen vihkiytymättömiin, tehdään suhteellisen selvä raja. Fanikunta toimii yhteisöllisyyden luoja. (Saresma ym. 2003, 10.)

Shuker (2013) kuvailee fanikuntaan kuulumista aktiiviseksi prosessiksi ja monimutkaiseksi ilmiöksi, joka on yhteydessä sosiaalisten identiteettien muotoutumiseen. Fanikunnan kautta ihmiselle tarjoutuu mahdollisuus liittyä yhteisön jäseneksi. Siihen kuulumisen kattaa kokonaisuudessaan kaiken sen, mitä fanina olemiseen liittyy, kuten konserteissa käyminen, erilaisten tallenteiden kerääminen, leikekirjojen kokoaminen ja muiden fanien kanssa kommunikointi. Fanikuntaan kuulumisen tuo mukanaan mielihyvää ja vahvistaa muista erottautumista. (mt., 167-168.) Siihen liittymällä fanit pystyvät luomaan itselleen mieleisen kulttuurisen kentän, mikä auttaa tekemään elämästä mielekkäämpää ja tarjoaa vaihtoehdon ympärillä vaikuttavia hallitsevia ideologioita vastaan (Lewis 1992, 3).

3.4 Tavallisesta kuluttajasta faniksi

Mistä sitten erottaa fanin, tosi-fanin ja tavallisen tv:n katselijan tai musiikin kuuntelijan, seuraajan? Se lienee pitkälti määrittelykysymys. Jos fanius määritellään kiinnostuksena tai kiintymyksenä johonkin kohteeseen, varmaankin kaikki ihmiset ovat jonkin asian faneja. Yleensä faniuden katsotaan kuitenkin vaativan jotain enemmän. Sitoutumisen aste ja ilmiöön liittyvän materiaalin, kuten fanifiktio tai muille faneille suunnattujen faktajulkaisuiden, tuottaminen on nähty keskeisinä faniuden edellytyksinä, kuten myös Internetissä ylläpidetyt faniyhteisöt

(Turtiainen 2008, 54). Arkielämän tekoina fanius voi ilmetä kohteeseen liittyvien tallenteiden kuunteluna ja katseluna, konserteissa tai fanitapaamisissa käymisenä, tai tekstien omana tulkintana (Hynynen 2008, 111).

Nicholas Abercombie ja Brian Longhurst (1998) ovat tehneet jaottelun kuluttajasta pientuottajaan. Keskeisiä jaotteluperusteita ovat ihmisten käyttämien medioiden ja organisoitumisen aste. Jaottelu on muodoltaan seuraavanlainen:

1. **Kuluttaja:** Suhteellisen yleiset ja kohdistamattomat median käytön tavat. Heillä on makuja, mutta ne ovat melko epäjärjestelmällisiä. Mediakäytön taso vaihtelee; se voi olla runsasta, tai vähemmän runsasta. He ovat enemmän kuluttajia kuin faneja, koska he eivät ole järjestäytyneet suhteessa mediaan.
2. **Fani:** Kiinnostuneita henkilöistä tai ohjelmista. He ovat joukkoviestinnän suurkuluttajia ja suhtautuvat kiintymyksenomaisesti kiinnostuksensa kohteeseen. He ovat yksilöitä, jotka eivät ole vielä yhteydessä muihin saman kiinnostuksen kohteen jakaviin ihmisiin, tai korkeintaan massatuotetun fanikirjallisuuden (kuten nuorten aikakauslehdet) tai ikätovereidensa kautta.
3. **Kultisti:** Kultisti on lähellä sitä, mitä viimeaikaisessa kirjallisuudessa on kutsuttu faniksi. Heillä on erityinen kiintymyssuhde harrastuksen kohteeseen. Heillä on paljon tietoa kohteesta, ja he ovat faneja organisoituneempia, tapaavat toisiaan ja jakavat ja tuottavat kohteeseen liittyvää materiaalia ja tekstejä; muodostavat verkostoja.
4. **Entusiasti:** Entusiamismi perustuu pitkälti jokapäiväiseen toimintaan. He muodostavat tiiviin sosiaalisen yhteisön, jossa tuottavat fanituotteita, kuten tekstiä, julkaisuja ja tavaroita, toisilleen. He ovat kiinnostuksen kohteensa varsinaisia asiantuntijoita, eikä aikaa muille mahdollisille kiinnostuksen kohteille jää.
5. **Pientuottaja:** Tehneet kiinnostuksen kohteestaan ammattimaista toimintaa ja tuottavat siihen liittyviä tuotteita myös yleisille markkinoille.
(mt., 138-141.)

Abercombien ja Longhurstin jaottelu on kuitenkin saanut osakseen myös kritiikkiä. Jaottelussa katsoja näyttäytyy passiivisempänä lukijaan nähden. Jatkumolla edetessä kirjallisuuden merkitys korostuu pelkkään katselukokemukseen nähden. Kaarina Nikusen (2003) mukaan fanit voivat olla yhtä aikaa raskaansarjan mediankäyttäjiä, kirjallisuuden kuluttajia ja pientuottajia. Näin ollen

Abercombien ja Longhurstin jaottelun eri vaiheet eivät sulje toisiaan pois, vaan voivat olla myös päällekkäisiä. Samassa fanissa voi yhdistyä piirteitä eri kategorioista. (Nikunen 2003, 120.)

Median kasvanut merkitys on omalta osaltaan vaikuttanut tavallisen kuluttajan ja fanin välisen rajan hämärtymiseen. Suuri osa mediakuluttamisesta tapahtuu yhdessä muiden ihmisten kanssa, oli kyse sitten television katselusta tai osallistumisesta Internetin keskusteluryhmiin. Media myös tarjoaa yhteisiä puheenaiheita ja näin edesauttaa sosiaalista kanssakäymistä. (Herkman 2005, 18-19.) Mediakulttuuri pitää sisällään valtavasti erilaisia osa- ja alakulttuureja. Lisäksi esimerkiksi populaarikulttuuri itsessään jakautuu vielä erillisiin tyyli- ja lajisuuntiin, joilla kaikilla on omat fanikuntansa. Median kentällä tapahtuu erottelua meihin ja muihin. Se tarjoaa kanavan, jonka kautta voi löytää samanhenkisiä ihmisiä, muotoilla ja määrittää identiteettiä, kokea yhteisöllisyyttä ja välittää erilaisia tyynejä. (mt., 21.) Tällä mediavyöryllä on varmasti ollut oma vaikutuksensa fanikulttuurien kehittymiseen. Media tarjoaa mahdollisuuksia harjoittaa omaa faniutta ja ennen kaikkea jakaa faniuden kokemuksen muiden fanien kanssa, faniyhteisössä. Se on yksi nyky maailma tuotoksista, jonka myötä fani-ilmiö on voinut kehittyä maailmanlaajuisesti merkittäväksi yhteisöllisyyden muodoksi.

Monet faniuden kohteet löytyvät mediakulttuurin maailmasta: elokuvat, tv-sarjat, urheilijat, joita seurataan eri medioiden välityksellä ja niin ikään artistit ja bändit, joiden elämää ja musiikkia media välittää tavallisten ihmisten ulottuville. Arkipäiväisissä keskusteluissa puhutaan paljon mediaan liittyvistä asioista, kuten mitä tv-sarjaa on viime aikoina tullut katseltua, ja se muodostaa tärkeän sosiaalisen vuorovaikutuksen alueen. Nämä arkikeskustelut ovat pääasiainen mediakulttuurin sosiaalisen tuottamisen muoto ja vaikuttavat myös siihen, mitä ihmiset katsovat ja millä tavoin. Kuten Herkman (2005) asian muotoilee, ”sosiaalinen vuorovaikutus itselle tärkeiden viiteryhmien kanssa muotoilee mediakulutusta, ja mediakulutus muotoilee vastavuoroisesti sosiaalista kanssakäymistä”. (mt., 195.) Tosin pelkkä mediatuotteesta keskustelu ei riitä tekemään fania, vaan faniuteen kuuluu aktiivisempi tekeminen, kuten omien kiinnostuksen kohdetta käsittelevien tekstien tuottaminen, fanikirjeiden lähettäminen, faniklubien perustaminen, fanisivujen perustaminen nettiin ja fanitapahtumiin kokoontuminen. Herkman (2005) tosin huomauttaa, että nykyisessä jatkuvassa mediavyörylle altistumisessa tavallisenkin mediakuluttajan voi olla vaikea välttyä suhtautumasta johonkin mediatuotteeseen edes jonkinasteisella intohimolla. Fanit ja keskivertoiset mediakuluttajat eivät siis välttämättä ole täysin

toistensa vastakohtia, vaan suhde mediakulttuuriin on myös tavallisten kuluttajien kohdalla kehittynyt fanimaisempaan suuntaan. (mt., 195.)

3.5 Faniuden kritiikkiä

Faniuden käsitteeseen liittyy myös jonkin verran negatiivisia ja epäsuotuisia miellelyhtymiä. Sanan alkuperäisessä kontekstissa, urheilun tai populaarikulttuurin saralla, kyseessä oli usein ei-toivottu käyttäytymismalli. Fanitutkimuksen parissa faneista on puhuttu milloin joukkohysterian uhreina, milloin vieraantuneina ihmisinä. Kyseisillä ominaisuuksilla voidaan katsoa olevan yhteys modernin kulttuurikäsitteisiin ja perinteisten yhteisöjen merkityksen heikkenemiseen sekä massamedian syntyyn. Kun yhteisöllisyys ja tiukat normistot menettivät merkitystään, joukkoviestinnän irrationaalisten houkutusten katsottiin saavan enemmän valtaa yksilöön nähden.

Pakkomieliteidensä vangiksi joutunut yksilö sopii modernin kuvaan massaan hukkuvasta yksilöstä.

Fanit toimivat ulkoisten impulssien varassa ja tarrautuvat joukkoihin, mikä kuvastaa modernille keskeistä vieraantumista, hajoamista, haavoittuvuutta ja irrationaalisuutta. On olemassa myös todellisia esimerkkejä siitä, miten fanius on koitunut lopulta kohtaloksi faneille itselleen. Mark Chapman ampui idolinsa John Lennonin, ja John Hinckley ampui presidentti Ronald Reagania kiinnittääkseen näyttelijä Jodie Fosterin huomion itseensä. Tällaiset faniuteen liitetyt tapaukset voivat mustamaalata fani-ilmiötä entisestään ja vahvistaa negatiivisia käsityksiä faniudesta.

Faniuteen on liitetty naisten osalta sellaisia ilmiöitä kuin pyörtyily ja hysteria, miehillä humala ja väkivalta. Fanit on nähty yhteiskunnan tasapainon horjuttajina. Kontrasti hillittyjen ja pidättyväisten korkeakulttuurin asiantuntijoiden ja hillittömien ja hysteeristen populaarikulttuurin fanien välillä on suuri. (Hirsjärvi ym. 2007, 247.)

Janne Mäkelän (2007) mukaan populaarimusiikin fanittaminen on nähty pitkälti vakavana ja kiihkeänä toimintana, toisinaan jopa pakkomieliteisenä sellaisena. Mäkelä jakaa popfaniuden ja pakkomielteiden historian karkeasti kahteen eri vaiheeseen. Ensimmäinen vaihe kesti 1980-luvulle saakka. Siihen asti kaikkea populaarikulttuuriin liittyvää faniutta pidettiin jos ei suoranaisesti sairautena niin sairaalloisuuden oireena ainakin. Fanien ilmaisuja ja toimintaa pidettiin poikkeavana käyttäytymisenä, joka oli massa- ja mediakulttuurin aiheuttamaa. Yleisesti ottaen faniutta pidettiin fanaattisuutena ja johonkin ilmiöön, idoliin, tähteen tai kulttuurituotteeseen kohdistuvana yksisilmäisenä palvontana. Faniudessa oli jotain epäilyttävää. Esimerkiksi Beatlesiin kohdistunut joukkohysteria 1960-luvulla, ja Lennonin murhaan johtanut pakkomieliteinen fanius

aiheuttivat ihmisissä hämmennystä ja epäluuloisuutta faneja kohtaan. Hysterinen massa ja pakkomielteinen yksilö olivatkin yleiset faneihin liitetyt tyyppitykset. (Mäkelä 2007, 215-217.)

Mäkelän mukaan suhtautuminen faneihin muuttui radikaalisti 1980-luvun lopulta lähtien. Toisessa vaiheessa faneihin alettiin suhtautua selvästi myönteisemmin. Fanius alettiinkin nähdä arkipäivän aktiivisena määrittäjänä ja mielihyvän lähteenä. Nykyään termiin fani ja 2000-luvun alussa lanseerattuun termiin *fanittaminen* (aktiivisen kuluttamisen, ihailun ja hauskanpidon yhdistelmä) ei sisälly enää niin vahvaa tunnelatausta, vaan niitä käytetään yleisesti arkipuheessa melkein mistä tahansa yksilön harrastuksiin tai elämäntapaan liittyvistä intohimoista puhuttaessa. Mäkelän mukaan faniutta ei tarvitse enää häpeillä tai piilotella, vaan se on varsin luonnollinen asian laita, jopa tavoittelemisen arvoista. Populaarikulttuurista ja viihteestä on tullut niin näkyvä osa yleiskulttuuria ja jokapäiväistä elämää, että niiden seuraaminen tuntuu olevan nykyään enemmän sääntö kuin poikkeus. (Mäkelä 2007, 215-217.)

4. FANIUDEN YHTEISÖLLINEN ULOTTUVUUS

Sosiaalisuus ja erilaiset yhteisöt ja verkostot ovat yksi fanitutkimuksen keskeisimpiä kiinnostuksen kohteita (Nikunen 2008, 7). Sosiaalista vuorovaikutusta pidetään, materiaalin tuottamisen ja sitoutumisen asteen ohella, merkittävänä faniutta ja sen muotoja määrittävänä tekijänä (Turtiainen 2008, 65). Seuraavassa käsittelen tarkemmin faniuden sosiaalista ja yhteisöllistä ulottuvuutta.

Vaikka faniudesta puhuttaessa yksi sen keskeinen ulottuvuus näyttäisi olevan fanitekstien ja -julkaisujen tuottaminen, Herkmanin (2005) mukaan se on toissijainen elementti suhteessa yhteisöllisyyteen. Hänen mukaansa julkaisujen varsinainen tarkoitus on omalta osaltaan yhdistää ja muotoilla faniyhteisöä ja auttaa muodostamaan samankaltaisesti ajattelevien ihmisten porukka. Faniyhteisöt tuottavat vaihtoehtoista yhteisöllisyyttä. Herkmanin sanoin ”fani-identiteetti rakentuu yhteenkuuluvuudesta faniyhteisöön, joka erottaa fanin muista faniryhmistä tai ei-faneista”. (mt., 199.) Sen perusteella voisi siis vetää sen johtopäätöksen, että faniuden keskeisin ulottuvuus on juuri faniyhteisö, ja muut sen ohella tapahtuvat aktiviteetit, kuten fanijulkaisujen kirjoittaminen, ovat vain tapoja tuottaa ja vahvistaa tätä yhteisöllisyyttä.

Toki pitää muistaa, että faniuksia on erilaisia ja yhteisöllisyyden aste voi vaihdella eri faniuksien parissa. Julkisiin faniaktiviteetteihin osallistuminen ei ole faniuden edellytys, vaan fanius voi olla myös yksityinen kokemus, jossa henkilökohtainen suhde ihailun kohteeseen korostuu. Kohde määrittää omalta osaltaan faniuden luonnetta. Tv-sarjoja on helppo katsella kotona omassa rauhassa, eikä siinä tapauksessa kollektiivinen kokemus välttämättä ole olennainen osa faniuden kokemusta, kun taas esimerkiksi urheilukatsomossa tai konsertissa muiden fanien läsnäolo ja yhteisen kokemuksen jakaminen kannustavat yhteisöllisyyteen. (Herkman 2005, 199.)

Hirsjärvi ja Kovala (2007) nostavat esiin yhtäläisyyksiä fani-ilmiön ja Michel Maffesolin uusheimon käsitteen välillä. Faniudesta puhutaan nykykulttuurille tyypillisenä ilmiönä. Jälkimodernissa ajassa yksilön ja yhteisön suhde on muuttunut, ja yhteisöllisyyden muodot ovat nykyään erilaisia kuin ennen. (mt., 256.) Maffesolin mukaan kollektiivinen ja ritualistinen heimoyhteisöllisyys edustaa jälkimodernia aikaa dominoivaa löyhää yhteisöllisyyttä. Uudentyyppisille yhteisöille on tyypillistä vapaaehtoisuus ja tilapäisyys. Ne muodostuvat harrastusten ja intressien ympärille, ja niiden tiiviiden aste voi vaihdella laidasta laitaan. Keskeistä on tiettyjen objektien, kuten tv-ohjelmien tai bändien, yksilöitä yhteen liittävä voima, ja tunne yhdessä kokemisesta. Televisio ja Internet

tarjoavat monia mahdollisuuksia uusien yhteisöjen ja yhteisöllisyyden kehittämiseksi. Tarkoitukseton yhteisöllisyys, kuluttaminen ja joukkotapahtumat mahdollistavat yksilöille nautinnollisen yhdessäolon. (Maffesoli 1995; 1996.)

Joli Jensonin (1992) mukaan fanitus on voitu nähdä myös korvikkeena sellaiselle, mitä modernista massayhteiskunnasta puuttuu. Modernille pidetään tyypillisenä yksilön hukkumista joukkoon. Fragmentoitunut ja epätäydellinen yhteiskunta tuottaa vastaavanlaisia yksilöitä. Jenson viittaa myös Hortoniin ja Wohliin, joiden mukaan fani pyrkii suhteellaan julkisuudenhenkilöön korvaamaan jotain sellaista, mitä ympäröivällä yhteiskunnalla ei ole tarjota. Faniuden kautta voidaan hakea muutosta puuttuvaan yhteisöllisyyteen ja epätäydelliseen identiteettiin. Näin ollen fanitus ja fanin (kuviteltu) suhde julkisuudenhenkilöön voi toimia ikään kuin sosiaalisen elämän korvaajana tai luojana, tai ainakin illusiona sosiaalisesta elämästä ja suhteista. (Jenson 1992, 16-17; Horton & Wohl 1956.)

Katja Laitinen (2003) on tutkinut Tori Amosin fanien muodostamaa yhteisöllisyyttä. Internetillä on keskeinen rooli yhteisöllisyyden mahdollistajana ja ylläpitäjänä, sillä suurin osa faneista on yhteydessä toisiinsa juuri netin välityksellä. Digitaalisten yhteisöjen jäsenten keskinäisten siteiden vahvuus ja kestävyys jakaa mielipiteitä. Joidenkin mielestä fyysisen kontaktin puuttumisen myötä yhteisön jäsenten väliset siteet eivät voi olla kovinkaan vahvoja. Toisten mielestä taas keskusteluryhmät voivat olla otollisia paikkoja läheistenkin ystävyyssuhteiden muodostumiselle. Se, että kasvokkaista kontaktia yhteisön jäsenten välillä ei välttämättä ole juuri ollenkaan, ei tee fanikunnasta yhtään vähemmän aitoa tai yhteisöllistä. Esimerkiksi Tori Amosin fanit kokevat kuuluvansa oikeaan yhteisöön. (mt., 44-45.)

Irma Hirsjärvi (2003) on perehtynyt tutkimuksessaan Star Trek -faniuteen. Tutkimuksessa kävi ilmi, että Star Trek -fanit ovat muodostaneet keskenään pitkäaikaisia ja tasapainoisia ystävyys- ja rakkaussuhteita. Moni on löytänyt muiden fanien joukosta esimerkiksi puolison itselleen. Faniyhteisöä on saatettu jopa kuvailla kuin perheeksi. Hirsjärvi käytti aineistonaan Star Trek –näyttelijä William Shatnerin ja Chris Kreskin kirjoittamaa kirjaa *Star Trek –faniudesta*. Shatnerin haastattelemat fanit kuvasivat faniyhteisöään sanoilla *perhe, ystävät, hellyys, rakkaus ja hyväksyntä*. (mt., 156-157.) On siis selvää, että fanit ovat, ainakin tässä nimenomaisessa tapauksessa, toisilleen enemmän kuin vain toisia faneja; tasaveroisia ystäviä ja sosiaalisen elämän tukipilareita. Omassa tutkimuksessani haluan tutkia juuri sitä, mikä asema kanssafaneilla on

viisufanien sosiaalisessa elämässä; ovatko ystävät ja toiset fanit asia erikseen, vai ovatko he yksiä ja samoja henkilöitä.

4.1 Internet-yhteisöjen merkitys

Internetin myötä faneille on tarjoutunut oma uusi ulottuvuutensa löytää toisensa ja muodostaa faniyhteisöjä, joten sen merkitystä faniudelle ei voi sivuuttaa. Seuraavassa esittelen lyhyesti muutaman tapauskohtaisen esimerkin siitä, millaista vaikutusta Internetillä on ollut erinäisille faniyhteisöille. Andrea Baker on tutkinut, miten Internetissä toimivien Rolling Stones - faniyhteisöjen välityksellä tapahtuu materiaalisten hyödykkeiden vaihtoa, ja miten nämä hyödykkeet rakentavat fanien materiaalista kulttuuria. Materiaalin antaminen ja saaminen voi vahvistaa fanien välisiä siteitä ja samalla osoittaa, kuinka virtuaali- ja reaali maailmassa tapahtuva kanssakäyminen eivät ole täysin toisistaan erillisiä maailmoja, vaan niiden raja voi olla häilyvä. (Baker 2012, 519.)

Materiaalistien objektien vaihdanta voi vahvistaa ryhmän sisäistä yhtenäisyyttä (mt., 521). Seurallisuus onkin olennainen online-yhteisöjen päämäärä (Preece 2000). Tavarat, joita ostetaan, vaihdetaan ja lahjoitetaan, heijastavat kyseisen kulttuurin arvoja ja normeja (Baker 2012, 521). Baker jaottelee vaihdannan kohteet neljään eri kategoriaan: 1) Rolling Stonesin musiikki 2) konserttiliput 3) vaatteet ja asusteet 4) taideteokset (mt., 523). Asialleen vannoutuneilla faneilla voi olla esimerkiksi sisäpiirin tietoa siitä, miten päästä käsiksi haluttuihin hyviin paikkoihin oikeuttaviin konserttilippuihin. Haluttuja lippuja voidaan sitten kaupitella online-yhteisöissä muille faneille. Fanit saattavat luovuttaa luottokorttitietojaan tai tehdä kansainvälisiä rahansiirtoja lippujen toivossa, mikä kertoo yhteisön jäsenten välillä vallitsevasta luottamuksesta. (mt., 525-526.) Toinen esimerkki virtuaali- ja reaali maailman limittymisestä liittyy bändipaitoihin. Erään foorumin jäsenet suunnittelivat bändipaidan, jonka yhteisön jäsenet saattoivat tilata itselleen. Paikan päällä konserteissa fanit näkevät heti, ketkä kuuluvat heidän kanssa samaan online-yhteisöön, mikä saattoi luoda heidän välilleen välittömän yhteenkuulumisen tunteen. (mt., 526-527.)

Virtuaali- ja reaali maailmojen välillä tapahtuva materiaalistien kulttuurin kauppaaminen ilmentää yhteisön sosiaalista verkostoa ja yhtenäisyyttä. Se sitoo ihmisiä toisiinsa ja vie suhteita henkilökohtaisemmalle tasolle. Yhteisön jäsenet eivät ole muukalaisia toisilleen, vaan he jakavat yhteisen kokemuksen faniudesta. (Baker 2012, 532.) Faniyhteisöissä henkilökohtaiset siteet ovat

yhtä lailla sekä materiaalin vaihdon syy että seuraus (mt., 533). ”Onlinen” ja ”offlinen” väliset prosessit havainnollistuvat vaatteiden, musiikin, pääsylippujen ja taiteen, materiaallisen kulttuurin, vaihtaessa omistajaansa. Nämä toimenpiteet vahvistavat yhteisön pyrkimystä jakaa tietoa ja saattaa sen jäseniä yhteen, minkä seurauksena saattaa syntyä tiiviitäkin ystävyysuhteita, joiden parissa jakaa yhteinen innostus fanittamiseen. Nykymaailmassa ihmiset ovat yhä vähemmän tekemissä konkreettisen yhteisöllisyyden kanssa, joten online-yhteisöt tarjoavat omalta osaltaan mahdollisuuksia ja vastinetta yhteisöllisyyden ja osallistumisen saralla, maailmanlaajuisesti. (mt., 534.)

Lucy Bennet (2012) on tutkinut sitä, miten Internet ja sosiaalinen media mahdollistavat uusia yhteisöllisyyden ja fanittamisen muotoja. Niiden avulla samaan online-faniyhteisöön kuuluvat fanit voivat löytää toisensa konserttipaikoilla, sekä välittää reaaliaikaisia tunnelmia konserteista tietokoneiden äärellä oleville muille faneille, jotka eivät itse ole päässeet paikan päälle, mutta voivat netin välityksellä kokea olevansa osa tapahtumaa. Hekin siis kerääntyvät seuraamaan konserttia yhdessä, sillä erotuksella, että he eivät ole fyysisesti yhdessä, vaan tietokoneet toimivat heitä yhdistävänä linkkinä. Yhdessä tekemisellä on suuri merkitys faniyhteisölle (Bennet 2012, 545, 553.) Matkapuhelimiin on myös kehitetty useita sellaisia sovelluksia, joiden avulla voi nimenomaan paikantaa muita faneja ja saattaa heidät konserttipaikalla yhteen, sekä helpottaa heidän välistä kommunikointiaan (mt., 546). Vastaavanlaiset teknologisen kehityksen tuotteet näyttävät siis palvelevan nimenomaan fanien sosiaalisia tarkoituksia.

Natasha Whitemanin (2009) mukaan online-fanikulttuurit ovat kaikista huomattavin Internetissä vaikuttavien sosiaalisten ryhmittymien muoto. Internet mahdollistaa teknologiavälitteisen kulttuurin, identiteetin ja yhteisöllisyyden muotoutumisen. (mt., 391.) Teknologian kehityksen myötä faniuden muodot ja mahdollisuudet ovat laajentuneet huomattavasti, mutta yksi asia vaikuttaa säilyttäneen merkityksensä: sosiaalisuus. Faniuden kenttä on laajentunut ja fanittamisen kohteita on tarjolla loputtomiin, mutta kaikkia faniuksia yhdistävä tekijä näyttää olevan pyrkimys yhteyteen muiden fanien kanssa. Ilman yhteisöä ja muita saman kiinnostuksen kohteen jakavia faneja, faniudesta puuttuisi yksi sen olemassaolon edellytyksistä, jaettu kokemus ja yhteisöllisyys. Vaikka teknologiaa voi toisinaan kuulla syyttävän sen ihmisiä toisistaan vieraannuttavasta vaikutuksesta, ainakin faniuden kohdalla tuo vaikutus näyttäisi olevan päinvastainen.

5. METODI JA AINEISTO

5.1 Tutkimusasetelma ja tutkimuskysymys

Tutkin gradussani siis sitä, millaista yhteisöllisyyttä ja sosiaalisuutta suomalaisten euroviisufanien parissa esiintyy. Mielenkiintoni kohdistuu erityisesti siihen, mitä lisäarvoa muut fanit tuovat fanina olemiseen. Tutkin siis fanittamisen sosiaalista ja yhteisöllistä ulottuvuutta, ja tutkimuskysymyksiäni kuuluu, minkälaista euroviisufanien välinen sosiaalisuus ja yhteisöllisyys on. Tutkimukseni kohderyhmänä on suomalaiset euroviisufanit, ja aineistoni koostuu haastatteluista, havainnoinnista sekä netissä teetetystä kyselylomakkeesta. Seuraavassa esittelen tarkemmin aineistonkeruuprosessiani ja edelleen analyysimenetelmäni sisällönanalyysia

Euroviisut

Euroviisut on joka vuosi vuodesta 1956 alkaen järjestetty Euroopan yleisradiounionin (EBU:n) organisoima laulukilpailu. Kilpailu on avoin kaikille Euroopan maille, ja sitä seuraa vuosittain jopa 125 miljoonaa tv-katsojaa maailman laajuisesti. (<http://www.eurovision.tv/page/history/the-story>.) Kilpailuun tulee osallistua kappaleella, jota ei ole aikaisemmin julkisesti esitetty. Osallistujamaat järjestävät kukin omat karsintansa, joista valitaan yksi edustaja kansainväliseen kilpailuun. Kansainvälinen osuus koostuu kahdesta semifinaalista ja finaalista. Finaalin päättää kaikkien osallistujamaiden antamat pisteet, joiden perusteella määräytyy kilpailun voittaja. Seuraavan vuoden kisat järjestetään aina edellisen vuoden voittajamaassa.

5.2 Tutkimuksen aineisto

5.2.1 Haastattelu

Haastattelut toteutin puolistrukturoituina haastatteluina (Eskola & Suoranta 2001, 87). Minulla oli olemassa valmiit kysymykset, jotka esitin samassa muodossa ja järjestyksessä kaikille haastateltaville. Kysymykset oli ryhmitelty muutamia tiettyjä teemoja mukaillen (taustatiedot, suhde euroviisuihin, sosiaalinen maailma ja euroviisujen merkitys kuuntelijalle). Sinänsä mitään valmiita vastausvaihtoehtoja ei ollut, vaan kaikki haastateltavat saivat vastata kysymyksiin avoimesti, oman harkintansa mukaan. Lisäksi haastattelujen lopuksi saatoin esittää täydentäviä kysymyksiä, mikäli jokin asia oli jäänyt askarruttamaan mieltäni, ja vastaavasti jos haastateltavalla

oli mielessä vielä jotain sanottavaa, sana oli vapaa. Haastattelu etenee siis varsin johdonmukaisesti kysymys-vastaus-muodossa. (Tiittula & Ruusuvuori 2005, 11.)

Haastattelutilanne on jatkuvaa haastattelijan ja haastateltavan välistä vuorovaikutusta (Tiittula & Ruusuvuori 2005, 13). Haastattelussa molemmat osapuolet vaikuttavat toisiinsa, mutta keskustelu tapahtuu ensisijaisesti tutkijan aloitteesta ja hänen johdattelemana (Eskola & Suoranta 2001, 86). Haastattelun tavoitteena on välittää kuvaa haastateltavan ajatuksista, käsityksistä, kokemuksista ja tunteista (Hirsjärvi & Hurme 2000, 41). Haastattelutilanteessa on aina läsnä sekä kielellinen että ei-kielellinen kommunikaatio, jonka myötä niin ikään välittyy ajatuksia, asenteita, mielipiteitä, tietoa ja tunteita. Haastattelu on siis keskustelua, jolla on ennalta määrätty päämäärä ja jonka tavoitteena on kerätä tietoa käsiteltävästä aiheesta. (mt., 42.) Haastattelijan tulee kuitenkin koko haastattelun ajan muistaa säilyttää oma asemansa ja roolinsa keskustelun vetäjänä ja hallinnoijana. Tieto aiheesta on haastateltavilla ja haastattelijan tulee vain saada se esiin. (Tiittula & Ruusuvuori 2005, 22.)

Haastattelin tutkimukseeni keväällä 2013 yhteensä seitsemää, iältään 19-36-vuotiaista viisufania. Haastateltavista kaksi oli miestä ja viisi naista. Tunsin entuudestaan kaksi viisufania, ja heidän kauttaan lumipalloefektin saattamana löysin loput haastateltavat. Ainoa varsinainen kriteeri haastateltavien valinnassa oli se, että he pitivät itse itseään euroviisufaneina. Haastattelut suoritin yhtä puhelinhaastattelua lukuun ottamatta Tampereella joko yliopistolla tai rauhallisissa kahviloissa. Haastatteluiden kesto vaihteli 25 minuutista 45 minuuttiin, ja litteroitua tekstiä kertyi yhteensä 92 sivua.

5.2.2 Havainnointi

Toinen aineistonkeruutapani on havainnointi. Havainnointi on perusmenetelmä, jota käytetään yleisesti tiedonkeruuseen kaikilla tieteenhaaroilla. Hirsjärven ja Hurmeen (2000) mukaan ”kaikki tieteellinen tieto perustuu todellisuudesta tehtyihin havainnoiteihin”. (mt., 37.) Tässä tutkimuksessa hyödynnän havainnointia haastatteluja täydentävänä aineistona. Havainnointia tehdessään tutkija kirjaa ylös tekemiänsä havaintoja myöhempää analyysia varten. Havainnointiin liittyy usein myös kohteiden, tai osan heistä, yksityiskohtaisempi haastattelu. Näin ollen on mahdollista tarkastella rinnakkain havainnointiaineistoa ja haastatteluaineistoa. Haastatteluissa saa usein tietoa tutkittavan ilmiön ihannormistosta ja käyttäytymisen ihannemuodoista, ja havainnoimalla voidaan tarkastella miten nuo ihanteet toteutuvat käytännössä. (Grönfors 1982,

90.) Eri aineistolajien käyttäminen rinnakkain ja ristikkäin voikin tuottaa hedelmällisiä tuloksia analyysin kannalta; ne voivat täydentää ja selittää, mutta toisaalta myös kyseenalaistaa toisiaan. (Huttunen 2010, 43.) Havainnointi sopii erityisesti ihmisten välisen vuorovaikutuksen tarkasteluun (Hirsjärvi & Hurme 2000, 38). Tieteellinen havainnointi on luonteeltaan järjestelmällistä, suunniteltua, kriittistä, johdonmukaista ja luokiteltua. Se eroaa arkipäiväisestä ympäristön havainnoinnista siten, että havainnointi on tietoisesti valikoitunutta ja rajattua. (Vilka 2006, 5,11). Vilkan sanoin ”tutkimushavainnointi on ihmisen kokonaisvaltaista ja tietoista ilmiöiden, asioiden ja tapahtumien aistimista suhteessa siihen, missä ne ilmenevät” (mt., 9).

Havainnoinnin anti aineistolle on erityisesti siinä, että sen myötä on mahdollisuus tarkkailla toimivatko ihmiset oikeasti niin kuin he sanovat toimivansa. Havainnoitava toiminta tapahtuu luonnollisessa ympäristössä ja siinä asiayhteydessä ja kontekstissa, missä se todellisuudessaakin ilmenee. (mt., 37.) Osallistuva havainnointi on laadulliselle tutkimukselle tyypillinen menetelmä, ja silloin tutkimuksen kohteena on erityisesti sosiaalinen vuorovaikutus. Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija osallistuu tutkimuskohteensa jäsenten kanssa heidän toimintaansa jonkin tietyn ajanjakson verran, tutkimuskohteen ehdoilla. (mt., 40,44.)

Kävin tekemässä havainnointia huhtikuussa 2013 Tampereella Tampere-talossa järjestetyssä Euroviisujen esikatseluillalla. Tilaisuus kesti yhteensä neljä tuntia, ja sinä aikana katsottiin läpi kaikki kyseisen vuoden euroviisukappaleet, yhteensä 39 maan edustuskappaleet. Paikalla oli kaksi jo haastattelemaani henkilöä ja lisäksi sain tilaisuudessa sovittua kolme haastattelua lisää. Tilaisuus oli euroviisuklubi OGAE:n järjestämä, mutta ilmoittautumista vastaan kaikille halukkaille avoin. Paikalla oli yhteensä noin neljäkymmentä fania. Viisukappaleiden katselun lisäksi aikaa oli varattu yhteiselle ruokailulle ja yleiselle seurustelulle.

OGAE (Organisation Générale des Amateurs d’Eurovision) on euroviisufanien kerho, joka toimii yhteensä lähes 40 maassa ympäri Eurooppaa. Suomessa sillä on jäseniä noin 800 ja sen toimintaan kuuluu erinäisten euroviisufaneille suunnattujen tapahtumien, artistitapaamisten ja matkojen järjestäminen. (www.euroviisuklubi.fi)

5.2.3 Web-kysely

Haastatteluja ja havainnointia täydentämään teetin nettikyselyn Suomen euroviisufanien keskustelufoorumien, Viisukuppilan, sivuilla. Nettikyselyn etuna on, että sitä kautta tavoittaa

kerralla suuren määrän ihmisiä. Toisaalta on kuitenkin vaikeaa ennakoida, kuinka paljon vastauksia kyselyyn tulee. Kyselyn tavoitteena on laajentaa aineistoa ja auttaa luomaan yleiskatsaus siihen, miten euroviisufanien kentällä suhtaudutaan yhteisöllisyyteen faniuden piirissä.

Kyselyn toteuttaminen edellyttää kyselylomakkeen huolellista laatimista. Huomioon tulee ottaa ainakin kyselyn kokonaisrakenne, se kuinka kattavia kysymykset ovat suhteessa tutkittavaan ilmiöön ja siihen mitä halutaan tietää, sanavalinnat sekä se, miten vastaajia ohjeistetaan. Lomakkeen muotoilu ohjaa vastaajia aiheeseen ja myös rajaa ja mahdollistaa kysymyksiin vastaamisen. (Ronkainen, Karjalainen & Mertala 2008, 31-32.) Kyselylomakkeeni koostui pääasiassa avoimista kysymyksistä, jotka esitettiin mahdollisimman selkeässä, ymmärrettävässä ja yksiselitteisessä muodossa. Kysymysten käsittäminen ja tulkitseminen on lomakekyselyissä vastaajan omalla vastuulla, kun tutkijalla ei ole mahdollisuutta tarvittaessa avata eikä selittää erikseen mihin kysymyksellä pyritään. Kyselyn reliabiliteetin kannalta on keskeistä, että kaikki vastaajat ymmärtävät kysymykset samalla tavalla, ja kun kysymys on muotoiltu onnistuneesti, se myös tuottaa sitä tietoa, jota ollaan hakemassa (validiteetti). (mt., 36.)

On tärkeää, että kysely etenee loogisesti ja että eri aihealueet käsitellään omina ryhminään teemoittain, mikä omalta osaltaan tekee kyselyyn vastaamisesta selkeämpää ja mielekkäämpää. Kysymysten tulee olla lyhyitä ja ytimekkäitä, jotta vastaajalla riittää motivaatiota kyselyyn vastaamiseen. Kun kysely koostuu käytännössä vain avokysymyksistä, se ei voi olla kovin pitkä, ettei vastaaja koe sitä liian raskaaksi. Sanotaan, että ”mitä vaikeammin vastaajat on motivoitavissa vastaamaan, sitä yksinkertaisempi kyselystä kannattaa tehdä”. (Ronkainen ym. 2008, 36-38.) Tässä tapauksessa en tunne vastaajia etukäteen, eikä heille koidu kyselyyn vastaamisesta suoranaista hyötyä, mikä tulee ottaa huomioon kysymysten muotoilussa. Lyhyt, ytimekäs ja rakenteeltaan selkeä ja teemoitettu kysely tuottanee parhaan lopputuloksen niin tutkijan kuin vastaajienkin kannalta. Tosin fanit ovat tunnetusti usein innokkaita puhumaan faniutensa kohteesta, joten uskoin, että euroviisufanienkin parista löytyy ihmisiä, jotka vastaavat kyselyyn mielellään, eikä vastaajien haluttomuus koitunutkaan ongelmaksi tässä tutkimuksessa.

Kyselyssäni oli kolme taustatietoa käsittelevää kysymystä ja kuusi avointa kysymystä. Kysely oli avoin vastaajille kahden viikon ajan toukokuussa 2013, ja sinä aikana vastauksia kertyi 24 kappaletta. Olin vastausten määrään tyytyväinen. Kysymysten vastaukset olivat muodoltaan kohtuullisen lyhyitä ja ytimekkäitä, ja kyselyn loppuraporttiin kertyi vastauksia 13 sivun edestä.

5.3 Sisällönanalyysi metodina

Laadullinen tutkimus

Tässä tutkimuksessa on kyse laadullisesta tutkimuksesta. Haastattelu, kysely ja havainnointi ovatkin laadullisen tutkimuksen yleisimmät aineistonkeruumenetelmät (Tuomi & Sarajärvi 2003, 73). Laadullisen tutkimuksen kohteeksi on tyypillistä valita ilmiö, johon katsotaan voivan perehtyä mielekkäästi ja syvällisesti. Aineiston analysointi tapahtuu aineistolähtöisesti. Aineistosta pyritään löytämään ne teemat, jotka ovat tutkittavan ilmiön kannalta merkityksellisiä. (Kiviniemi 2001, 68.) Tutkittavaa ilmiötä pyritään käsitteellistämään vähitellen. Käsitteellistäminen ei kuitenkaan ole pelkästään aineistolähtöistä, vaan käytetty teoreettinen viitekehys ja teoreettiset näkökulmat voivat olla vuorovaikutteisessa suhteessa aineistosta kumpuaviin käsitteisiin ja näkökulmiin. (mt., 72.) Laadullisessa tutkimuksessa tutkija pyrkii ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä tutkittavien näkökulmasta, ikään kuin ”sisältä päin”. Tavoitteena on tuoda esille tietyn sosiaalisen todellisuuden sisäinen näkemys tutkittavasta ilmiöstä, ja kuvata mitä merkityksiä tutkittavat henkilöt sille antavat. (mt., 74.)

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analyysin kannalta keskeistä on aineiston luokittelu ja jäsentäminen järjestelmällisesti eri teema-alueisiin sekä koodaaminen helpommin tulkittavissa oleviin osiin. Tarkasteltavia teemoja tulee käsitellä kokonaisvaltaisesti ja analyysin tulee rakentua tutkittavaa ilmiötä kuvaavien ydinkategorioiden ja käsitteiden varaan. (mt., 78.) Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on aineiston analyysin myötä tuottaa uutta tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Aineiston sisältämä hajanainen informaatio pyritään tiivistämään analyysin avulla ja saattamaan se selkeään ja mielekkääseen muotoon. (Eskola & Suoranta 2001, 137.)

Sisällönanalyysi

Sisällönanalyysi on analyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä (Tuomi & Sarajärvi 2003, 93). Sisällönanalyysin avulla dokumentteja pyritään tarkastelemaan systemaattisesti ja objektiivisesti. Sisällönanalyysia käyttämällä voidaan tutkittavaa ilmiötä järjestää, kuvata ja kvantifioida. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 3.) Yleinen kaava, jota laadullisen tutkimuksen analyysi noudattaa, etenee seuraavasti. Aluksi tulee valita yksi tarkkaan rajattu ilmiö, jota tutkitaan. On siis tärkeää kohdentaa mielenkiinto, ja sitten keskittyä tutkimaan sitä mahdollisimman tarkasti. Toinen vaihe on aineiston läpikäyminen siten, että siitä

erotellaan ja merkitään ne asiat, jotka liittyvät tutkimuskohteeseen ja muu ylimääräinen säälä karsitaan pois. Merkityt asiat kerätään yhteen omiksi kokonaisuuksiksi, erikseen muusta aineistosta. Tätä vaihetta kutsutaan myös koodaukseksi. Seuraavassa vaiheessa koodattu aineisto voidaan luokitella, teemoitella tai tyyppitellä. Luokittelu tarkoittaa lyhyesti sanottuna sitä, että aineistosta määritellään luokkia ja lasketaan kuinka monta kertaa kukin luokka esiintyy aineistossa. Teemoittelu muistuttaa luokittelua, mutta siinä keskeistä on *mitä* kustakin teemasta sanotaan. Sillä sinänsä ei ole väliä, montako kertaa mitäkin sanotaan. Tyyppittelyssä aineisto ryhmitetään tietyiksi tyypeiksi. Lopuksi käsitellyn aineiston pohjalta tehdään tulkintoja ja kirjoitetaan yhteenveto ja johtopäätökset. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 94-95.) Sisällönanalyysissä tavoitteena on siis rakentaa sellaisia malleja, jotka esittävät tutkittavan ilmiön tiivistetyssä muodossa, ja joiden avulla tutkittava ilmiö voidaan käsitteellistää (Kyngäs & Vanhanen 1999, 3). Omassa analyysissäni hyödynnän erityisesti teemoittelua, eli pyrin löytämään ja tarkastelemaan sellaisia aineistosta havaittavia piirteitä, joita esiintyy useassa eri haastattelussa ja kyselyvastauksessa. Teemat pohjautuvat niihin tulkintoihin, joita tutkija itse tekee haastateltavien vastauksista. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 173.)

Sisällönanalyysiä voi lähestyä kolmesta eri näkökulmasta: aineistolähtöisesti, teoriasidonnaisesti tai teorialähtöisesti. Tässä tutkimuksessa käytän aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Aineistolähtöisessä analyysissä teoria pyritään konstruoimaan aineiston pohjalta (Eskola 2001, 136). Tutkimuksen tarkoitus ja tehtävänasettelu ohjaavat analyysiyksiköiden valintaa, jotka valitaan itse aineistoon perustuen. Analyysiyksiköt eivät siis ole etukäteen määritettyjä tai sovittuja. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 95.) Analyysi etenee siten, että ensimmäiseksi aineisto, tässä tutkimuksessa litteroidut haastattelut, kyselyvastaukset sekä havainnointimuistiinpanot, pelkistetään siten, että informaatio tiivistetään ja pilkotaan osiin. Tutkimuksen kannalta epäolennainen tieto karsitaan pois ja aineistosta etsitään sellaiset ilmaisut, jotka ovat tutkimustehtävän kannalta olennaisia. Seuraavaksi aineisto klusteroidaan, eli ryhmitellään, siten, että samaa asiaa käsittelevät ilmaukset jaetaan omiin luokkiinsa, aineiston pohjalta luotujen luokitteluyksikköjen alle. Näin syntyy pääluokkia, jotka voivat jakaantua edelleen ylä- ja alaluokiksi. Lopuksi seuraa aineiston abstrahointi, eli käsitteellistäminen. Tutkimuksen kannalta olennaisen ja valikoituneen tiedon pohjalta muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Alkuperäisen informaation käyttämistä kielellisistä ilmauksista edetään teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin. Analyysi

johtaa käsitteelliseen näkemykseen tutkittavasta ilmiöstä. (mt. 109-113.) Analyysini rakenne perustuu siis niihin teemoihin, jotka olen itse havainnut ja erotellut aineiston pohjalta.

Sisällönanalyysillä pyritään kuvaamaan tutkittavaa ilmiötä tiivistetyssä ja yleisessä muodossa (mt., 105). Sisällönanalyysiä tehdessä tulee kuitenkin ottaa huomioon, että pelkkä aineiston luokittelu, tyyppittely ja teemoittelu ei sinänsä tuota valmiista analyysia. Grönforsin (1982) mukaan sisällönanalyysi on tapa tarkastella tutkimusaineistoa. Sen avulla aineisto saadaan järjesteltyä ja paloiteltua, mutta se yksin ei riitä tutkimuksen tulokseksi. Aineisto hajotetaan osiin, käsitteellistetään ja kootaan palaset uudelleen loogiseksi kokonaisuudeksi. Jäsennellyn aineiston pohjalta tutkijan tulee kuitenkin tehdä vielä tulkintoja, etsiä yhteyksiä asioiden väliltä ja tehdä lopulliset johtopäätökset ja yhteenveto, jotta voidaan puhua valmiista analyysista. (mt., 161; Tuomi & Sarajärvi 2001, 110.)

6. ANALYYSI

Aloitan analyysin taustoittamalla ensin sitä, mistä euroviisufaniudessa on kysymys. Käsittelem euroviisufaniuden kehittymistä ja merkityksiä tutkimieni ihmisten osalta. Siitä etenen käsittelemään yksityiskohtaisemmin faniuden sosiaalisia ja yhteisöllisiä ulottuvuuksia.

6.1 Euroviisujen merkitys fanille

Miten fanittaminen on saanut alkunsa

Monet haastattelemi fanit kertoivat, että euroviisuista tykkääminen on usein saanut alkunsa jo heidän lapsuudessaan, kun he ovat katselleet euroviisuja tv:stä yhdessä perheenjäsentensä kanssa. Euroviisut on varsin tunnettu instituutio, ja sitä tunnutaankin seuraavan monissa suomalaisissa perheissä ihan yleisen kiinnostuksen vuoksi, vaikka mistään varsinaisesta fanittamisesta ei olisikaan kysymys. Haastateltavani luonnehtivat faniutensa alkutaipaleita muun muassa seuraavasti:

”Se kaikki alko 2002-vuonna. Mä en nyt muista miten mä päädyin katsomaan euroviisujen Suomen karsintoja tona vuonna, mut mä katsoin ne ja muistan edelleen pari esitystäkin sieltä ja sillonhan Laura Voutilainen voitti kappaleella Addicted to you ja sitten, niin siitä se oikeestaan alko, et mä halusin kattoo myös sen kansainvälisen finaalin sinä vuonna kun mä olin tavallaan jo jossain määrin ilmeisesti jäänyt koukkuun sen Suomen karsinnan aikana. Niin sit oli pakko kattoo se 2002-vuoden finaalikin ja kannustaa Suomea tietty ja jotenkin siitä se lähti ja sit 2003 mää ehkä entistä suuremmalla innolla katoin vaikka sinä vuonna Suomi ei ees ollut mukana, mut siis siltikin mä olin jo jotenkin jäänyt niin kovasti koukkuun et pakko oli kattoo ja sit mä ostin samana vuonna myös euroviisujen virallisen CD:n 2003 ja tällasta. Ja siitä se on niinku kehkeytynyt isommaks ja isommaks. Välillä nyt on ollut vähän, en nyt voi sanoo suvantovaiheita, mut kuitenkin, mut koko aika euroviisut on ollut siitä 2002 vuodesta asti läsnä mun elämässä.” Haastattelu M21.

”Se oli vissiin vuosi -84. Minä olin pieni tyttönen ja sitten tuli euroviisut telkkarista ja isosiskoni tuli sanoon, et nyt me annetaan pisteitä ja olin sillei että jaa mille? Sitten Herreys esiinty siinä ekana ja en tiedä tiedätkö kappaleen Diggi-loo diggi-lei, ja näin sit sen ja sanoin että nää voittaa ja sitten mä taisin nukahtaa kesken ja kysyin herättyäni, että voittiko ne. Sitten niitä rupes seuraan joka vuosi silleen että siitä se lähti.” Haastattelu N36.

”Musta tuntuu, että mä oon vaan kasvanut siihen mukaan. Että jos nyt äkkiä ajattele sitä, et miten tää on oikeen lähteny käyntiin, niin mua on muksusta lähtien aina ihan hirveesti kiinnostanut kaikki kansainväliset kisat. Että mä en muista ihan varmasti että mistä lähtien mä oon jaksanu kokonaan euroviisut kattoo. Mutta mulla on sellanen muistikuva, että mä oisin joskus -93 -92 vuonnakin jo kattonut sillai osittain sitä ja sitten mennyt nukkumaan joskus ennen pistelaskua. Mutta niinku mä voisin sanoa varmana että ensimmäisen kerran mä oon kattonu euroviisut kokonaan 10-vuotiaana, eli -94. Niin se on sillä lailla aika lailla vaan kasvanut siihen, kiinnostus kaikkiin kansainvälisiin live-tapahtumiin.” Haastattelu M28.

Edellisistä haastattelupätkistä on havaittavissa kaksi erilaista tapaa tulla euroviisufaniksi.

Ensimmäisessä haastattelupätkässä M21 kertoo, kuinka hän heti ensimmäistä kertaa euroviisuja katsottuaan jäi niihin koukuun. Faniutuminen tapahtui hänen mukaansa nopeasti, ja euroviisut vei saman tien mukanaan. Jo ensimmäisestä katselukerrasta eteenpäin hän alkoi seurata tiiviisti kaikkia tulevia lähetyksiä, sekä hankki omaksi euroviisujen virallisen CD:n. Toisessa ja kolmannessa haastattelupätkässä N36 ja M28 taas kertovat, kuinka faniutuminen on heidän kohdallaan ollut ennemminkin pikkuhiljaa kehittyvä prosessi. He kertovat tavallaan kasvaneensa faniuteen jo ensimmäisistä katselukerroista alkaen. N36 kertoo, että jo lapsuudessa hänelle on syntynyt voimakkaita euroviisuihin liittyviä muistoja, mutta varsinaisesta faniudesta ei ole vielä ollut kyse ensimmäisten euroviisuihin liittyvien kokemusten yhteydessä. Faniien kertoman mukaan euroviisuilla on kuitenkin ollut oma paikkansa jo heidän lapsuudessaan ja ne ovat jo silloin olleet läsnä heidän elämässään, mutta ei kuitenkaan samassa mittakaavassa kuin nyt kun faniudesta on tullut osa heidän jokapäiväistä elämäänsä. Faniutuminen ei heidän mukaansa ole kummassakaan tapauksessa alun perin ollut tietoinen päätös, vaan euroviisut on tullut osaksi elämää joko yht’äkkiä koukuttaen tai hitaammin faniuteen kasvaen.

Yhtä kaikki, fanit kertovat, että euroviisuissa on ollut jotakin, joka on vedonnut heihin muita ihmisiä enemmän. Faniien mukaan kisat ovat onnistuneet vangitsemaan heidän huomionsa, ja tehneet jollain tasolla syvemmän vaikutuksen, jota he eivät ole voineet sivuuttaa, vaan joka on jäänyt itämään heidän mieliinsä ja kiinnostanut keskimääräistä kuluttajaa enemmän. He sanovat, että enää heille ei ole ollutkaan tarpeeksi katsoa kisoja kerran vuodessa parin tunnin ajan, niin kuin luultavasti suurin osa euroviisujen katselijoista tekee, vaan he ovat halunneet saada lisää tietoa, katseltavaa ja kuunneltavaa asiaan liittyen. Fanit myös kertovat huomanneensa

faniutumisen piirteitä siinä, että he itse olisivat jaksaneet jutella viisuista, katsella vanhoja nauhoituksia ja niin edelleen, loputtomiin, muiden mielestä jo kyllästymiseen asti.

Musiikki edellä

Sytä ja perusteluita fanittamiselle ja euroviisuista tykkäämiselle on yhtä monta kuin on euroviisufaniakin, mutta yhdistävänä tekijänä kaikilla faneilla näyttää olevan se, että nimenomaan musiikin kerrotaan olevan pääasia ja fanittamisen lähtökohta. Euroviisut on fanien kertoman mukaan väylä kuulla ja tutustua musiikkiin, joka ei normaalisti välttämättä saa sijaa valtavirtamedioissa. Fanien mukaan on erityistä, että tarjolla on myös paljon erityylistä musiikkia, noin 40:stä eri maasta. Lisäksi monet fanit kertovat seuraavansa myös eri maiden kansallisia karsintoja esimerkiksi netin kautta, mikä moninkertaistaa musiikin tarjonnan. Toki musiikin ympärille kietoutuu lukuisia muitakin tekijöitä, jotka yhdessä muodostavat kokonaisuuden, jota moni fani kuvailee vertaansa vailla olevaksi. Fanien mukaan musiikin lisäksi kansainvälisyys ja kisoissa läsnä oleva kulttuurien kirjo kiinnostavat heitä. Moni fani toteaa myös, että äänestyskäytäntö ja kappaleiden pisteyttäminen tuovat oman lisänsä viisujen seuraamiseen. Euroviisuihin liitetään yleisesti myös näyttävät show-elementit, joista niin ikään moni fani kertoo pitävänsä.

”Rakastan kaikenlaista musiikkia ja euroviisut on mahtava paikka uuden musiikin löytämiseen. Lisäksi rakastan toki showta, joka paranee vuosi vuodelta ja viisutunnelmaa ihan kokonaisuudessaan, karsinnoista ihan kansainväliseen finaaliin.” Kysely

Fanit korostavat sitä, että musiikin ympärille rakennettu show tuo mukanaan näyttävyyttä ja kiinnostavuutta. Edellisen vastaajan mukaan show paranee vuosi vuodelta, joten joka vuosi kisaan tuo mukaan oman jännitysmomenttinsa se, minkälainen show ja tunnelma on sillä kertaa onnistuttu luomaan. Euroviisujen jokavuotinen aikataulu muodostaa jatkumon, joka alkaa paikallisista karsinnoista ja päättyy kansainväliseen finaaliin. Näin ollen fanit kertovat elävänsä ja jännittävänsä mukana koko kisan kehityskaaressa. Fanien mukaan viisujen jatkuva uudistuminen ja materiaalin nykyinen helppo saatavuus myös omalta osaltaan ruokkivat ja ylläpitävät faniutta. Kun uutta musiikkia tulee jatkuvasti lisää, fanit eivät kertomansa mukaan ehdi kyllästyä siihen, vaan kiinnostus ja innostus pysyvät yllä vuosienkin jälkeen. Euroviisuihin liittyvä tuotantokoneisto tuottaakin vuosittain paljon oheismateriaalia CD:istä ja DVD:istä aina t-paitoihin, pinsseihin ja tietokirjoihin asti. Fanikäytäntöjä siis tuotetaan ja mahdollistetaan osaltaan myös tämän

tuotantokoneiston kautta. Oheismateriaalin myötä faneilla on mahdollisuus kartuttaa omaa materiaalista fanipääomaansa ja syventää euroviisutietouttaan. He pystyvät luomaan ja kartuttamaan omaa asiantuntijuuttaan tietämällä ja omistamalla enemmän euroviisuihin liittyviä asioita, kuin keskivertokuluttaja (kts. Peteri, Luomanen & Alasuutari 2013, 4). Fanit ovatkin usein oman faniuden kohteensa asiantuntijoita.

”Euroviisuissa iski aikoinaan musiikki, eri kielet ja kulttuurit. Mielestäni musiikki oli hyvää (ja on edelleen) ja minua kiinnosti eri maiden artistit ja äänestykset. Huomasinkin jossain vaiheessa, että minua kiinnostaa viisut enemmän kuin muita kavereitani ja rekisteröidyin viisukuppilaan keskustelemaan viisuista samanhenkisten ihmisten kanssa. Viisuissa iskee melkein kaikki niihin liittyvä: ”rauhan aate”, ollaan yhtenä iltana yhtä samalla lavalla, kilpailuhenkisyys, glitteri, glamour, nostalginen ja pitkä viisuhistoria, joka on samalla myös osa tv:n historiaa” Kysely.

Haastatteluissa ja kyselyvastauksissa esiintyy toistuvasti huomio siitä, että faniutumiselle on tyypillistä, että kun huomaa, että kyseinen ilmiö alkaa kiinnostaa itseä enemmän kuin muita kanssaihmiä, muita faneja, eli ihmisiä joiden kanssa päästä juttelemaan ja jakamaan kiinnostus, lähdetään etsimään muualta, tässä tapauksessa netistä. Netin merkitystä faniudelle tarkastelen syvemmin luvussa 6.2.2. Faniin mukaan myös euroviisujen pitkä historia ja jatkuvuus vetoavat heihin. Viisujen monivuotisen historian myötä materiaalia on olemassa runsaasti, ja uutta syntyy joka vuosi.

”Kyllä se musiikki on pääasia tässä kuitenkin. Onhan se siis lähtökohtaisesti kuitenkin musiikkikilpailu. Mutta et sitten varmaan et mikä mua viehättää itseäni on tavallaan se kulttuurien laaja kirjo. Niinku että ei ihan sitä perus länkkäripoppimusiikkia, mitä normisti soi radiossa, vaan siinä on vähän etno-vivahteita.” Haastattelu N36

Fanit kertovat, että euroviisumusiikista tekee muusta poikkeavaa nimenomaan se, että se on erilaista verrattuna valtavirtamusiikkiin. Fanit kuvailevat, että euroviisut tarjoaa sellaisia musiikillisia kokemuksia, joihin he eivät muuten välttämättä tulisi törmänneeksi. Fanit kertovat arvostavansa sitä, että eri kulttuurien ominaispiirteet pääsevät esille, ja tekevät tarjonnasta monipuolista. Musiikin monipuolisuus ja monialaisuus ovatkin yksi tekijä, millä fanit perustelevat viisujen erityisyyttä ja sitä, että viisut vetoaa monenlaisiin ihmisiin.

”Et tota, kai siinä nyt viehättää lähinnä, ensin on viehättänyt varmaan kivat esitykset, hyvä musiikki, kaikki se semmonen mahtipontisuus, on paljon erilaista musiikkia, siinä on ollut niin paljon kaikkea, että sitä on niinku ihmetelty melkein sit seuraavan puol vuotta vähintään pienempänäkin kun ne tuli. Mä muistan sen, että sitä jakso just senkin takia kattoo niin pitkään, mutta vanhemmiten siinä on sitten ihan muita elementtejä nousu kans, että minkä takia ne kiinnostaa. Mutta nykyäänhän on tietysti hyvä kannustin, että jos sattuu sellanen mukava matkakohde tulemaan vaikka voittajamaan kautta, ihan tutustuminen uusiin ihmisiin ja kaikki nää, esikatselutapahtuma on vuoden tärkeimpiä mulle, mä oon siitä aina tykännyt. Ja sit kaikki muutkin tämmöset kokoontumiset. Niinku ei tarvi paljon muita harrastuksia viihdepuolelta, että tästä kyllä saa kaikkea mitä haluaa.” Haastattelu N33

Kuten edellisestä haastattelupätkästä käy ilmi, N33 kertoo, että euroviisut voivat olla myös hyvin kokonaisvaltainen elämys. Fani selittää, kuinka sitä mukaan, kun fanius on kehittynyt, musiikki on saanut rinnalleen muita tekijöitä, jotka lisäävät euroviisujen kiinnostavuutta ja antia elämälle, tuovat tavallaan syvyyttä faniuteen. Euroviisufaniuden sosiaaliseen puoleen pureudun tarkemmin kappaleessa 6.2.

Kaikki haastateltavani kertoivat myös kuuntelevansa euroviisumusiikkia useimmiten päivittäin. Sitäkin kautta viisut on siis läsnä fanien jokapäiväisessä elämässä. Keväisin he kertoivat kuuntelun painottuvan aina kyseisen vuoden kilpailukappaleisiin, kun taas yleisesti ottaen ympäri vuoden he kertoivat kuuntelevansa sekaisin niin uusia kuin vanhempiakin kappaleita. Fanit tosin mainitsivat, että loppukeväästä, heti kisojen jälkeen, saattaa koittaa aika, jolloin haluaa ottaa hiukan etäisyyttä viisukappaleisiin, kun niitä on tullut kuunneltua niin paljon viime aikoina, mutta muuten fanien mukaan viisumusiikki on vahvasti läsnä heidän elämässään. Fanit kertoivat kuuntelevansa musiikkia netistä löytyvistä viisuradioista, jotka soittavat viisumusiikkia kellon ympäri, ja lisäksi viisut soivat heidän iPodissa ja ainakin yhdellä haastateltavistani kännykän soittoäänenä.

Tampereen esikatseluissa havaitsin, että fanit saattoivat taputtaa omalle lempikappaleelleen, tai tanssia sen tahdissa. Fanien reaktioiden perusteella jotkin kappaleet selvästi erottuivat edukseen verrattuna toisiin. He myös arvioivat ja analysoivat kappaleita yhdessä vierustoverin kanssa, ja kappaleista joko pidettiin tai oltiin pitämättä avoimesti. Vaikka paikan päällä oli noin 40 ihmistä ja tilaisuuden aluksi vallitsi vilkas puheensorina ja hälinä, heti kun kappaleita alettiin katsella, puheensorina hiljeni, ja kaikki näyttivät keskittyvän musiikin kuunteluun ja katseluun, mitä varten

tilaisuus oli järjestettykin. Musiikki olisi siis pääosassa, vaikka muutakin oheistoimintaa, kuten juuri muiden kanssa seurustelua, sekä ruokailu ja kakkukahvit oli tarjolla.

Elämäntapa

Useampi fani kertoi euroviisujen olevan ennemminkin elämäntapa kuin pelkkä harrastus. Elämäntapaisuus viittaa siihen, että euroviisut ei ole vain yksi elämän osa-alue, jonka voi erottaa omaksi lokerokseen muiden harrastusten ja vapaa-ajanviettopojen lomaan, vaan kyseessä on paljon kokonaisvaltaisempi asia. Euroviisut tai niiden vaikutus on fanien mukaan monin eri tavoin läsnä heidän elämässään.

”Euroviisut ovat olleet jo minulle monen vuoden ajan tärkeä asia, joka ajaa välillä muiden asioiden edelle elämässä. Voin jopa sanoa Euroviisujen olevan niin suuri osa elämäni, että nimitän sitä jo pikemminkin elämäntapana eikä harrastuksena.” Kysely

”Kyllä mulle euroviisut on ihan elämäntapa, niinkun mä oon yrittänyt kaikille selittää. Et jos ei ne ymmärrä että mistä on kysymys, että ei mun sitä tarvi... No kyllä töissäkin jotkut kysyy jo valmiiksi että mitkäs päivät ne euroviisut on ja että lähdetkö tänä vuonna paikan päälle kattoon tai oliko hyvä Suomen karsinnan voittaja, tämmösiä. Mut et kyllä jos mua yhtään tuntee paremmin, niin kyllä ne sen tietää jo että se on osa sitä elämää kaikki.” Haastattelu N33

”No jos mun ystäviltä kysytään, sellasilta jotka ei oo faneja, niin niitten mielestä se on mulle elämäntapa enemmänkin. Et kyl mä päivittäin katon mitä maailmalla tapahtuu ja uutisivustookin pyöritän tietenkkin. Mutta että en häpeä ollenkaan! On se mulle ihan sydämenasia, elämäntapa.” Haastattelu N36

Euroviisut elämäntapana ei siis välttämättä tarkoita vain sitä, että kuuntelee viisumusiikkia päivät pitkät, vaan euroviisujen vaikutus tavalla tai toisella heijastuu moniin eri asioihin. Esimerkiksi moni fani kertoi omaavansa paljon läheisiä ystäviä tai puolison, joka on löytynyt viisupiireistä. Lisäksi fanit kertoivat kuluttavansa aikaa viisuforumilla jutellessa, uutisia lukiessa, videoita katsellessa, kappaleita kuunnellessa, ja tulevia viisumatkoja tai -bileitä suunnitellessa. Viisut elämäntapana ei kuitenkaan koostu fanien mukaan pelkästä konkreettisesta tekemisestä, vaan fanit kertoivat, että se voi vaikuttaa päivittäin yleiseen mielentilaan ja tunnetilaan, jopa henkilökohtaiseen asenteeseen elämää kohtaan.

Euroviisujen kerrotaan tuovan sisältöä ja merkityksellisyyttä fanien elämään. Fanien mukaan viisut eivät edusta heille pelkkää taustamusiikkia, vaan niihin liittyy tunteita ja voimakkaitakin kokemuksia. Fanit kertoivat viisujen tuovan heille hyvää oloa, energiaa ja nostavan arjen yläpuolelle, ja edelleen tuovan elämään etappeja ja kohokohtia, sekä tunnetta siitä, että tulevaisuudessa on jotain mitä odottaa, mikä taas omalta osaltaan lisää elämän mielekkyyttä.

”Rakastan euroviisuja. Se tekee minut onnelliseksi. Kiinnostava ja lämminhenkinen tapahtuma.” Kysely

Kyselyvastauksessa kyseinen fani kertoo oman näkemyksensä siitä, mistä euroviisufaniudessa hänen mukaansa yksinkertaisimmillaan ja pelkistetyimmillään on kysymys; se tekee onnelliseksi. Faniuden kerrotaan vetoavan tunteisiin ja tuottavan hyvää oloa.

”Mun mielestä euroviisuissa on se, että siitä tulee aina vaan niin hyvä fiilis kun kuulee euroviisuja. Ja sen takia mä sitä euroviisuradiotakin kuuntelen, että se jotenkin irtaannuttaa siitä työstäkin sitten, että sit kun tulee joku ihan pölö kappale, niin siinä sitten aina hymähtää välillä, että kun tekee jotain kuivaa talouslaskentaa siinä vieressä ja sitten tuleekin joku Angelica Agurbashin kappale... Et kyllä niinku ehkä se arkielämästä irtaantumisen on se minkä takia mä tykkään niistä. Semmosta just oikeen ällöä makeaa diskoo ja mä silloin aina itte saan hyvän mielen.” Haastattelu M28

Fanit kuvailevat euroviisuja jonain, mikä nousee ja nostaa tavallisen arjen yläpuolelle. Fanien mukaan kappaleiden kuuntelu herättää heissä positiivisia tuntemuksia ja ajatuksia. Fanit kertovat viisujen auttavan jaksamaan, piristävän arkista työpäivää, ja tekevän heidän elämästä mielekkäämpää. Edellisessä haastattelupätkässä M28 tavallaan asettaa arjen vakavamieliset työvelvollisuudet ja toisaalta musiikin, jota ei tarvitse ottaa vakavasti, toisilleen vastakohtaisiksi asioiksi, eli toisin sanoen työ ei tarjoa hänelle sellaisia myönteisiä kokemuksia, mihin euroviisumusiikki hänen mukaansa pystyy.

”No oon fani, koska mulla on aina niin kivaa. Siis totta kai se on vähän niinku pakoo pois arjestakin, se on sellasta rentoutumista, mielenkiintoista, siitä saa paljon kaikkee, just ne ystävät on tosi tärkeä siinä. Tapahtumat on jees juttu, matkat, siis kulttuuri. Siinä musiikissa tulee kuitenkin sitä kulttuuriakin niin paljon ja semmosia maan ominaispiirteitä ja kaikkee esityksissä. Ja kyllähän se nyt tavallaan työtäkin on, siinä pitää aina välillä puntaria tehdä ja

mieltä mitä on mieltä, olla valmis ja osata perustella että minkä takia tää on hyvä tai huono. Ja mä tykkään just siitä, että voi kommunikoida sitten, oli nyt negatiivista tai positiivista. Kyllähän siinä saa niinku päätänsä käyttää välillä, kun justiinsa porukka on niin erilaista, ettei vaan nyt joku suutu, että nyt oli hyvä vitsi nyt oli hyvä läppä.” Haastattelu N33

Fanitus lähtee N33:n mukaan siitä, että se on kivaa. Hän kuitenkin kertoo lähestyvänsä faniutta myös siitä näkökulmasta, että sitä kautta hän on oppinut lisäksi kehittämään taitoaan perustella omia näkemyksiään ja mielipiteitään. Se tuo fanittamiseen mukaan myös rationaalisen ja syvällisemmän puolen. N33:n mukaan fanijoukkoon mahtuu ihmisiä laidasta laitaan, joten ei voi olettaa, että olisi aina kaikkien kanssa samaa mieltä kaikesta, ja sitä myöten myös toisten ihmisten huomioon ottamiseen tulee kiinnitettyä huomiota. Fanit kertovat, että yhteisössä on tavoitteena, että kaikki tulisivat pääpiirteittäin toimeen toistensa kanssa. Faniien mukaan ei ole väärin olla toisten kanssa eri mieltä, vaan se voi olla toisinaan jopa suotavaa, jotta saadaan aikaan hyviä keskusteluja, ja opitaan ymmärtämään asioita ja mielipiteitä myös toisten ihmisten näkökulmista, ja näin ollen omatkin näkemykset voivat avartua. Fanit kertovat pitävänsä euroviisufaniuden antina myös sitä, että oppii kehittämään itseään ihmisenä.

”Et oonhan mä lyhyesti sanottuna nyt saanu kaikkee. En mä keksi mitään mitä mä niinku en ois siltä saralta saanut. Tunnen paljon ihmisiä, oon saanut elämäkumppanin sieltä ja kaikkea mitä nyt voi vapaa-aikanaan haluta tehdä tai keksiä tehdä ihmisten kanssa joiden kanssa viihtyy. Mut siis jos tällai järjellä puhutaan et mitä ihmiset yleensä haaveilee, että ois luotettavia ystäviä ja jotain menoo, tapahtumaa, on mitä odottaa, sellasia etappeja elämään. Se että aina kun tietää, että vaikka välillä aina ei oo ihan paras päivä, niin sitten pystyy sillä varjolla tietysti vähän miettiin, kattoon vähän kauaskantoisemmin niitä asioita, et ei tässä nyt niin huonosti kaikki oo, et ei täs nyt niin, et muistaa niitä muita, että on niitäkin nyt joskus ollut, mut onhan nekin siitä selvinnyt.” Haastattelu N33

Fanit kertovat euroviisujen tarjoavan heille mielekästä tekemistä. N33:n mukaan fanipiireistä saatujen ystävien kanssa voi puuhailla kaikenlaista, eikä sen aina tarvitse liittyä suoraan euroviisuihin, mutta taustalla on ajatus siitä, että ei niitäkään ihmisiä ja ajanvietettä olisi elämässä ilman viisufaniutta, jonka pohjalta kaikki on saanut alkunsa. Euroviisujen kerrotaan tuovan kokonaisvaltaista sisältöä elämään.

Fanit kertovat kokevansa viisut myös jollain tapaa voimaannuttavana asiana, josta ammentaa rohkeutta ja jaksamista koko elämään.

”Joo, kyllä se niinkun tässä, mikäs se oli tää [työhön liittyvä] koulutus tässä, niin ku monet kerto, et menee metsään kävelylle, ja mä siihen, mun teki niin kauheesti mieli, mut en kehdannut sit siinä vaiheessa tällai kauheen yksityiskohtaisesti sanoa mistä mä saan energiaa elämässä, että sitten vaan totesin, että tykkään televisiosta ja elokuvista. Et kauhea palo oli sanoo, et mä rakastan euroviisuja, että mä saan niistä sen energian. Että se on kuitenkin niin arkielämästä irtaantumista, että sitä ei varmasti mistään muualta sitten... Et mä niinku tykkään tämmösestä eskapistisesta energiasta sitten.” Haastattelu M28

Haastatteluissa moni fani painotti sitä, kuinka paljon euroviisut heille merkitsee. Fanit kertovat suhtautuvansa viisuihin varsin tunteenomaisesti. Heidän puheistaan käy ilmi, että tavallisen ja toisinaan raskaankin arjen vastapainoksi he kaipaavat mielekästä tekemistä ja hyviä ”fiiliksiä”, joita he kertovat euroviisujen kautta tavoittavansa. Viisuista saatavan hyvän energian voimalla he kertovat jaksavansa kohdata tavallisen elämän haasteet ja suhtautua niihin myönteisemmin.

”No se [fanius] jotenkin niinku oikeesti antaa voimaa. Et nytkin siis katoin silloin kun tuli toi Suomen karsinta ja finaali, niin silloin mä katoin sitä yksin, niin jotenkin se tunteiden laajuus mikä siinä oli. Et mä ihan oikeesti itkin sen lähetyksen aikana. Se siis tää Mikael Saaren biisi oli jotenkin niin koskettava, et se jotenkin siis se, ne on niin erilaisia ne kaikki biisit, et sekin et siinä on jotenkin kaikille kaikkea ja se on värikästä, et se on vaihtelevaa ja yllättävää.”

Haastattelu N19

Fanit kertovat, että euroviisut koskettavat heitä syvältä ja herättävät ja stimuloivat tunteita laajalta alalta. He korostavat sitä, että euroviisut voivat saada heissä aikaan voimakkaita tunnekokemuksia, olivat ne sitten liikutusta tai innostusta.

6.2 Sosiaalinen maailma

Fanit kertovat pitävänsä euroviisuja ilmiönä, joka on maailmassa ainut laatuaan. Lukuisat Euroopan maat kokoontuvat yhteen populaarikulttuurin viitekehyksessä. Euroviisut instituutiona ja faniuden kohteena on varsin erityinen kokonaisuus. Kaiken lähtökohtana ja kulminaatiopisteenä on kerran vuodessa televisiossa esitettävä suora lähetys, joka on faneille suorastaan rituaalinen tapahtuma.

”Euroviisut on niin valtava tapahtuma. Niin monta maata läsnä ja se yhdistää koko Eurooppaa ja myös muutamia Aasian maita. Ja on se vaan semmonen instituutio ja juttu, mille ei löydä mitään vastinetta mistään. Ja se show totta kai on ihan mieletön, ainakin nyt nykyisellään. Kyllä siinä on paljon asioita, mitkä puhuttelee mua.” Haastattelu M21

Yhden tv-lähetysten ympärille rakentuu kokonainen maailma kaikkea muuta oheistoimintaa ja sisältöä, mikä tekee euroviisuista ilmiönä omanlaisensa. Euroviisuilla on laaja fanikunta, joka pitää yhteyttä toisiinsa netissä ja erilaisissa fanitapahtumissa. Fanit kertovat kokevansa keskenään vahvaa yhteisöllisyyttä. He myös kuvailevat kuuluvansa yhteen suureen, Euroopan laajuiseen, viisuperheeseen. Fanien mukaan yhteisöllisyys on olemassa heidän mielissään silloinkin, kun he eivät ole konkreettisesti tekemässä toistensa kanssa. Eräskin fani kertoi, että kun hän meni ensimmäistä kertaa paikan päälle katsomaan euroviisuja, hän tunsu heti olevansa osa yhtä suurta perhettä, vaikkei tuntenutkaan henkilökohtaisesti melkein ketään paikallaolijoista. Fanit kuitenkin kertovat euroviisujen yhdistävän heitä voimakkaalla tavalla. Tietty samanhenkisyys ja ”outouden” jakaminen toimivat yhdistävinä tekijöinä. Vaikka fanit muodostavat keskenään monia pienempiä ja tiiviitä yhteisöjä eri maiden ja kaupunkien sisällä, silti he samalla kuvailevat olevansa osa yhtä suurempaa kokonaisuutta.

6.2.1 Tapahtumat ja toiminta

Kaikki haastatteluihin ja lähes kaikki kyselyihin vastanneet henkilöt kertoivat osallistuneensa joihinkin euroviisuihin liittyviin tapahtumiin tai toimintaan. Yleisimpänä mainittiin Suomen karsinnat, joiden kautta valitaan Suomen edustaja viisuihin. Varsin moni oli myös käynyt seuraamassa paikan päällä kansainvälistä loppukilpailua. Tapahtumat ovat keskeinen foorumi tavata ja tutustua kasvatusten muihin faneihin. Keskeisiä joka vuosi järjestettäviä virallisia tapahtumia ovat Suomen karsinnat, esikatselutapahtumat, joissa katsellaan kyseisen vuoden kansainväliseen kilpailuun selvinneet kappaleet, euroviisujen semifinaalit ja finaali, syksyisin järjestettävä euroviisuristeily sekä vuoden päättävät pikkujoulut. Virallisten, OGAE:n järjestämien, tapahtumien lisäksi viisufanit kertoivat pitävänsä itse keskenään erinäisiä tavalla tai toisella euroviisujen ympärille rakentuneita illanviettoja, joissa saatetaan esimerkiksi katsella muiden maiden karsintoja, tai mennä yhdessä laulamaan euroviisubiisejä karaokeen. Fanit kertoivat, että tapahtumat rytmittävät heidän vuottaan kalenterin ympäri ja tuovat heidän elämäänsä sisältöä ja sosiaalisuutta.

”Olen ollut paikan päällä euroviisuissa isäntäkaupungissa 2006, 2007, 2010 ja 2011. Sen lisäksi olen ollut Suomen karsinnoissa joka vuosi vuodesta 2006. Näihin liittyy myös etkot ja jatkot. Myös esikatseluissa olen ollut keväisin, myös Ogae Second Chance katsojaisissa, ystävien kanssa olemme katsoneet vanhoja euroviisuja ja pisteyttäneet niitä... Lisäksi olin 2011 ja 2012 Melodifestivalen finaalissa Ruotsissa sekä 2012 yhdessä semifinaalissa. Tänä vuonna olin myös Viron euroviisufinaalissa. Itse olin myös Euroviisuklubin hallituksessa mukana 2011 ja 2012. Ai niin, ja myös Euroviisuklubin Pride rekassa ja pikkujouluissa olen ollut mukana useana vuotena!” Kysely

Monet fanit ilmaisivat olevansa varsin omistautuneita kisojen seuraajia, tässä yhteydessä tarkoitan siinä mielessä, että he kertoivat matkustavansa paikan päälle kisoihin ja niiden karsintoihin aina mahdollisuuksien mukaan. Euroviisut järjestetään aina edellisen vuoden voittajamaassa, joten matkakohteissa on sitä myöten vaihtelua, minkä moni fani mainitsi hyvänä asiana. Monet fanit kertoivat käyneensä seuraamassa myös erityisesti Ruotsin ja Viron karsintoja lyhyiden välimatkojen ansiosta.

”Olen ollut paikan päällä Suomen karsinnoissa, Ruotsin karsinnoissa ja Viron karsinnoissa sekä kansainvälisissä loppukilpailuissa. Lisäksi olen osallistunut Suomen euroviisuklubin pikkujouluihin ja euroviisuristeilylle ja muihin pienimuotoisempiin tapahtumiin. Saksassakin olen käynyt euroviisufanien juhlassa.” Kysely

Loppukilpailu ei siis ole ainoa osa euroviisuja, vaan eri maiden karsinnat muodostavat fanien mukaan olennaisen osan viisufanien ajanvietteestä ja kiinnostuksen kohteesta. Moni haastateltavani korosti, että pikkujoulut ja viisuristeily ovat niin ikään fanien keskuudessa tunnettuja ja odotettuja tapahtumia. Siinä missä varsinaiset kisat sijoittuvat kevääseen, risteily ja pikkujoulut sijoittuvat syksyyn ja loppuvuoteen, ja lisäävät faniyhteisön aktiviteettejä siten, että faneilla on ympäri vuoden tiedossa joku tapahtuma, jota he kertovat odottavansa.

Tapaamisissa viisufanit ovat kasvotusten tekemisissä toistensa kanssa. Ne ovat fanien mukaan myös tapa tavata ja tutustua uusiin ihmisiin.

”No noita Suomen karsintoja mä oon käynyt yksin kattomassa. On ollut just semmosia tilanteita, et ei oo ollut ketään tuttua siinä. Ei se nyt haittaa, kun tietää et siellä on niin

paljon... Tai semmosia et siellä voi törmätä uusiin ihmisiin tai joihinkin tuttuihin, niin ei sillä oo väliä.” Haastattelu N19

Fanit kertovat, että tapaamisiin on matala kynnyks lähteä itsekseenkin. Monet fanit kertoivatkin suuntaavansa tapaamisiin sillä asenteella, että ei haittaa vaikka ei etukäteen tuntisi ketään, tai ei ole etukäteen sopinut menevänsä tietyllä porukalla, koska he olettavat, että paikan päällä näkee joka tapauksessa tuttuja naamoja, mikäli on pyörinyt viisupiireissä aikaisemmin, tai sitten tutustuu uusiin ihmisiin. Fanit korostavat yleisesti ottaen sitä, että kaikki viisufanit ovat tervetulleita tapaamisiin. Fanit myös mainitsivat, että jos tuntee entuudestaan yhden tai muutaman henkilön, heidän kauttaan voi tutustua edelleen muihin ihmisiin. Vaikka netti on nykyaikana helpottanut samanhenkisten ja samoista asioista kiinnostuneiden ihmisten löytämistä ja heidän kanssaan kommunikoimista, kasvotusten tapahtuva vuorovaikutus vaikuttaa kuitenkin olevan fanien mukaan tavoiteltavin kanssakäymisen muoto. Tästä aiheesta enemmän luvussa 6.2.2.

Kun olin tekemässä havainnointia, osallistuin itse ensimmäistä kertaa euroviisuihin liittyvään tapahtumaan. Minua tultiinkin tervehtimään käsipäivää, ja kysymään olenko paikalla ensimmäistä kertaa. Mielestäni se on osoitus siitä, että suurin osa faneista tosiaan tuntee toisena, ainakin pintapuolisesti, ja että uudet ihmiset otetaan avoimesti vastaan. Monet muut fanit tervehtivät toisiaan halaamalla.

Itse kuitenkin päädyin istumaan yksin taaimmaiseen riviin, jotta saatoin keskittyä havainnointiin riittävän hyvin. Tein myös sen huomion, että itse olin ainoa, joka istui yksin. Kaikki muut olivat jakaantuneet istumaan pienempiin porukoihin niin, että vieressä oli ihmisiä kenen kanssa jutella ja kommentoida kappaleita aina tarpeen tullen.

Yleisesti ottaen esikatselutapahtuma vaikutti hyväntuuliselta yhdessäololta, jossa euroviisut oli pääosassa. Tilaisuudessa oli paljon naurua, kappaleiden kommentointia ja esimerkiksi joihinkin väleihin valveutuneimmat fanit saattoivat huudella nippelitietoa, kuten kenen tekemä kyseinen kappale on. Virallisen osuuden jälkeen ilmeisesti ainakin osa faneista lähti vielä yhdessä jatkamaan iltaa, mutta oma havainnoimiseni päättyi virallisen osuuden myötä.

”Mä meen mun kaverin kanssa kattomaan Malmöön viisuja kanssa. Ja sen kanssa meillä on nyt ollu viime aikoina enemmänkin tällasta viisuihin keskittynyttä toimintaa. Et me ollaan ettitty vaatteita, kierrelty shoppailemassa ja kattottu noita mun vanhoja VHS:iä. Taas tänään

toin nyt tuolta vanhempien luota tänne kaupunkikämpille, niin niitä ollaan kattottu yhdessä ja fiilistely jo niinku hyvissä ajoin tätä meidän suurta juhlaa sitten toukokuussa joka sitten tulee.” Haastattelu M21

M21:n mukaan viisuihin lähtemistä edeltää huolellinen suunnittelu ja valmistautuminen asianmukaisin keinoin. Hänellä oli ystävänsä kanssa tavoitteena löytää Suomen esityksen teeman sopivat morsiushenkiset asut, jotka yllä olla katsomossa. Fanit kertovat odottavansa kisaviikonloppua hartaasti, ja siihen valmistautuminen on osa faniuden toiminnallisuutta. M21 kertoo, että tunnelmaan virittymistä haetaan ja korostetaan erilaisen tekemisen kautta. M21 myös toteaa, että on hienoa että kaverina on toinen, joka on yhtä innoissaan koko prosessista, eikä jarruttele omaa intoilua, vaan molemmat ovat samanlaisella asenteella mukana. Hän korostaa, että tavoitteena on kannustaa näyttävästi Suomea ja omaa idolia. Kisoihin pääseminen on fanien mukaan aina kohokohta, ”suuri juhla”.

”Se yhdessä tekeminen on aika lailla sitä, että tv:n ääreen aina keräydytään. Ja niinku mä en oikeen osaakaan aatella minkälaista ois illanviettotapa ilman sitä, ku nauraa tv:n ääressä jollakin tv-ohjelmalle, tai sitten youtubesta. Että tuntuu et se on aina jompikumpi, tv:n tai youtuben äärelle. Et se on niinku tämmönen yhteinen tekeminen aina sitten ja se on ihan hauskaa, heh.” Haastattelu M28

Näihin epävirallisiin, eli fanien itsensä keskenään pienemmällä porukalla sopimiin tapaamisiin ja illanviettoihin, liittyy M28:n mukaan monesti olennaisena osana jonkinlainen tv:n tai musiikin ympärille rakentunut tekeminen. Hän toteaa, että paikalla olevat innostuvat usein samoista asioista ja kappaleista, joten on luontevaa, että tekeminen keskittyy niiden ympärille. Sen ei fanien mukaan aina välttämättä tarvitse olla suoraan euroviisuja, mitä katsellaan, vaan se voi olla esimerkiksi joku tv-sarja. Fanit kertovat, että yleensä ainakin näissä tiiviimmissä ja pienemmiksi eriytyneissä porukoissa ihmisillä on usein yhteneväinen maku silläkin saralla. Nämä illanvietot ovat haastateltavieni mukaan sellaisia, että niitä pidetään useimmiten omalla viisupiireistä löytyneellä pienemmällä kaveriporukalla, eikä niistä erikseen tiedoteta julkisilla foorumeilla. On toki selvää, että esimerkiksi jonkun kotiin mahtuu vain rajallinen määrä ihmisiä, ja sellaisessa ”intiimimmässä” tilaisuudessa on suotavaa, että kaikki tuntevat toisensa entuudestaan ja suunnilleen yhtä hyvin. Fanit totesivatkin, että lähimpien faniystävien kanssa kanssakäyminen ei eroa millään tavalla ei-viisufaniystävien kanssa vietetystä ajasta, muuten kuin sillä erotuksella, että periaatteessa

euroviisut on fanien kesken jollain tapaa läsnä, esimerkiksi taustamusiikin muodossa, mutta kaikki keskustelu ei pyöri yksinomaan viisuissa, vaan paljosta muustakin puhutaan.

”Kyl se yhteinen tekeminen yleensä yrittää jotain hauskaa olla sitten. Että no, kauniisti sanottuna nimikeellä illanistujaiset tai ihan että katellaan, ei aina, nythän on jo niin paljon kokoonnuttu tässä vuosien varrella että niinku yrittää jo välillä keksiä muutakin tekemistä kun vaan katella ja kuunnella. Mutta että on käyty ravintolassa syömässä ja on pisteytetty myös muita asioita, on ollu siideripisteytystä ja ollaan käyty keilaamassa ja missähän kaikkialla me ollaan käyty. Se voi olla oikeastaan mitä vaan, kuhan se on joku hyvä ja hauska idea, mikä saa kaikki mukaansa. Et mitä tahansa mikä nyt on jotain kivaa tekemistä.”

Haastattelu N33

Oli mielenkiinoista huomata, että haastatteluissa toistui useasti se, kuinka monelle fanille euroviisuista tuttu pisteyttäminen on hauskaa ajanvietettä muidenkin asioiden, kuten esimerkiksi siiderin kohdalla. Eräs fani puhui, joskin pilke silmäkulmassa, eräänlaisessa viisufaneja vaivaavasta ”arvosteluperversiosta”. Faniutta ei siis toteuteta vain seuraamalla euroviisuihin liittyvää sisältöä, vaan euroviisujen käytäntöjä, kuten juuri pisteytys, voidaan siirtää muihin yhteyksiin, ja näin ollen fanius on läsnä, vaikka ei olisi kyse varsinaisesti euroviisusisällöstä. Fanit kertovat, että pyrkivät yhdessä ollessaan puuhailemaan aina jotain viihdyttävää. Heidän mukaansa puuhailu ja tekeminen muiden kanssa ovat osa sitä sisältöä, jota euroviisujen kautta on tullut heidän elämäänsä.

Myös Tampereen esikatseluissa kaikille osallistujille jaettiin lomakkeet, joihin pisteyttää katsotut kappaleet. Mielestäni ihmiset näyttivät oikeasti keskittyvän pisteyttämiseen ja täyttävän lomakkeet tunnollisesti. Lopuksi lomakkeet kerättiin talteen, ja ymmärtääkseni ideana oli se, että kaikista Suomen esikatseluista kerätään vastaavat lomakkeet, ja lopuksi katsotaan minkälaiset lopputulokset suomalaiset viisufanit saivat aikaan.

”Ja nyt me ollaan [toisen fanin kanssa] viikonlopuksi menossa kolmen viisufanin synttäreille Helsinkiin. Että siellä sitten ne, ne ei oo viisubileet, mutta ne on viisubileet. Se on, meillä on ikään kuin iso yhteisö, iso perhe, 50 hengen, kaikki kuuntelee viisuja ja suurin piirtein kaikki on käynyt joskus viisuissa.” Haastattelu N20

Tämä on niin ikään yksi esimerkki viisufanien yhteisestä toiminnasta. N20 toteaa, että kyseessä ei ole viisubileet, mutta että ne kuitenkin on viisubileet. Aineistossani mainittiin myös, että

esimerkiksi yhden haastateltavani valmistujaiset toteutettiin viisuteemalla. Kun suuri joukko viisufaneja kokoontuu yhteen, myös näin periaatteessa virallisesti viisuihin liittymättömässä tilaisuudessa, fanit kertovat että viisujen vaikutukselta ei kuitenkaan voi välttyä.

”Eli 2009 olin ekan kerran paikan päällä viisuissa, pelkkä finaali. Silloin mä olin mun isän ja äitipuolen kanssa. Et me mentiin junalla Helsingistä Moskovaan. Sillon ikään kuin elämä muuttu, ku pääsi ekaa kertaa ja sillon tuli ensimmäisen kerran se et tää on oikeestaan iso perhe, et melkein ku tuntis kaikki.” Haastattelu N20

Viisutapahtumissa, tässä tapauksessa itse loppukilpailussa, on N20:n mukaan ainutlaatuinen ilmapiiri, jossa hän kertoo tuntevansa, että on osa suurempaa kokonaisuutta. On mielenkiintoista, miten fani kertoo tuntevansa olevansa osa suurta perhettä, vaikka itse asiassa ei henkilökohtaisella tasolla tunnekaan kuin muutaman ihmisen. Fani kuitenkin sanoo, että jokin viisutapahtumassa teki häneen lähtemättömän vaikutuksen, koska hänen sanojensa mukaan tuo kokemus muutti hänen elämänsä. Fanit totesivat, että tapahtumilla on heille huomattava merkitys siinäkin mielessä, että he konkreettisesti huomaavat, etteivät he ole ainoita viisufaneja, vaan että muitakin samanlaisia ihmisiä on paljon.

”No pikkujoulut on varmaan isoin tapaaminen ite viisujen ohella missä sitten törmää suomalaisiin faneihin ehdottomasti joka vuosi. Et se on semmonen, syksyllä ei niin oo sitä viisuhuumaa mitä nyt on keväällä fanien keskuudessa, niin sit se on semmonen syksyn piriste aina että pääsee sinne pikkujouluihin.” Haastattelu N20

Yksi syy tapahtumissa käymiselle on fanien mukaan se, että siellä tietää tapaavansa muita faneja. Toki pienemmät faniryhmät järjestävät edellä käsitellyn kaltaisia pienimuotoisempia illanviettoja, mutta aineistossani moni mainitsi, että juuri pikkujoulut on tapahtuma, jota he odottavat, ja jossa kokoontuu faneja ympäri Suomea, ja jossa tapaa tuttuja, joita muuten on mahdollisuus nähdä vain harvoin.

6.2.2 Internetin merkitys

Netti näyttäisi olevan fanien kertomusten perusteella merkittävin kanava saada ensikosketus muihin viisufaneihin. Fanit kertovat, että alun netissä tutustuminen jälkeen seuraa usein kasvokkain tapaaminen joko tapahtumissa, tai sitten pienemmällä porukalla varta vasten sovitusti. Netti on myös fanien mukaan kätevin ja yleisin keino pitää yhteyttä tosiinsa. Viisukuppila ja

Facebook ovat fanien eniten käyttämät yhteydenpitokanavat. Fanit kertovat, että sitä mukaan kun suhde kehittyy, he siirtyvät Viisukuppilasta Facebookiin ja edelleen puhelimella soitteluun ja kasvotusten näkemiseen. Fanien mukaan riippuu ystävyysuhteen syvyydestä, mihin yhteydenpito painottuu. Fanit kertovat kokevansa Facebookin jo esimerkiksi intiimimmäksi ja henkilökohtaisemmaksi väyläksi, kuin Viisukuppilan. Heidän mukaansa Facebookissa kommunikointi tapahtuu henkilökohtaisemmalla tasolla, ja voi valikoida kenen kanssa kommunikoi, kun taas julkisessa ja kaikille avoimessa Viisukuppilassa kuka tahansa voi osallistua ja seurata keskustelua.

Suurin osa kyselyyn vastanneista ja haastateltavistani kertoi tutustuneensa ensimmäistä kertaa muihin euroviisufaneihin netissä Viisukuppila-foorumilla.

”Siis viisukuppilan kautta mä oikeestaan kaikki oon oppinut tunteen. Että mä en oikeestaan muuten tuntis ketään. Että ilman viisukuppilaa mä en tunne ketään.” Haastattelu M28

”Tutustuin muihin viisufaneihin internetin myötä. Vuonna 2002 löysin Ylen silloisen viisukeskustelupalstan, jossa pääsin ensimmäistä kertaa keskustelemaan muiden fanien kanssa. Siitä se sitten lähti. Ensimmäisen kerran tapasin viisufaneja Helsingin euroviisuviikolla. Siitä lähtien ystävyystyminen on vain syventynyt. Joihinkin viisuystäviin pidän yhteyttä päivittäin.” Kysely

”Viisukuppilasta sain ensimmäiset viisukaverini. Oli uskomatonta löytää samanlaista seuraa, jolle ei tarvinnut selittää tätä outoa harrastusta. Muistelimme vanhoja vuosia, kertasimme omia suosikkejamme ja tutustutimme toisiimme uusiin biiseihin. Kuppilan lisäksi faneihin on tutustuttu eri viisutapahtumissa, kuten paikan päällä kisoissa, esikatseluissa, pikkujouluissa.” Kysely

”Olen lukenut viisukuppilaa vuodesta 2004 lähtien. Tapasin ensimmäistä kertaa livenä oululaisia viisufaneja 2006 keväällä. Viisukuppilassa sovimme tapaamisen. Muistaakseni meitä oli ensitapaamisella viisi henkilöä. Lordin voittojuhliissa Helsingissä tapasin sitten muita faneja ensimmäisen kerran. Olen tutustunut muihin viisufaneihin mm. Suomen karsinnoissa, Ogaen järjestämässä viisutapahtumissa, viisuleirillä, pikkujouluissa, viisuristeilyllä ym.” Kysely

Netin vaikutus viisuyhteisön muodostumiselle on ollut fanien mukaan suuri. Kuten vastauksista käy ilmi, suurin osa faneista totesi, että ei ole tuntenut entuudestaan ”oikeassa elämässä” ketään

muuta faneja, vaan heidän pariin on pitänyt varta vasten hakeutua, minkä netti on mahdollistanut. Moni viisufani kertoikin, että heille oli mullistava havainto huomata, ettei ole Suomen ainoa viisufani. Fanit huomauttivat, että kun he eivät faniutensa alkutaipaleella löytäneet lähipiiristään muita ihmisiä, jotka tykkäisivät euroviisuista, he saattoivat tuntea olevansa asiansa kanssa aika yksin. Fanit siis kuvailevat faniuttaan siten, että sosiaalisuus ja toisten fanien löytäminen on merkittävä osa faniutta, mutta ei sen välttämätön ehto. Heidän kertomuksissaan he olivat faneja jo ennen yhteisön löytymistä. Fanien mukaan netistä löytyneiden muiden fanien kanssa on voinut saman tien alkaa jutella kaikesta euroviisuihin liittyvästä, ilman että on tarvinnut selitellä tai perustella omaa tykkäämistään, koska se on fanien keskuudessa jo itsestäänselvyys. Fanit kertovat myös netissä tapahtuneen muiden viisufanien löytämisen ja heihin tutustumisen rohkaiseen osallistumaan erilaisiin tapaamisiin ja tapahtumiin, eli kun on entuudestaan saanut tuntumaa siihen, minkälaisia ihmisiä Suomen viisupiireissä liikkuu, on kynnys lähteä mukaan kasvokkain tapahtuvaan toimintaan tuntunut heidän mukaansa matalammalta, etenkin, jos on ehtinyt tutustua muihin faneihin, vaikkei heitä vielä henkilökohtaisesti olisikaan tavannut. Tutkimieni fanien kertoman perusteella viisutoimintaan mukaan lähtemiseen liittyvä järjestys näyttäisi yleisesti ottaen olevan se, että ensin mennään netissä mukaan viisuyhteisöön, ja sen jälkeen vasta paikan päälle tapahtumiin. Viisukuppilan kautta on myös mahdollista sopia tapaamisia varsinaisten virallisten tapahtumien ulkopuolellakin. Fanien mukaan etenkin lähialueilla asuvien muiden fanien kanssa on kätevää sopia pienemmän porukan tapaamisia, joissa tutustua nettiystäviin lähemmin.

”1990-luvulla kun internetkin oli vielä harvinaisuus, yhteydenpito tapahtui lähinnä kirjeitse ja puhelimitse. Nykyisin yhteydenpito tapahtuu suureksi osaksi internetin kautta, esim. facebookissa. Tämä on siitäkin syystä melko luonnollinen yhteydenpitokeino, että kaikki suomalaiset viisufanit asuvat hyvin eri puolilla Suomea.” Kysely

Mitä tulee 90-luvun kirjeiden ja puhelimen välityksellä tapahtuneeseen yhteydenpitoon, molemmat ovat sellaisia tapoja, että henkilöllä pitää olla etukäteen tiedossa toisen osapuolen osoite tai puhelinnumero. Näin ollen yhteyttä on mahdollista pitää sellaisiin henkilöihin, jotka tuntee tai tietää jotain kautta etukäteen, mutta kokonaan uusien tuttavuuksien löytäminen sitä kautta on käytännössä mahdotonta. Nettiin mennessä ei tarvitse tietää etukäteen kenestäkään mitään, ainoaksi yhdistäväksi tekijäksi riittää kiinnostus euroviisuihin ja hakeutuminen asianmukaiselle foorumille, suomalaisten viisufanien tapauksessa useimmiten Viisukuppilaan.

Toinen edellisessä kyselyvastauksessa ilmenevä tärkeä pointti on se, että suomalaiset viisufanit ovat jakautuneet varsin laajasti ympäri maata. Näin ollen kasvokkain tapaaminen ei ole aina käytännön syistä johtuen mahdollista, joten yhteyttä pitää pitää muilla keinoin. Tässäkin suhteessa netin merkitys on tärkeä viisufanien yhteisöllisyyden kannalta.

”Viisukuppila-keskustelupalsta on tärkeä kokoontumispaikka meille faneille, mutta olen monen kanssa Facebook-ystävä ja kommunikoimme sitä kautta.” Kysely

”Muihin faneihin euroviisuihin liittyvissä asioissa olen lähinnä viisukuppilassa, jos keskustelemme euroviisuista. Myös facebookissa minulla on kaverina yli 100 euroviisufania Suomesta ja ulkomailta. Monet fanit ovatkin minulle nykyään oikeita ystäviä, enkä ajattele heitä enää muina faneina. Olen näihin lähimpiin ystäviin yhteydessä siis ihan perinteisin keinoin, kuten soittamalla heille.” Kysely

”Nykyään tärkein yhteydenpitoväline on Facebook, mutta osasta faneja on tullut vuosien myötä myös ihan oikeita ja tärkeitä ystäviä, joita tapaan muutenkin, mm. käyn heidän luonaan kylässä ja he käyvät minun luonani. Käymme elokuvissa, mökillä jne. Onhan tässä osallistuttu jo muutamiinkin euroviisuhäihin ja myös oman avovaimoni olen löytänyt euroviisufanien joukosta.” Kysely

Fanien mukaan Viisukuppilan ohella Facebook on heille toinen keskeinen yhteydenpitofoorumi netissä. Facebook eroaa viisukuppilasta siinä, että Facebookissa pitää olla henkilökohtaisesti jokaisen Facebook-kaveri kenen kanssa haluaa keskustella, kun taas Viisukuppilan ollessa julkinen keskustelufoorumi, kaikki keskustelut ovat kaikille halukkaille avoimia. Fanit kertovatkin, että usein yhteydenpito siirtyy Viisukuppilasta Facebookin puolelle sitä mukaan, kun muihin faneihin tutustuu paremmin. Fanien mukaan Facebookissa on turvallisempaa keskustella henkilökohtaisemmistakin asioista, joita ei Viisukuppilan puolella välttämättä halua jakaa, ja siellä voi myös, kuten todettua, valita ja rajata tarkemmin ne ihmiset, kenen kanssa haluaa olla enemmän tekemisissä. Moni mainitsikin, että monista muista faneista on tullut heille sellaisia ystäviä, joiden kanssa jaetaan asioita laidasta laitaan, ei pelkästään euroviisuihin liittyen. Fanit kertovat tapaavansa näitä kaikista läheisimpiä ystäviä mahdollisuuksien mukaan myös kasvotusten, milloin kommunikoinnissa on enemmän ulottuvuuksia, kuin mitä netin kautta on mahdollista saavuttaa.

”Viisukuppilan ja Facebookin kautta pidän yhteyttä, joskus puhelimitse. Nykyään yhteydenpitäminen on tehty kovin helpoksi ja päivittäin tuleekin oltua tekemisissä niin monen viisuystävän kanssa.” Kysely

”No näihin läheisiin ystäviin oon yhteydessä ihan tapaamalla. Ja sitten sosiaalisella medially on aika iso rooli muuten. Just facebook. Et oikeestaan nytki ku mulla on vapaata, ni ei varmaan oo iltaa jolloin mä en keskustelis mun viisukavereiden kanssa.” Haastattelu N20

Internetin yleistymisen myötä yhteydenpito sen kautta on nykyään helppoa ja vaivatonta. Lähes kaikilla suomalaisilla on netti kotona, ja sitä kautta pääsy Viisukuppilaan ja Facebookiin aina halutessaan. Yhteydenpidon helppous varmasti edesauttaa sen yleisyyttä. Aineistossani monet kertoivat pitävänsä yhteyttä muihin faneihin lähes päivittäin, juuri netin kautta. Fanit totesivat, että vaikka joka päivä ei ehtisi sopia tapaamisia muita faniystäviä kasvotusten, joka päivä oletettavasti on aikaa ainakin piipahtaa tietokoneella, ja sitä kautta päivittää omia ja muiden fanien kuulumisia. Fanien mukaan yhteydenpidon aktiivisuus myös omalta osaltaan lisää yhteisöllisyyden tuntua; aina on saavutettavissa ihmisiä, kenen kanssa jutella ja jakaa omia fiiliksiä, joka suoraan tai epäsuorasti euroviisuihin liittyen.

”Pidän yhteyttä Facebookin kautta eniten, Viisukuppilan kautta myös tietenkin, mutta Facebookissa pääsee läheisempään kontaktiin ihmisten kanssa. Jos lähelläni asuisi viisuihmisiä olisin heidän kanssaan kyllä IRL:kin tekemisissä, mutta eipä oikein asu.” Kysely

Netti ei ole korvannut kasvotusten tapahtuvaa vuorovaikutusta, jota myöskin fanit kertovat pitävänsä tärkeänä, etenkin läheisempien ystävien kohdalla. Netti kuitenkin tarjoaa rinnakkaisen maailman yhteydenpidolle, ja mahdollistaa sen silloinkin kun fyysinen kanssakäyminen on etäisyyksien takia vaivalloista tai mahdotonta. Kuten edellä kävikin jo ilmi, netti on mahdollistanut myös paljon kasvokkain tapahtuvaa yhteydenpitoa, sillä ilman nettiä monessa tapauksessa fanit ei olisi kertomansa perusteella alun perin löytäneet muita ihmisiä ketä tavata. Edellisen kyselyvastaajan mukaan olisi muita faneja mukavaa tavata, mutta käytännön syistä se ei onnistu, ja sen takia netti on korvaamaton yhteydenpitoväylä muihin faneihin.

”Alkuun se oli varmaan aika pitkälti sitä viisukuppila-foorumia kautta tutustumista. Ja sitten aika pian ruvettiin näkemään livenä siinä, meillä oli kaikkia yhteiskokouksia ympäri Suomea ja kesäleiriä ja tommosta. Nyt sit on varmaan aika paljon siirtynyt myös facebookin

puolelle. Et kyllä se internetti on auttanut tavallaan tosi paljon siinä yhteisöllisyydessä.”

Haastattelu N36

Olosuhteiden salliessa fanit kertovat pyrkivänsä usein siirtämään yhteydenpitoa netistä myös fyysisen kanssakäymiseen. Etenkin isoissa kaupungeissa, kuten Helsinki, Tampere ja Oulu, fanit kertovat sen usein onnistuvankin, kunhan vain tulee tietoiseksi muista faneista. Myös suurempia, kaikille Suomen viisufaneille tarkoitettuja kokoontumisia, järjestetään. Sekä netillä, että tapaamisilla on molemmilla fanien mukaan oma tärkeä roolinsa viisufanien yhteisöllisyyden muodostumisessa.

”Joku laittaa facebookiin, että nyt katson Moldovan karsintoja ja sitten siihen rupee tulemaan ketjua. Et ihmiset, ne jotka kattoo samaan aikaan kommentoi et tää kappale on hyvä ja sitten ne keskustelee siinä ketjussa et kaikki näkee ja siinä pystyy osallistumaan siihen. Ja sitten on näitä jotka euroviisukauden ulkopuolella antaa euroviisulistan, että nyt tuli katottua vuoden 2004 viisut ja tämä on nyt meidän arvio tästä vuodesta ja tämä kappale voitti pisteissä. Ja sitten siihen tulee kommenttia, että miks te valitsitte ton kappaleen heheh. Tällai niinku se muuttuu sillai avoimeks.” Haastattelu M28

”Sillai et nytkin mä oon huomannut, että facebookissa saattaa joku viikonloppuilta, että joku on laittanut päivityksen että rupean katsomaan vuoden 2003 viisuja, että saa kommentoida ja puhua tästä, niin sit siinä on jotain 200 kommenttia, jokainen kirjottaa jostakin maasta ja sit saattaa tulla huonoo läppää ja niin edelleen...” Haastattelu N20

Facebookin ansioista viisujen katseleminen yksin kotona voi fanien mukaan muodostua myös yhteisölliseksi tapahtumaksi. Jos kyseessä on televisiosta tai netin kautta tuleva suora lähetys, on todennäköistä, että moni muukin viisufani seuraa samaa ohjelmaa. Näin ollen fanit voivat jakaa mielipiteitään ja kommenttejaan toisilleen netin kautta reaaliajassa. Mielestäni viisufanien yhteisöllisestä asenteesta kertoo myös se, että esimerkiksi Moldovan karsintaa ei tyydytä katsomaan yksin omien ajatustensa kanssa, vaan tapahtumasta halutaan tehdä sosiaalinen jakamalla tieto sosiaalisessa mediassa, ja siihen alkaa saman tien kertyä kommentointia ja mielipiteiden vaihtoa useiden fanien taholta. Samoin fanit kertovat, että vaikka katsoisi itse nauhalta jotain vanhaa viisulähetystä, muut fanit fanit ovat aina valmiita kertomaan mitä mieltä ovat vanhemmistakin viisuista, eli fanien mukaan muilla faneilla on usein sanottavaa kaikkeen viisuihin liittyvään.

”Mä osallistun viisukuppilassa itse asiassa paljon enemmän siihen muuhun keskusteluun. Että kun tuntee nää ihmiset, niin sit siellä on tosi hyvä vaikka kysyä, et ”onks muut ollut ikinä tässä tilanteessa”, tai niinku semmonen vertaistuki on tosi vahvana siellä.” Haastattelu N20

Euroviisufanien yhteisöllisyys toteutuu vahvasti myös Viisukuppilan kautta. Fanit kertovat sen olevan yhteisö, jossa jakaa enemmänkin asioita omasta elämästään, ja muutenkin kuin euroviisuihin liittyen. Toki euroviisut on se yksi kaikkia viisukuppilalaisia yhdistävä tekijä, mutta pelkän euroviisukeskustelun lisäksi kuppilaan mahtuu paljon muutakin keskustelua. Fanien mukaan on tärkeää, että heillä on olemassa tuollainen kanava, jonka kautta olla tekemisissä muiden samanhenkisten ihmisten kanssa. N20 käyttää sanaa ”vertaistuki”, mikä viittaa siihen, että tavoittaa muita samassa tilanteessa olevia ihmisiä, joilta voi odottaa tukea, kannustusta ja ymmärrystä. Ihminen kaipaa sosiaalista kanssakäymistä ja sitä, että saa jakaa mietteitään ja itseä askarruttavia kysymyksiä muiden kanssa. Euroviisufanit kertovat, että Viisukuppila ja Facebook ovat heille keskeisiä yhteisöllisyyden ja sosiaalisen kanssakäymisen paikkoja.

6.2.3 Ihmissuhteet

Euroviisufanit kertovat muodostavansa keskenään paljon eritasoisia ihmissuhteita, hyvänpäivän tutuista aina pariskuntiin asti. Fanien mukaan viisuporukoissa liikkuu paljon samoista asioista kiinnostuneita, samanhenkisiä ihmisiä, joten on luonnollista että syvempiäkin ihmissuhteita pääsee muodostumaan.

”Juttelen fanien kanssa suureksi osaksi kaikesta muusta kuin viisuihin liittyvistä asioista. Toki ”suosikkilistaukset” käydään läpi, jollei niihin ole törmännyt jo sosiaalisessa mediassa, mutta lähimpien faniystävien kanssa keskustelut ovat kaikkea muuta kuin viisuihin liittyviä. Jos kokoonnutaan fanien kanssa suuremmissa porukassa, silloin yleensä myös viisukeskustelua on enemmän.” Kysely

”Osasta faneja on tullut ihan oikeita kavereita, joiden kanssa tavataan viisutapahtumien ulkopuolella ja jutun aiheet ovat moninaiset, niin kuin kaikkien kavereiden kanssa.” Kysely

Moni fani kertoo löytäneensä viisupiireistä sellaisia ihmisiä, joista on tullut läheisiksi luokiteltuja ystäviä. Fanit sanovat, että he eivät luokittele toisiaan enää pelkästään muiksi faneiksi, vaan että osapuolten välille on muodostunut varsinainen ystävyysuhde, joka koostuu paljosta muustakin, kuin euroviisuihin liittyvistä asioista. Luonnollisesti mitä läheisempi suhde, sitä monipuolisemmista

ja henkilökohtaisemmista asioista toisen kanssa voi puhua. Fanien mukaan kaikista henkilökohtaisimmista asioista puhutaan sellaisissa tilanteissa, missä henkilöt voivat olla omassa rauhassa keskenään, kun taas isommalla porukalla ollessa keskustelu liikkuu yleisemmällä tasolla ja tiiviimmin itse euroviisuissa. Fanit totesivat, että kaikessa viisuihin liittyvässä toiminnassa varmaa on, että kaikki ovat kiinnostuneita viisuista, ja näin ollen se on myös yleinen ja turvallinen keskustelunaihe. Fanien mukaan viisupiireissä liikkuu sen verran paljon ihmisiä, ettei kaikkia voi tuntea henkilökohtaisella tasolla yhtä hyvin, mutta euroviisut kaikkia yhdistävänä tekijänä toimii aina jutunjuurena.

”Että nyt justiin meillä oli tässä kun oli ne esikatselut, niin oli yks pariskunta kylässä ja totta kai siinä ensin käydään, tyyliin voi olla työasiat ensin alta pois tai puhutaas nää normikuulumiset nyt, niin voidaan vaihtaa vapaalle ja ruveta taas keskittyyyn siihen mistä me kaikki tykätään. Että totta kai siis ilot ja surut jaetaan yhtä lailla ja jos on jotain, niin heti sitten ilmoitetaan, että nyt on tämmönen ikävä tapahtuma tai nyt on ihan mahtavaa. Et kyl se menee ihan käsi kädessä siinä, että kyllä tulee totta kai muutakin puhuttua, mutta siinä on sit taas toinen puoli, että kun on näitä bileitä, niin silloin se on vähän niinku sanomaton sääntö, että yleensä siellä ei kukaan tuu ruikuttaan mitään vaikka ois saanut potkut töistä samana päivänä, et vaan ihan parhaille niille ystäville. Että siinä on vähän et pyritään pitää nää syvälliset jutut pois, että tää on vähän silleen mukavasti kutsuttukki et alkoholisoituneiden pintaliitäjien tämmöstä meininkiä, heh. Että kun justiin keskitytään vaan siihen viihteeseen ja semmoseen mukavaan, mut se on toisaalta myös helpottavaa ja lohdullista et siihen voi aina vähän niinkun mennä silleen että ei tarvi olla pahalla mielellä, et jos vaan itse haluaa että ny on hauskaa, niin voi sitten jättää aivot narikkaan siinä vaiheessa.” Haastattelu N33

Fanit kertovat, että läheisiä viisuystäviä tulee tavattua useammin, myös viisuihin liittymättömissä merkeissä. Yleinen periaate fanien kertomusten perusteella on se, että kun ollaan pienellä porukalla, toimitaan ja jutellaan kuin kenen tahansa läheisten ystävien kanssa, ja kun taas ollaan isolla porukalla jossain viisuihin liittyvässä tilaisuudessa, ei jakauduta niin tarkkarajaisesti tällaisiin pienempiin kuppikuntiin, vaan kaikki pyrkivät juttelemaan ja seurustelemaan keskenään. Läheiset ystävyksetkin kertoivat säästävänsä henkilökohtaiset ja pienelle piirille tarkoitetut aiheet muihin ajankohtiin. N33 toteaa, että viralliset euroviisuaktiviteetit on tarkoitus pyhittää hauskanpidolle ja huolettomalle yhdessäololle. Fanien mukaan vaikeat ja ikävät asiat käsitellään ja pidetään yleensä

lähipiirissä, eikä kaikkien ulkopuolisten tarvitse olla tietoisia siitä, mitä itse kunkin henkilökohtaisessa elämässä tapahtuu. Faniien mukaan läheisimpien faniystävien kanssa voi jakaa kaikki elämän osa-alueet, mutta isommalla porukalla ollessa keskitytään faniuden viihteellisiin puoliin, yhdessäoloon ja hauskanpitoon.

”Varsinkin parhaiden kavereiden kanssa tulee juteltua muustakin kuin euroviisuista. Juteltua tulee esimerkiksi töistä, perheestä, välillä myös niiden faniien kanssa, joita näkee harvoin. Toisaalta faniien kanssa tulee juteltua myös paljon euroviisuista, koska he ovat niistä yhtä innoissaan kuin minäkin.” Kysely

”Asiaan kuuluu, että faniien kanssa voi keskustella myös ihan arkielämänsä asioista välillä.” Kysely

Toki fanit mainitsevat, että ei-niin-läheistenkään faniien kanssa, ketä ei välttämättä tunne entuudestaan niin hyvin, tai ei muuten tule juuri nähtyä varsinaisten viisutapahtumien ulkopuolella, ei kaiken vuorovaikutuksen tarvitse koskea yksistään euroviisuja. On luonnollista, että fanitapaamisissa euroviisut on yleisin puheenaihe, koska kaikki ovat asiasta kiinnostuneita, mutta muutakin keskustelua näiden tuttavien välillä faniien mukaan käydään. Fanit kertovat kyselevänsä ja vaihtavansa kuulumisia keskenään siinä missä kenen tahansa muidenkin tuttujen kanssa, niin kuin normaaliin sosiaaliseen kanssakäymiseen ja hyviin tapoihin kuuluu.

”Tulee juteltua muiden faniien kanssa muustakin kuin euroviisuista. Ei tietenkään kaikkien. Mut että on mulla paljon sitä kautta siis ihan semmosia hyviä ystäviä, joiden kanssa voi puhua kaikki ihmissuhteet ja politiikat ja siis ihan normi, niinku, ystäviä. Että on tavallaan niinku tajunnut, että ne on muutenkin samantyyppisiä. Eihän se nyt niin mee tietenkään, että, myönnän että se euroviisut ei riitä välttämättä siihen että ollaan niinku samalla aaltopituudella, et kyl se nyt vaatii muustakin. Siellä on ihmisiä, joista mä pidän tosi paljon ja sitten on sellasia muita ihmisiä...” Haastattelu N36.

Euroviisufanit kertovat, että heidän joukkoonsa mahtuu paljon erilaisia ihmisiä. Faniien mukaan Suomen kokoisessa maassa suurin osa aktiivisesti viisuihin liittyvässä toiminnassa ja tapahtumissa mukana olevista ihmisistä enemmän tai vähemmän tuntee tai tunnistaa toisensa, mutta fanit korostavat, että aina löytyy niitä, kenen kanssa ajatukset ja luonteet menevät keskimääräistä paremmin yksiin, ja heihin tulee tutustuttua enemmän. N36 toteaa, että yhteinen euroviisufanius

ei automaattisesti tarkoita sitä, että kaikki olisivat samalla aaltopituudella keskenään. Fanit kertovat, että heidän keskuudessaan on pyrkimys siihen, että kaikki voisivat lähtökohtaisesti tulla toimeen keskenään, mutta läheisen ystävyysuhteen muodostuminen vaati enemmän, siis sitä, että ollaan samalla aaltopituudella. Lähes kaikki kyselyyn ja haastatteluihini vastanneet kertoivat kuitenkin löytäneensä läheisinä pitämiään ystäviä viisufanien joukosta.

”Et kyllä mä niinku lasken, että mulla on tavallaan niinku viitisen läheistä ihmistä.. Varmaan tunnen kyllä sata ihmistä, facebookin mukaan ainakin parhaimmillaan yhteisiä kavereita on joku sata. Mut viis ihmistä voi varmaan niinku sanoo et on sellasia lähellä olevia. Se on ehkä vähän sama, mistä facebookista, netissä joistain kavereista on korkeintaan varmaan kämmenten verran niitä läheisiä kavereita. Niin sama pätee mun mielestä euroviisupiireissä. Vaikka kaikki tunteekin toisensa.” Haastattelu M28

Moni fani kertoo, että läheisiksi luokiteltuja viisupiireistä saatuja ystäviä oli viidestä kymmeneen kappaletta, kun taas tuttuja saattoi olla kymmeniä, jopa toista sataa. On selvää, että yksi ihminen voi tuntea syvällisesti vain rajatun määrän ihmisiä. Fanit kertovat näiden pienempien porukoiden koostuvan monesti sellaisista noin 5-10 ihmisen porukoista, joissa kaikki tuntevat toisensa yhtä hyvin, ja muodostavat yhteisen porukan.

”Joo et se on vähän silleen että jotenkin tuntuu, että kaikki on semmosia potentiaalisia hyviä kavereita melkein, mut se vähän niinkuin aina riippuu, että keneen on sit vaan tutustunut. Et nää tyyppit joiden kanssa mä vietin tosi tiiviisti aikaa sillon Düsseldorfissa viisuissa, et meillä on vuosien ystävyys sen yhden viikon aikana tullut, koska me oltiin niin tiiviisti yhdessä. Ja sit joitain muita kans, jos on vaan satuttu oleen jossain, et on päädytty samoille jatkoille ja sit ollaan niinku hyviä ystäviä yhtäkkiä.” Haastattelu N20

Kuten todettua, ihmisellä voi olla vain rajattu määrä läheisiä ystäviä. Se, että suurin osa aineistoni faneista kertoo omaavansa viidestä kymmeneen läheistä viisuystävää, ei tarkoita etteikö samalla aaltopituudella olevia faneja löytyisi enempää. N20 toteaa, että potentiaalisia hyviä ystäviä tuntuisi olevan tarjolla enemmän, kuin mihin on mahdollista tutustua, mutta aika ja resurssit estävät lähipiirin rajattoman laajentamisen. On siis osaltaan sattumaa ja olosuhteiden vaikutusta, kenen kanssa läheisimmät ystävyysuhteen tulee muodostettua, eli kenen kanssa on päätynt samaan porukkaan ja viettämään aikaa keskenään, ja sitä kautta ystävyys on päässyt muodostumaan.

”Et se nyt se harrastusfoorumi, en ois varmasti muuten ikinä törmännyt kyseiseen ihmiseen [tyttöystäväänsä]. Ja näin on monelle muullekin käynyt. Että meitä on nyt näitä pariskuntia mitä on ton kautta tullut, oisko jo yli kymmenen. Ja yhet on menossa tänä kesänä naimisiin ja yksien häissä oltiin Tallinnassa muutama vuosi sitten. Kyllä tää on paljon poikunut ilosia perhetapahtumia. Että vauvoja, ekaa viisuvauvaa ei oo vielä tullu, mut ehkä se vaikuttaa ku suurin osa on vähemmistöön kuuluvia. Että nyt nää mitkä menee kesällä naimisiin on heteropari, et katotaan. Ja sit toinen pari tässä alkanut lämmitteleen, että josko sitten sieltä se eka viisuvauvakin sitten joskus tulee. On ainakin kummisetiä ja tätejä, jos kirkkoon sattuu vielä kuuluun, niin paljon tarjolla.” Haastattelu N33

Euroviisufanien yhteisöstä on N33:n kertoman mukaan syntynyt myös monia parisuhteita. Euroviisufanitus on hänen mukaansa saattanut yhteen ihmisiä, jotka eivät muuten olisi välttämättä tutustuneet toisiinsa, kuten N33 kertoo oman parisuhteensa kohdalla. Fanien mukaan euroviisufaniudella on ollut suuri merkitys heidän sosiaalisen elämän muotoutumiselle. Viisufanit kuivailevat muodostavansa tiiviin yhteisön, joka on otollinen alusta syvien ihmissuhteiden – parisuhteet mukaan lukien – muodostumiselle. Viisufanitus on N33:n mukaan ”poikunut paljon iloisia perhetapahtumia” ja ensimmäistä ”viisuvauvaakin” olisi jo lupa jossain vaiheessa odottaa.

”No ison perheenhän mä oon saanut. Omassa yksikössäni pienen perheen ja sitten mitä enemmän rupee mitettiin, niin ison perheen. Kyllähän se semmosta, kaiken hauskuuden ja semmosen kouhottamisen lisäksi tuo semmosta tiettyä turvaverkkoa myös.” Haastattelu N33

Fanit kertovat kokevansa toisten viisufanien kanssa muodostetut ihmissuhteet hyvin merkityksellisinä. Fanien mukaan ystävien ja puolison löytämien faniporukoista on heille merkityksellinen osa faniutta. Suuri osa haastattelemieni fanien sosiaalisesta elämästä perustuu heidän kertomansa mukaan pitkälti juuri muiden fanien muodostamien verkostojen varaan. Eräskin haastateltava totesi ystäväpiirinsä koostuvan noin 90 prosenttisesti muista viisufaneista. Näiden ihmissuhteiden kerrotaan tuovan sisältöä fanien elämään: sen lisäksi, että on löytänyt ihmisiä kenen kanssa jakaa sama harrastus ja kiinnostuksen kohde ja kaikki siihen, liittyvä, on osa näistä ihmissuhteista fanien mukaan muodostunut elämässä kaiken kattaviksi.

Haastatteluissa fanit ottivat muutamaan otteeseen puheeksi myös sen, että fanijoukkoon mahtuu aina ihmisiä kenen kanssa tulee paremmin toimeen, kuin toisten. Fanit kuvailivat lähtökohdaksi sen, että kaikki yrittävät tulla toimeen keskenään, mutta kaikkien kanssa ei tarvitse, eikä voikaan

olla parhaita ystäviä. Fanit kertovat euroviisufanien muodostavan joukon, johon itse kullakin mahtuu puoliso, läheisiä ystäviä, kavereita ja muita etäisempiä tuttuja.

6.3 Yhteisöllisyys

Euroviisufanit ilmaisivat muodostavansa selvästi oman yhteisönsä. Tässä luvussa erittelen tarkemmin sitä, mistä kaikista elementeistä viisufanien keskinäinen yhteisöllisyys muodostuu.

6.3.1 Samanhenkisten ihmisten löytäminen

”Onhan se, niinkun jos nyt mieltii sitä, et silloin kun tajus, et on muitakin ihmisiä jotka tykkää tästä samasta asiasta, joka muitten mielestä on ihan kamalaa kuraa useimmiten, niin olihan se sillai mieltä avartava kokemus.” Haastattelu N36

”Mä tosiaan ennen 2006:a luulin olevani Suomen ainoa viisufani, heh. Et se niinku, et kuitenkin tietää, että täällä on muitakin ihmisiä, joilla on ihan samanlainen kieroutunut maku ja samanlaisia ihmeellisyyksiä perinteinä, että niinku kaikki muut kattoo pitkään jos mä kertoisin että mä pisteytän euroviisufinaali-iltana, kauheet merkinnät sitten, että 12, 10... Tää on ihan normaalia viisufaneilta, että on kuunnellut muilta, että ne kaikki tekee sitä samaa pisteytystä sitten ja tällai.” Haastattelu M28

Monessa vastauksessa fanit kertovat, että faniutensa alkuaikoina he luulivat olevansa Suomen ainoita viisufaneja, ja että sitä suuremmalla syyllä muiden fanien löytäminen on ollut heidän mukaansa merkityksellinen ja ”mieltä avartava” kokemus. Kaarina Nikunen on tehnyt samankaltaisen havainnon Xena-tv-sarjan faneja käsittelevässä väitöskirjassaan. Myös Xena-fanit luulivat olevansa Suomen ainoita sarjan faneja, kunnes he löysivät toisensa sarjan suomenkieliseltä fanisivustolta netissä. Nikusen mukaan faneille on ollut hieno kokemus löytää yksinäisenä fanina tiensä muiden samanhenkisten joukkoon. Nikusen mukaan yhteisön löytäminen voi olla keskeinen asia myös itse faniuden syntymisen ja fani-identiteetin muodostumisen kannalta. Faniyhteisössä oma intohimo saa Nikusen sanoin ”nimen, paikan ja käytännön”. (Nikunen 2005, 121-122.)

”Se yhteisöllisyys antaa ehkä semmosta turvaa, ja sit niinku myös sitä vuorovaikutusta siihen just. Et silloin alkuaikoina aatteli, että on oikeesti vähän niinku hullu, et se on niinku hyvin tämmönen.. Miten sen nyt.. Et vaan niinku tämmönen hörhöjen homma. Ja siis ku jotenki

huomas et muutkin semmosista lapsuuden kavereista tykkäs kattoo ja pidettiin isoja bileitä. Niin et se anto just hyvin paljon rohkeutta siihen jotenki. Et nykyään mä korostan sitä hyvin paljon, että mä oon oikeesti fani. Se antaa kyllä rohkeutta paljon.” Haastattelu N19

”Yhteisöllisyys on erittäin tärkeää. Lapsena/nuorena fanitin yksin viisuja ja ”pakotin” siskoni katselemaan niitä kanssani. Oli mahtavaa huomata, että on muitakin, jotka tykkäävät kuunnella viisuja. Kommentoiminen ja yhdessä katsominen kuuluu olennaisena osana viisuihin. Euroviisufaniporukka on aika pieni ja tiivis. On mukava kuulua samanhenkiseen yhteisöön. Suurelle yleisölle viisuilla on valitettavasti vähän huono maine. Ennen vähän jopa hävetti sanoa tykkäävänsä ja katsovansa euroviisuja. Nykyään olen ylpeä Euroviisufani! Samanhenkisten ihmisten löytäminen on antanut rohkeutta kertoa harrastavansa euroviisuja!” Kysely

Fanit kertovat muiden kaltaistensa löytämisen tuoneen kokonaan uuden ulottuvuuden fanittamiseen. Suuren yleisön keskuudessa euroviisuilla ei ehkä ole paras mahdollinen maine. Fanien mukaan muille faneille ei kuitenkaan tarvitse perustella tai puolustella omaa fanittamistaan, vaan se on heille itsestään selvää.

Fanit kertovat, että viisujen fanittamiseen on saattanut jossain vaiheessa liittyä häpeilyä ja piilottelua. He kertovat, etteivät välttämättä ole kehdanneet myöntää ääneen, että tykkäävät euroviisuista, koska ovat pelänneet minkälaisen reaktion ja vastaanoton se saa aikaan muissa ihmisissä. Fanien mukaan tällainen ajatusmalli on kuitenkin heikentynyt sitä mukaan kun he ovat tutustuneet muihin viisufaneihin ja huomanneet, etteivät sitenkään ole faniutensa kanssa yksin. Nikusenkin mukaan muiden fanien löytäminen vaikuttaa siihen, että faniuteen liitetty ”outouden leima” saa väistyä, kun fani huomaa, ettei olekaan kiinnostuksen kohteensa kanssa yksin (Nikunen 2005, 122). Faniyhteisön löytäminen ikään kuin oikeuttaa kohteen fanittamisen, ja osoittaa, ettei kyseessä ole ”hörhöjen homma”, niin kuin fanit ovat kertoneet itsekseen ajatelleensa silloin, kun eivät ole vielä olleet tietoisia muiden fanien olemassaolosta. Fanien mukaan voi olla voimaannuttava kokemus tutustua muihin kaltaisiinsa, ja että sitä kautta saa rohkeutta avoimesti myöntää olevansa viisufani. Yksilölle on tärkeää, että voi rohkeasti olla oma itsensä. Fanien mukaan muiden vertaistuki on korvaamatonta, ja sen avulla he kertoivat uskaltavansa itsekkin puhua avoimesti faniudestaan, joka on monelle heistä iso osa omaa elämää.

6.3.2 "Outous" yhdistävänä tekijänä

"Pidin itseäni äärimmäisen outona teini-ikäisenä, koska olin kiinnostunut keskimääräistä enemmän missikilpailuista ja euroviisuista. Vasta euroviisuklubin ja samalla tavalla ajattelevat kanssaihmiset löydettyäni olen ymmärtänyt, etten suinkaan ole outo, vaan maailmasta löytyy tuhansia ihmisiä, jotka suhtautuvat intohimoisesti euroviisuihin – osa jopa intohimoisemmin kuin minä! Tämän myötä olen myös oppinut ymmärtämään sen, että maailma on kovin moninainen ja hyvin harva ihminen on oudoimmista oudoimmankaan harrastuksen tai kiinnostuksenkohteen kanssa yksin." Kysely

"On ollut aivan ihanaa tutustua muihin kaltaisiinsa "hörhöihin" ja päästä vaihtamaan mielipiteitä ja hulluttelemaan toisten kaltaistensa kanssa." Kysely

"On ihanaa huomata, etten olekaan niin friikki, mitä "normaalien ihmisten" keskuudessa kokisi olevan. On parhautta fanittaa jotain kiusallista säkkipillisooloa, jota tavalliset ihmiset katsoisivat nenänvartta pitkin. Erilaiset ihmiset ja varsinkin viisuisalla tavalla erilaiset ovat elämän suola!" Kysely

Huomasin, että moni fani totesi varsin suorasanaisesti, että euroviisufaniuteen on jollain tapaa liittynyt outouden tai friikkiyden leima. Fanien puheista välittyi sellainen ajatusmaailma, että euroviisuista tykkäämisessä on jotain normaalista poikkeavaa, eivätkä "normaalit" ihmiset jaa tätä kiinnostukset kohdetta, vaan päinvastoin he saattavat jopa kummeksua ja vieroksua, tai ainakin ihmetellä ihmisiä, jotka julkisesti myöntävät fanittavansa euroviisuja. Fanien puheista kuitenkin välittyi niin ikään sellainen asenne, että on hyväksyttävää olla "hörhö" kaltaistensa joukossa. Myös Nikusen tutkimuksessa Xena-fanit viittasivat itseensä "hulluina", "addikteina" tai "hurahtaneina". Tällaisilla termeillä ei kuitenkaan ole välttämättä negatiivista kaikua muiden fanien korvissa, vaan niiden kautta ennemminkin osoitetaan, kuinka asialleen omistautunut ja "tosifani" henkilö on. (Nikunen 2005, 127.) Fanit kertovat, että erilaisuus ja outous hyväksytään viisupiireissä, koska kaikki siellä ovat omalla tavallaan "outoja". Puhumalla outoudesta ääneen se käännetään tavallaan omaksi persoonalliseksi ja yksilölliseksi valinnaksi. Samaten fanit kertovat huomanneensa, etteivät oikeastaan olekaan niin tavallisesta poikkeavia, vaan muita samanlaisia ihmisiä on olemassa suuri joukko, eikä euroviisufanius loppujen lopuksi olekaan niin harvinaista tai ennenkuulumatonta, kuin he joskus kertoivat itse luulleensa. Fanit kertovat, että muihin samastuminen ja samanhenkisten

ihmisten löytäminen on ollut tärkeää heidän identiteetille, ja sille että he uskaltavat olla rohkeasti ja avoimesti sellaisia kuin ovat, ja sanoa ääneen, että euroviisut on heille tärkeä asia.

Omalla tavallaan myös se, että euroviisufanit sanovat ääneen sen, että tietävät fanittamisensa olevan outoa, tekee siitä vähemmän outoa. He kertovat olevansa tietoisia siitä, että euroviisuihin liitetään mauttomuus, outous, camp-henkisyys ja ”hömpän” leima. Kyse on viihteellisestä populaarikulttuurista. Fanit huomauttavat tiedostavansa kaiken tämän, ja ilmaisivat, että euroviisujen fanittaminen on heidän oma persoonallinen valintansa. Peterin ym. mukaan suhtautuminen kulttuuriseen pääomaan onkin muuttunut aiempaa vapaamielisemmäksi. Aikaisemmin arvostettavaksi kulttuuriseksi pääomaksi katsottiin vain korkeakulttuurin piirissä olevat asiat, kuten teatteri ja ooppera. Nykyään korostetaan kuitenkin enemmän kaikkiruokaisuutta, ja kulttuurinen pääoma ymmärretään entistä laaja-alaisemmin. (Peteri ym. 2013, 9.) Euroviisufanit ovat oman alansa asiantuntijoita. Heillä on paljon tietoa, ja osalla myös materiaalisia tuotteita, kuten mittavat CD- ja DVD-kokoelmat. Niiden ei enää välttämättä katsotakaan olevan osoitus huonosta mausta, vaan päinvastoin ne osoittavat, että kyseessä on kulttuurisesti valveutunut henkilö, joka on sinut itsensä ja kiinnostuksen kohteensa kanssa, eikä suhtaudu siihen liian vakavasti. Kulttuurista uskottavuutta ei tarvitse hakea korkealentoisen kulttuurin parista, vaan ihminen voi avoimesti ja perustellusti suhtautua fanittaan mihin tahansa, myös euroviisuihin. Kapeakatseisuus ja suvaitsemattomuus kulttuuristen mieltymysten suhteen on vanhakantaista ajattelua, ja kaikkiruokaisuuden ihanne on tullut tilalle. (mt., 9). Euroviisujen kaltaisen ”oudon” harrastuksen kautta fanit pystyvät ilmaisemaan tietoisesti omaa persoonaansa, eikä siinä enää pitäisi olla mitään hävettävää (kts. Tashiro 1996, 13).

Viisufaneille ominaiseen outouden teemaan liittyy vahvasti myös camp-elementti. Euroviisujen tunnistettavia elementtejä ovat muun muassa liioittelu, yltiöpäiset show-esitykset, yliampuus, glitteri, glamour, sukupuolirooleilla leikittely ja esiintyjien voimakkaat maneerit. Mari Pajalan mukaan euroviisuihin on kehoitettu suhtautumaan nimenomaan campin viitekehyksessä, eikä niitä kuulukaan ottaa sellaisenaan vakavasti. Kriitikot ovat olleet sitä mieltä, että asennoitumalla euroviisuihin campina, niitä on voinut seurata ironisella otteella, ja näin ollen vailla pelkoa menettää uskottavuutensa. (Pajala 2011, 413.) Moni fani kertoikin suhtautuvansa viisuihin nimenomaan viihdyttävänä ja campina, jota ei kuulukaan ottaa vakavasti, ja näin ollen fanien mukaan ulkopuolisten silmissä euroviisut saattaa näyttäytyä outona ja ehkä typeränäkin juuri siitä syystä, että he ottavat sen liian tosissaan. Campiin kuuluu, että pyrkimys uskottavaan ja vakavasti

otettavaan taiteelliseen elämykseen saavuttaa lopulta pisteen, jossa asetelma kääntyy pääläelleen ja muodostuu suorastaan koomiseksi esitykseksi. Sitä ei voi ottaa vakavasti, koska siinä on lopulta liikaakin kaikkea. (Sontag 1964, 5.) Sontagin mukaan camp tiivistyy lauseeseen ”se on hyvää, koska se on kamalaa” (mt., 1964, 10). Camp-makuun kuuluu hyväntahtoinen suhtautuminen suorastaan kiusallisiin ja mauttomiinkin asioihin. Ihmiset nauttivat tällaisista hullunkurisista asioista, eivätkä tuomitse tai arvostele niitä. (mt., 9.) Juuri tästä euroviisufaniudessa ja fanien alleviivaamassa outoudessakin on kysymys. Siinä missä ulkopuoliset saattavat pitää euroviisuja ja kaikkea siihen liittyvää mauttomana ja huonon maun mukaisena, viisufanit ilmaisivat katsovansa sitä kaikkea campin viitekehyksessä, ja löytävänsä siitä vivahteita ja elementtejä, joista nauttia ja joille nauraa yhdessä. Teatraalisuus, parodiamaisuus, ironia, huumori ja tyyleillä ja sukupuolirooleilla leikittely ovat campin ja niin ikään euroviisujen ominaispiirteitä (Lemish 2004, 47). Nuo piirteet myös edustavat sitä, mistä fanit kertoivat viisuissa pitävänsä. Camp on siis olennainen osa euroviisuja ja fanittamista. Camp-henkinen lähestymistapa viisuihin yhdistää faneja, ja se mikä ulkopuolisten mielestä on outoa ja friikkiä, on viisufanien mukaan itseoikeutetusti hauskaa ja viihdyttävää.

6.3.3 Kaikki tervetulleita sellaisena kuin on

”Se onkin tässä just parhaita juttuja, että oli minkälainen tahansa, puuttuu vaikka no melkein pää, niin aina saa tulla. Tai siis totta kai kun on niin laaja porukka niin kyllähän siihen mahtuu kaikenlaista. On ihan fyysistä vammaa ja on sokeeta. No kuuroon en oo tainnut vielä törmätä, että onpas hyvä viisu, mutta tota voishan niitä kattella kuitenkin, heh. Mutta ihan kaikenlaiset sönköt ja sössöttäjät mahtuu mukaan, ei oo mitään merkitystä, saa olla minkä näkönen vaan. Se on siinä ihanaa, kun kukaan ei koskaan puutu, että saa tulla sellaisena kun on ja ensin otetaan avosylin vastaan ja sen jälkeen katotaan, että ansaitseeko tämä nyt luottamuksen.” Haastattelu N33

Viisufanien kertoman mukaan heidän yhteisölleen on ominaista se, että lähtökohtaisesti viisuista pitävät ihmiset ovat tervetulleita mukaan. Fanit kertovat pyrkivänsä suhtautumaan uusiin tulokkaisiin avoimesti ja ennakkoluulottomasti. N33 toteaa, että ei tarvitse kuulua tiettyyn muottiin, jotta kelpaisi mukaan faniyhteisöön, vaan ihmisiä on mukana laidasta laitaan. Fanien mukaan ihmiset saavat ilmaista itseään, ilman että omaa ”outoutta” tai erilaisuutta pitäisi hävetä.

”Musta tuntuu et euroviisut on vaan semmonen outlet mihin me ollaan löydetty se meidän kummallisuus sit purkaa... Monet on jotenkin vaan semmosia samanhenkisiä. En osaa sanoa

millä lailla, koska me ollan kaikki erilaisia, mut sitten kuitenkin jotenkin... Me ollaan tosi semmosia, et meillä on ihan omanlaisemme huumorintaju. Ja sit meillä on usein, et me ollaan... Monesti sanotaan, että muissa piireissä meitä pidetään vähän semmosina kummallisina, niinku et se varmaan yhdistää, et tietty semmonen outous. Tai se, et ei välttämättä ymmärretä sitä huumoria, niinku et miks toi on muka hauskaa.” Haastattelu N20

Fanien mukaan ei voi kuvailla, minkälainen tyyppillinen tai keskiverto euroviisufani on, koska joukkoon mahtuu paljon erilaisia yksilöitä. Ainoa kaikkia varmasti yhdistävä tekijä on kiinnostus euroviisuja kohtaan. Edellisestä haastattelupätkästäkin tosin käy taas ilmi, että viisufani kertoo pitävänsä itseään jollain tapaa kummallisena, tavallisesta poikkeavana, mutta että omaa kummallisuuttaan ei kuitenkaan tarvitse faniyhteisössä vähätellä.

Havainnoidessani esikatseluita kiinnitin huomiota siihen, että paikalla oli ihmisiä, jotka olivat iältään arvioilta 20-vuotiaasta 60-vuotiaaseen, ja kaiken ikäisiä siltä väliltä. Sekä miehet että naiset olivat hyvin edustettuina, ja muutenkin ihmiset olivat tyyliltä ja olemukseltaan varsin erilaisia.

”Ja niinku se, että kun se on jännä, vaikka että kun katotaan yhdessä ja pidetään jotain kisoja tai veikkauksia tehdään porukalla, ja me ollaan perheen kaa tehty varsinkin monta vuotta sitä, niin sit niinku se, miten erilaisia ihmiset oikeesti on, mut silti tosi samanlaisia. Tai hyväksytään se, et jokaisella on oma mielipide, eri näkökulma johonkin asiaan. Et se kyllä antaa siihen niinku jotenkin kyllä, mun mielestä kehittää ihmisenä.” Haastattelu N19

Fanit muistuttavat kuitenkin, että se, että kaikki tykkäävät euroviisuista ei tarkoita sitä, että kaikki tykkäisivät keskenään samoista kappaleista, vaan mielipide- ja näkemuseroja syntyy. He kertovat kokevansa faniuden sitä kautta myös sosiaalisia taitoja kehittävänä, eli miten ottaa muut huomioon, ilman että teila heidän mielipiteensä, muttei myöskään sivuuta omia näkemyksiäänkään. Fanit kertovat, ettei yhteisö ei edellytä jäseniltään samanlaisuutta, vaan erilaisuus on osa sitä.

”Ja sielläkin kanssa se on sitä, että ihan rohkeesti henkilökohtaisia perversioita, joitakin kappaleita, että ei tarvi yhtään hävetä, että toiset on et se on ihan okei! Mua ainakin ulkopuoliset kattoo, että miten sää voit tommosta ees kuunnella, jos niinku kertois, mä en uskaltais ees ikinä kertoa et mä niinku rakastan Angelica Agulbasin kappaletta vuodelta

2005, Valko-Venäjä. Joku ulkopuolinen niinku et mitä hitto sä oikeen kuuntelet.”

Haastattelu M28

Tutkimieni fanien mukaan viisuyhteisössä voi ilmaista itseään, eikä oudompiakaan henkilökohtaisia mieltymyksiä tarvitse hävetä. Fanit kertovat kokevansa yhteisön ilmapiirin voimaannuttavana ja omaa identiteettiä vahvistavana. Fanit siis kertovat avoimesti iloitsevansa euroviisuihin liittyvästä alakulttuurisesta sisällöstä, mutta tietty yleisyys liitetään faniuteen juuri yhteisöllisyyden kautta. Fanien mukaan yhteisö tekee heistä parempia ihmisiä, kuin mitä kukaan heistä olisi yksin.

Viisufaneihin kuuluu myös paljon vähemmistöjen edustajia. Euroviisujen onkin yleisesti katsottu olevan sellainen instituutio, jonka puitteissa omaa seksuaalista identiteettiään on voinut vapaasti ilmaista. Euroviisufanien yhteisössä seksuaalivähemmistöt ovat laajasti edustettuina, ja sen myötä fanien on helppoa olla avoimia myös oman suuntautumisen suhteen. (Singleton, Fricker&Moreo 2007.) Discon, glitterin ja campin sävyttämä euroviisumaailma on myönteinen ja avoin paikka myös homo-identiteetin ilmaisulle. Myönteinen suhtautuminen vähemmistöihin on omalta osaltaan osoitus siitä, että kaikki hyväksytään mukaan sellaisena kuin on. Omien haastateltavieni vastauksissa vähemmistökysymys ei noussut mitenkään keskeiseksi pointiksi, ja uskon sen johtuvan siitä, että vähemmistöihin kuulumista pidetään faniyhteisössä jo niin luonnollisena asiana, ettei siitä ole tarvetta tehdä erityistä numeroa.

Niin ikään campiin kuuluu ja edelleen euroviisuissa on ollut näkyvästi esillä myös androgynisyys, sukupuolirooleilla ja stereotyyppioilla leikittely, ja se, ettei niitä määritellä tai niihin suhtauduta ennalta määrätyn tarkkarajaisesti, vaan perinteiset roolit ja asetelmat voidaan kyseenalaistaa (Sontag 1964, 3). Sontagin mukaan campilla ja homoseksuaalisella maulla on paljon yhteistä, joskaan ne eivät kuitenkaan ole toistensa synonyymeja, vaan eroavaisuuksiakin löytyy (mt., 9). Tämä perinteisen sukupuolikäsityksen puuttuminen euroviisuista varmasti osaltaan selittää sitä, miksi fanit esimerkiksi seksuaaliseen suuntautumiseen katsomatta kertovat tuntevansa olonsa kotoisaksi faniyhteisössä. Nikusen mukaan faniuden kohteet ja niitä ympäröivä julkisuus voivat yleisestikin normittaa sukupuolta ja seksuaalisuutta ja toimia alueena, jossa ne muotoutuvat, rajautuvat ja määrittyvät (Nikunen 2005, 54).

6.3.4 Muiden fanien merkitys

Moni fani kertoi muiden fanien olevan tärkeä osa faniutta.

”Yksinkin kuuntelen viisuja, mutta joukossa ilo moninkertaistuu.” Kysely

Fanit kertovat, että muut ihmiset ja yhteisöön kuuluminen eivät ole faniuden edellytyksiä tai ehtoja, mutta että ne vaikuttavat huomattavasti fanien kokemuksiin. Moni fani kertoo fanittamisen saaneen alkunsa yksilön omasta aloitteesta ja henkilökohtaisesta kiinnostuksesta euroviisuja kohtaan. Kuitenkin kiinnostuksen jatkuessa fanit kertovat kokeneensa, että muiden fanien löytämien ja faniyhteisön mukaantulo ovat vahvistaneet faniuden kokemusta ja sen jatkuvuutta.

”Mää luulen et se on vähän niinku yhteisöllä ku yhteisöllä, että sää saat vaan asiasta enemmän irti kun joku jakaa sen sun kanssa. Koska on musta paljon kivempaa mennä mun kavereiden luokse kattomaan jotain Romanian karsintaa, kun mä voin kommentoida niitä niin että mä tiedän että toinen tajuaa mitä mä kommentoin. Ku jos mun joku jääkiekkokaveri kattoo ja se on siellä niinku ääääääh.” Haastattelu N36

”Faniuden jakaminen merkitsee erittäin paljon. Kappaleita arvostellessa niistä saattaa tulla esiin uusia puolia joidenkin muiden kanssa keskustellessa ja muutenkin viisuista ja niiden järjestelyistä on mukava keskustella ihmisten kanssa, joita oikeasti kiinnostaa.” Kysely

Yhteisöön kuulumisen ja muiden fanien tuntemisen kautta viisufanit kertovat saavansa enemmän irti itse musiikista ja koko fanittamisesta. He kertovat kokemustensa ikään kuin vahvistuvan, kun ne jakaa muiden ihmisten kanssa. Fanit kertovat, että heidän ei tarvitse hautoa mielipiteitä ja kommentteja omassa päässään, kun ne voi jakaa muille faneille, mistä voi poikia keskustelua, oivalluksia ja uusien näkökulmien aukenemista. Fanien mukaan ei myöskään ole samantekevää kenelle euroviisuasioita juttelee, vaan on olennaista, että keskustelukumppanit suhtautuvat viisuihin samalla intensiteetillä kuin itse.

”Mukavalla porukalla hauska harrastus tuntuu entistä hauskemmalta.” Kysely

Mielestäni kyseinen lause tiivistää tämän tutkimuksessa tekemäni keskeisen havainnon; yhteisöllisyys ja kokemusten jakaminen tuovat fanien mukaan lisäarvoa ja ikään kuin korottavat potenssiin euroviisuihin liittyvät kokemukset ja ilmiöt, jotka yksinkin koettuina ovat fanien mukaan

merkityksellisiä ja tärkeitä, mutta porukassa kunkin yksilön henkilökohtaiset kokemukset yhdessä ovat enemmän kuin osiensa summa.

6.3.5 Huumori

Fanit kertovat huumorin ja sisäpiirivitsien olevan yksi iso heitä yhdistävä tekijä.

”Näähän perustuu periaatteessa näihin foorumilla olleisiin vitseihin. Että esimerkiksi tahattomiin kirjoitusvirheisiin, on esimerkiksi vaikka pubaviiniä, joku on kirjoittanut joskus humalassa vuonna x sen, että nyt maistuu pubaviini tai jotain ja kaikki puhuu nykyään vaan pubaviinistä. Ja siis monia muita tällasia. Että ne on ihan ollu.. Ei oo välttämättä tarkotettu mitään, että se ei oo ollut mikään läppä välttämättä edes, mutta siitä on sitten väännetty.. On näitä kuolemattomia, että se huumori perustuu, että voidaan olla vaikka yks viikonloppu jossain leiriolosuhteissa ja vetää niitä samoja vitsejä silleen, se on hyvä rinki ja yks muistaa taas toisen ja sitten taas keksitään joku juttu siitä. Ja ei ne niinku lopu koskaan niin kauan kun vaan ihmisillä silmät liikkuu ja hereillä ollaan. Se on semmosta, sitä omaa inside-huumoria, mihin se paljon perustuu se yhteisöllisyys myös siinä.” Haastattelu N33

”Sitä on hirveen hauska joo ainakin tietenkä naureskella niitä sisäpiirivitsejä. Eiks ihmiset oo sellasia että kun kymmen tietää jonkun jutun ja sitten kun on sata muuta niitä vastaa, niin niillä on paljon haus Kempaa niillä kymmenellä, kun ne pystyy nauramaan sille samalle kun ne sata muuta ei. Kyllä. Ja ne tulee just jostain vanhoista karsinnoista, mikä tahansa tallenne tai foorumi tai muuta, niin sieltähän ammennetaan paljon justiin. Tai just et on oltu jossain joskus ja joku on sanonut jotain ja sitten nää elää, niinku tiiät kun tulee tämmösiä legendoja sitten.” Haastattelu N33

Fanien mukaan sisäpiirivitsit ovat usein saaneet alkunsa joko Viisukuppila-foorumilla tai fanien tapaamisissa, tai jotenkin muuten euroviisuihin liittyen. Näin ollen ne ovat fanien mukaan viisuyhteisön omia juttuja, joista ulkopuoliset eivät ole perillä. Fanit kertovat, että sisäpiirivitsien viljely on myös yksi tapa, jolla tehdään eroa yhteisöön kuuluvien ja siitä ulkopuolisten ihmisten välille. Heidän mukaansa vain ”sisäpiirissä” olevat pääsevät osalliseksi vitsien hauskuudesta, ja ne hitsaavat faniporukkaa yhteen entisestään. Monen haastateltavan kohdalla toistuikin, että huumori on aina vahvasti läsnä viisuporukoiden tekemisissä. Vitsailua ja ”läppää” on fanien mukaan ilmoilla paljon, ja ihmiset nauravat keskenään samoille asioille.

Samojen vitsien kerrottiin jaksavan naurattaa vuodesta toiseen ja jäävän elämään viisufanien keskuuteen. Fanien mukaan viisuyhteisöön kuuluvat ovat perillä näistä vitseistä, ja kun samat vitsit toistuvat kerta toisena jälkeen, uudetkin tulokkaat pääsevät niihin mukaan ja sitä kautta osallisiksi ”sisäpiiristä”. Fanit totesivat, että huumori on omiaan yhdistämään ihmisiä ja luomaan hyvää yhteishenkeä ja hyväntuulista meininkiä.

”Kyl musta tuntuu et faniudesta jäis sillä lailla puuttumaan jos ei ois niitä muita siinä. Et kaikkia semmosia, et muut huomaa semmosia sisäpiirivitsejä ja siellä esikatseluissakin, että oltiin ihan, räkänä naurettiin jollekin jutuille. Just että se kuuluu ehdottomasti aina fanitukseen, että joku muukin tajuu, kuinka siistiä joku on, niin se on, aina kuuluu se.”

Haastattelu N20

”Että tää sama musiikkimaku erityisesti yhdistää meitä faneja ja sama kieroutunut huumorintaju, mitä sitten löytyy. Et nauretaan samoille asioille.” Haastattelu M28

Samanlainen huumorintaju mainittiin yhtenä merkittävänä faneja yhdistävänä tekijänä. Samanlaisen huumorintajun omaaminen ei tarkoita, että ihmisten muuten pitäisi olla ulkokohtaisilta ominaisuuksiltaan samanlaisia. Ulkokuoren ja ensivaikutelman perusteella ei vielä tiedä, minkälainen huumorintaju toisella on. Kyse on enemmän ”henkisen” tason samanlaisuudesta, joka näyttäisi olevan euroviisuporukassa faneja yhdistävä tekijä. Fanien mukaan samoille asioille nauraminen tekee yhdessäolosta hauskaa ja rentoa, ja vaikka erilaisuutta, eriäviä mielipiteitä ja erilaisia biisimieltymyksiä esiintyy, niihin ei suhtauduta vakavasti, vaan lähinnä naureskellen, että miten joku voi muka tykätä tuollaisesta kappaleesta. Kommentoinnin ja vuorovaikutuksen kerrotaan tapahtuvan siis hyväntahtoisesti ja huumoripohjalta. Myös outouden teema nousee esiin huumorin kohdalla, kun viimeisessä haastattelupätkässä M28 viittaa huumorintajun ”kieroutuneisuuteen”. Viisufanien viljelemä huumori perustuu heidän mukaansa sekin osittain sille outoudelle, joka heitä yhdistää, ja jota ulkopuoliset ihmiset eivät tajua. Fanien mukaan pitää siis olla omalla tavallaan ”kieroutunut”, että pääsee sisään viisufanien vitseihin.

Esimerkiksi havainnoimissani esikatseluissa ainakin erään fanin mielestä huonomman kappaleen kohdalla hän tunki näyttävän mielenosoituksellisesti paperinenäliinat korviinsa, ja kaikki ympärillä olevat vain nauroivat katketakseen hänen tempaukselleen. Tapaukseen suhtauduttiin huumorilla, ja tuskin kyseinen fanikaan sitä teki kovin tosissaan. Tämä oli mielestäni osoitus myös siitä, että

itse musiikkiinakaan ei suhtauduta vakavasti, vaan siitäkin löydetään komiikkaa ja humoristisia piirteitä.

6.3.6 Yhteishenki

Esittelen tässä aluksi yhden esimerkkitapauksen, jolla eräs faneista havainnollistaa yhteishenkeä ja yhteisöllisyyden kokemista:

”Mutta on siellä sitten yks tämmönen, mulle tulee aina tästä piireistä mieleen tämmönen tanssi viisudiskoissa, Mojastikla. Se on Kroatia 2006, se kannattaa youtubesta kattoa. Niin tää on semmonen kappale, mikä aiheuttaa viisufaneissa aina tämmösen oikeen, se on semmonen missä on kaikki viisufanit ja viisufanien yhteisöllisyys läsnä. Kaikki menee yhteen isoon piiriin ja sitten ne lähtee menemään siinä semmosta pomppimisaskelta, mä en nyt rupee tässä esittämään sitä. Sitten siellä välillä yks menee aina siihen keskelle vielä hyppimään, muut taputtaa siinä ympärillä, sitten takasin riviin ja seuraava menee sinne hyppimään. Ja sitten se jatkuu siitä niin kauan kunnes se kappale loppuu. Kaikki tietää sen. Et se on yleensä se yks iso piiri. Mutta kyllä siellä joissain diskoissa on käynyt, että on kaksikin piiriä, et ei oo kaikki mahtunut yhteen, niin on muodostettu toinenkin piiri sitten. Että kyllä se mun mielestä on se yks iso, että se on ehkä sitten se suurin yhteisöllisyyden merkki.”

Haastattelu M28

”Euroviisufanien yhteenkuuluvuuden tunnetta ei voi sanoin kuvailla. Kun kaikki ryntäävät tanssilattialle vetämään vuoden 2006 Kroatian euroviisun tuttua piirikoreografiaa, tuntee olevansa osa jotakin erityistä.” Kysely

Tämä esimerkki kaikille euroviisufanille tutusta Kroatian vuoden 2006 kappaleeseen perustuvasta piiritanssista tuodaan esille konkreettisenä osoituksena viisufanien yhteisöllisyydestä. Fanien mukaan on ikään kuin kaikkien tiedossa oleva sanomaton sääntö, että kun kyseinen kappale alkaa soida, kaikki lähtevät automaattisesti muodostamaan tanssipiiriä. Tässä tapauksessa huomattavaa on myös se, että viisupiirejä tuntemattomat ovat tietämättömiä tästä numerosta, ja se varmasti lisää entisestään viisufanien yhteenkuuluvuudentunnetta tilanteessa, jossa tanssiin ryhdytään. Kyseessä on fanien mukaan viisuyhteisön oma juttu, josta muut ovat ulkopuolisia. Fanit itse kertovat kokevansa sen yhteishenkeä vahvistavana. Se vahvistaa heidän mukaansa jakoa ”meihin”

ja ”muihin”, mikä on yksi yhteisöllisyyden ominaispiirre. Voidaan siis erotella ihmiset jotka kuuluvat yhteisöön, ”meihin” ja sitten on ulkopuoliset, ”muut”, jotka eivät ole tanssissa osallisina.

Myös Tampereen esikatseluissa oli havaittavissa samantyylinen ilmiö, kun yhden kappaleen kohdalla kaikki tarttuivat toisiaan käsistä ja alkoivat huojua edestakaisin kappaleen tahdissa, niin kuin kappaleen musiikkivideollakin tehtiin.

”Pääosin kaikki tulee toimeen keskenään. Et harva siellä on joka lähtee oikeesti pelkkää draamaa hakeen koko ajan, mutta kyllä niitäkin jokunen löytyy tietysti. Mutta se on ihan yhtä lailla ku missä tahansa muussakin yhteisössä. Että kyllä voi sanoa että ihan positiivista ja ilosta sakkia ja ihan kaikista ammattiryhmistä... Ei voi yleistää muuten kun että tää kiinnostus viisuihin. Mutta muuten jos vetää viivan sen alle, niin sinne saa semmosen palapelin rakenneltua, että muuten ei oo kyllä muuta yhteistä juuri kun että.. Ihan voi luonnehtia muuten kyllä ihan positiivisin sanoin pelkästään. Että kyllä ne sitten jää niin jalkoihin heti jos huomaa että joku on jotenkin pahansuopa. On sellasiakin tullut vastaan. Ne sitten tavallaan yhteisö sulkee ulkopuolelle, jos niinku ei voi olla niin, että viistoista muuta on sen yhden mielestä kaikki väärässä, niin kyllä sen yhden pitää silloin kattoo peiliin ja miettiä että onko mun käytöksessä tai jossain jotain vikaa miks muut ei hyväksy. Että normaalilla järjellä varustettu iloinen yleispositiivinen ihminen, niin ei oo mitään ongelmaa. Mut jos rupee jotain ihme kyräilyä harrastamaan, ihan niinku muutenkin, niin ei kukaan halua olla semmosen kanssa tekemisissä.” Haastattelu N33

Fanit korostavat, että kaikki euroviisujen ystävät saavat tulla mukaan viisuyhteisöön. Heidän mukaansa uusiin tulokkaiisiin pyritään suhtautumaan avoimin mielin, mutta mitä tahansa käytöstä ei kuitenkaan hyväksytä. Negatiivinen ja pahasuopa käytös eivät ole fanien mukaan hyväksyttävää, ja niihin myös puututaan. Fanien mukaan tavoitteena on pitää yllä yhteishenkeä, ja käyttäytymällä ikävästi voi saattaa itsenä yhteisön ulkopuolelle. Fanit kertovat pyrkivänsä välittömään kanssakäymiseen keskenään, ja että sen ylläpitäminen voi vaatia sen, että negatiivista ilmapiiriä ruokkivaa käytöstä ei tueta, vaan siihen suhtaudutaan tuomitsevasti.

”Kaikki kumminkin tuntee kaikki ja kaikki on sillai kaikkien ystäviä. Viisuyhteisö on sillai aika ainutlaatuinen. Että mä en esim ikinä oo kohdannut tai huomannut mitään selän takana puhumista tai mitään. Kaikki sanotaan hirveen suorasti. Se on aika jännä, et ei oo mitään

semmosta eripuraa. Ehkä jostain biisistä saattaa olla, että kuinka sä voit tykätä tosta...”

Haastattelu N20

Tutkimieni fanien kertoman perusteella negatiivinen käytös on kuitenkin varsin harvinaista. Suurimmalla osalla aineistoni faneista oli pelkästään hyvää sanottavaa viisuyhteisöstä, tai negatiivisia kokemuksia ei ainakaan tuotu julki. He kertovat pyrkivänsä kanssakäymisessä avoimuuteen, mikä on yksi yhteishengen luomisen ja säilymisen edellytys. Pääsääntöisesti fanien mukaan pätee se periaate, että kaikki ovat väleissä keskenään.

”Se on se kiinnostuksen kohde, musiikki, se on aika yhdistävä tekijä. Muutenkin mä oon huomannut että monet on hirveen samanhenkisiä, näin esim poliittisessa mielessä tai muutenkin. Ja hirveen suvaitsevaisia. Et sekin on varmaan, että arvot on aika samat monella. Ja et en mä varmaan osaa sanoa mitään yhteisöä, mikä ois sillai yhtä avoin.”

N20

Yksi sana, joka esiintyi aineistossani toistuvasti, oli *samanhenkisyys*. Toisaalta fanit kertovat yhteisönsä koostuvan mitä erilaisemmista henkilöistä, joiden ainoa yhdistävä tekijä tuntuu olevan euroviisut, mutta toisaalta taas he puhuivat siitä, kuinka kaikki ovat keskenään samanhenkisiä. Samanhenkisyyden ei tarvitse liittyä ikään, sukupuoleen, ammattiin, yhteiskuntaluokkaan, muihin harrastuksiin tai esimerkiksi asuinpaikkaan, vaan kyse on ennemminkin asenteesta, suhtautumisesta asioihin tai tavallaan mielenmaisemasta. Ei siis mistään ulkoisista tekijöistä, vaan enemmän henkisen puolen ominaisuuksista, kuten luonteisiin ja huumorintajuun liittyvästä samanlaisuudesta. Sen takia fanien mukaan toisia ei luokitella ulkoisen olemuksen perusteella, vaan katsotaan sitä, minkälainen persoona ihminen on.

”No on viisufanien kesken yhteisöllisyyttä ihan siis selkeesti. Just et pystytään kokoontumaan semmosella porukalla, niin et tää on muuten tämmönen kaveri ja tääkin on fani. Niinku et kaikki on tosi tervetulleita. Et on joku kaveriporukka mihin joo et tääki haluu tulla ja no niin et mukaan vaan! Just et se ei oo mitään semmosta ihan tosi virallista. Et kyl siinä se luonnistuu tosi helposti. Ja myöskin se, et se ei oo kuitenkaan liian tiivis kaveriporukka. Siis silleen, et siihen pystyy lähtee mukaan aika helposti. Et siinä ei ketään katota silleen oudosti.”

Haastattelu N19

Euroviisuissa on fanien mukaan tarpeeksi sisältöä saattamaan ihmisiä yhteen ja luomaan perusta yhdessä olemiselle ja tekemiselle. Viisuyhteisön ei kerrota olevan tarkkarajainen, vaan että siihen pääsee sisälle, jos omaa halua ja kiinnostusta löytyy. Fanit kertovat, että yhteisöllisyys muodostuu usein siten, että viisuihin liittyvä tuttavapiiri alkaa laajentua lumipalloefektin lailla, siis siten, että ensin on tuntenut vähän viisufaneja, mutta heidän kauttaan on tutustunut uusiin ja taas uusiin ihmisiin, ja niin edelleen. Tärkeä pointti N19:n vastauksessa on mielestäni myös se, että fanin mukaan porukkaan on helppo tulla mukaan, koska se ei kuitenkaan ole entuudestaan liian tiivis.

”Se oli hauska itse asiassa Uuden musiikin kilpailun jatkokyleissä, niin tota oli Suomen edustaja sieltä 2011, Paradise Oscar, niin sitten pari mun kaveria oli juttelemassa sen kanssa, niin sitten mä tulin sanoon siihen jotain ja mä olin käynyt aikasemmin sanomassa jotain että sulla on hyvä biisi ja näin, sitten se oli että te kaikki tunnette toisenne, ihan ihmetteli! Ja sitten mä olin että joo joo, että kaikki tunnetaan kaikki, ja sitten yks oli että me ollaan yhtä suurta perhettä kaikki me, heh. Se oli vähän, että eks sä tajuu et kaikkihan me tunnetaan toisemme.” Haastattelu N20

Euroviisufanit käyttävät yhteisöään kuvaavana sanana usein *perhettä*. Se kertoo fanien yhteishengestä ja suhtautumisesta toisiaan kohtaan. N20:n vastauksesta käy myös konkreettisesti ilmi, kuinka fanit ovat tuttuja keskenään, puhuttaessa siis nimenomaan sellaisista faneista, jotka osallistuvat euroviisuihin liittyviin tapahtumiin ja toimintaan Suomessa.

”Faniuden jakaminen antaa ihmiselle yhteneväisyyden tunnetta, sitä että on tärkeä!” Kysely

”Faniuden jakaminen on tavallaan sitä, että tuntee olevansa vähän niin kuin osa suurta perhettä... Tiedän, kliseinen toteamus, mutta sitä se on. Siinä saa olla mukana samanmielisten kanssa fanittamassa itselleen rakasta asiaa.” Kysely

Yhteishenki, vastaanottavainen ilmapiiri ja itselle tärkeän asian jakaminen muiden samalla tavalla ajattelevien kanssa ovat ilmaisuja, joita euroviisufanit käyttävät kuvaamaan yhteisöään. Fanit kertovat pitävänsä sosiaalisuutta ja yhteisöllisyyttä merkittävänä osana faniutta. Fanit kertovat myös kokevansa yhteenkuuluvuutta toistensa kanssa, minkä he kertovat antavan heille tunteen siitä, että he kuuluvat johonkin porukkaan, mitä varmasti jokainen ihminen kaipaa elämäänsä. Fanien mukaan kyseessä on yhteisö, jonka he itse ovat valinneet ja johon kuuluvat omasta tahdostaan.

”Että niinku en mä kyllä vaihtais ikinä näitä ihmisiä pois. Et mitähän, onhan tässä moniin muihinkin ympyröihin yrittänyt soluttautua, mutta jotenki ei oo kokenut sitä samanlaista yhteenkuuluvuudentunnetta ku viisufanien kanssa. Että se on et, jos mä jotenkin joudun joskus valitseen kahen väliltä, niin mä aina valitsen sen viisuvaihtoehdon sitten, koska se on jotenkin niin värikkäämpää ja iloisempaa ku se harmaa arki sitten muilla.” Haastattelu M28

Faniyhteisössä on fanien mukaan ”sitä jotain”, joka tekee siitä heille ainutlaatuisen. Fanit kertovat, että yhteenkuuluvuudentunne on heille yhtä kaikki todellinen.

Fanit kertovat euroviisujen herättävän heissä voimakkaita tunteita ja kokemuksia, joita ulkopuolisen, asialle vihkiytymättömän voi heidän mukaansa olla vaikea ymmärtää. Sen takia heidän mukaansa on hienoa, että he ovat löytäneet muista faneista ihmisiä, jotka ymmärtävät mistä euroviisufaniudessa on kysymys. Faniyhteisössä kerrotaan voivan ilmaista omaa itseään, ilman, että tarvitsee esittää olevansa mitään muuta kuin on. Suuren yleisön joukossa euroviisufaniutta saatetaan fanien mukaan katsoa kieroon, mutta muiden fanien parissa ei fanien mukaan tarvitse peitellä tai häpeillä sitä. Fanien mukaan yhteisö antaa myös rohkeutta kertoa ulkopuolisille viisufaniudestaan. Faniyhteisö voi siis toimia omaa identiteettiä voimaannuttavana ja vahvistavana alustana. Lisäksi fanit korostavat, että toiminnassa pääasiana on hauskanpito. Heidän mukaansa tavoitteena on järjestää tekemistä, johon kaikki viisuja seuraavat saavat tulla. Monet fanit kertovat tuntevansa toisensa, ja heidän mukaansa tapahtumiin on helppo lähteä mukaan, kun tietää tapaavansa tuttuja ihmisiä. Fanien kertomuksissa yhteisöllisyys, joka jakaa populaarikulttuuriset sisällöt ja camp-huumorin, muokkaantuu ”perheeksi”, joka kultivoi ja kasvattaa jäseniään yleviin arvoihin: tasa-arvoon ja toisten kunnioittamiseen. Näin ”matalakulttuurinen” faniuden kohde kasvaakin fanien kertomuksissa moraaliseksi korkeakulttuuriksi.

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä tutkimuksessa tavoitteenani oli tutkia sitä, millaista sosiaalisuutta ja yhteisöllisyyttä suomalaisten euroviisufanien parissa esiintyy. Tutkimukseni paikantuu fanitutkimuksen kentälle. Sosiaalisuus ja fanien muodostamat yhteisöt ja verkostot ovatkin olleet yksi fanitutkimuksen keskeisimpiä kiinnostuksen kohteita (Nikunen 2008, 7). Aineistoni koostuu haastatteluista, nettikyselystä ja havainnoinnista. Analyysissa hyödynsin aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Tutkimus osoittaa, että viisufanit muodostavat yhteisön, jonka sisälle mahtuu monentasoisia ihmissuhteita. Fanit kuitenkin kertovat kuuluvansa suuressa mittakaavassa yhteen isoon viisufanien yhteisöön, viisuperheeseen. Fani-ilmiölle on yleisestikin tyypillistä, että fanit tuntevat olevansa osa jotain laajempaa kokonaisuutta, vaikka heidän henkilökohtaiset fanikäytäntönsä olisivatkin yksityisiä ja saisivat sijaa yksin tai pienemmässä piirissä (Shuker 2013, 168). Seuraavassa esittelen tarkemmin tulosten sisältöä.

Aluksi paikallistan euroviisufanit Kaarina Nikusen jaotteluun faniuden tyypeistä. Nikunen on jaotellut faniuden tyypit kolmeen eri kategoriaan, jotka ovat tähti-, trendi- ja kulttifanius. Tähtifanius keskittyy yksittäisen julkisuuden henkilön seuraamiseen ja ihannointiin, ja ei siten ole verrattavissa euroviisufaniuteen, jossa kiinnostuksen kohteena on kokonainen ilmiö, ja kaikki mitä siihen sisältyy (Nikunen 2005, 315-318). Trendifanius puolestaan keskittyy ohimeneviin ilmiöihin, jotka nauttivat hetkellisesti suurta suosiota, mutta ennen pitkää hiipuvat ja unohtuvat fanien mielistä (mt., 260-263). Euroviisut on pitkäkestoinen ilmiö, jota monet haastateltavani kertoivat fanittaneensa jo useita vuosia, joten euroviisufanius ei ole yhdistettävissä trendifaniuteenkaan. Euroviisufaniudessa onkin eniten kulttifaniuteen viittaavia piirteitä. Viisufaneilla faniuden kohteena on kokonainen ja pitkäkestoinen ilmiö, Eurovision laulukilpailu, ei mikään ohimenevä trendi tai yksittäinen henkilö. Kulttifaniudelle on myös tyypillistä, että se on valtavirrasta poikkeavaa ja siinä näkymättömissä. Suurimman osan vuodesta, muutamaa viikkoa toukokuussa lukuun ottamatta, euroviisut ei käytännössä ole esillä valtamediassa. Kulttifaniuteen kuuluu, että fanit ovat keskeisiä kohteeseen liittyvän julkisuuden tuottajia, ja niin ikään euroviisufanit ovat faniryhmänä varsin tiedostettu ja näkyvä. Fanit ovat omistautuneita kiinnostuksensa kohteelle ja he itse tuottavat ja pitävät yllä viisuihin liittyvää keskustelua ja toimintaa, joskin he ovat osaltaan riippuvaisia myös euroviisujen tuottajien ja markkinoijien tarjoamasta viisuihin liittyvästä materiaalista. Kulttifaniudelle on siis tyypillistä, että fanius pysyy hengissä silloinkin, kun faniuden kohde ei ole valtamediassa aktiivisesti esillä ja tuotannossa. Euroviisufanit pitävät fanikulttuuria ja

-yhteisöä yllä ympäri vuoden pitämällä yhteyttä toisiinsa niin netissä kuin kasvotustenkin. (mt., 192-193.)

7.1 Yhteisöllisyyden merkitys

Tutkimani ihmiset kertoivat, että euroviisufanius on saanut alkunsa heidän omasta aloitteestaan ja henkilökohtaisesta kiinnostuksesta euroviisuja kohtaan. Haastateltavieni mukaan fanius on siis saanut useimmiten alkunsa sellaisissa olosuhteissa, että fani on ollut kiinnostuksen kohteensa kanssa aika yksin. He kuitenkin kertoivat, että melko pian faniutumisen jälkeen heille on tullut tarve etsiä muita samalla tavalla ajattelevia. Yhteisöllisyys ei siis ole ollut faniutumisen edellytys, mutta se on astunut kuvaan mukaan usein jo varhaisessa vaiheessa faniutta. Tosin moni fani kertoi ensikosketuksen viisuihin tulleen tilanteessa, jossa on toki ollut läsnä muitakin ihmisiä, kuten kotona perheenjäsenet, joiden kanssa on katsellut viisuja tv:stä, mutta fanien mukaan perheenjäsenten suhtautuminen viisuihin on ollut arkipäiväisempää, eikä niinkään faniudeksi luokiteltavaa. Näin ollen fanit ilmaisivat kaivanneensa ihmisiä, jotka suhtautuisivat viisuihin samalla intensiteetillä kuin he itse. Hirsjärven ja Kovalan mukaan fanin suhde kiinnostuksen kohteeseen onkin yhtä aikaa sekä henkilökohtainen että sosiaalinen. Heidän mukaansa kukin fani osallistuu faniyhteisöön omien halujen ja tarpeidensa mukaan. Jokaisen fanin suhde kohteeseen on kuitenkin aina yksilöllinen. (Hirsjärvi & Kovala 2007, 249.) Faniyhteisö voi toimia identiteetin rakentamisen apuvälineenä, ja yhteisön myötä fani saa tunteen ryhmään kuulumisesta ja pääsee osalliseksi siinä vallitsevasta me-hengestä (Saresma & Kovala 2003, 10). Euroviisufanienkin kertomusten mukaan heidän faniutensa on siis kehittynyt tavallaan yksityisestä harrastuksesta sosiaalseksi, ja moni fani totesi, että yhteisöllisyys on muotoutunut yhtä lailla tärkeäksi osaksi faniutta, kuin itse musiikki ja euroviisut.

Suurin osa tutkimistani henkilöistä kertoi hakeutuneensa aluksi muiden fanien pariin ennen kaikkea netin, ja erityisesti suomalaisen viisufanien keskustelufoorumin, Viisukuppilan, kautta. Netillä on siis ollut merkittävä rooli yhteisöllisyyden ja sosiaalisuuden alkulähteenä. Netissä tutustumisen jälkeen fanit kertoivat usein lähteneensä mukaan myös kasvotusten tapahtuvaan toimintaan. Tosin jotkut fanit mainitsivat, että muiden fanien tapaaminen on esimerkiksi asuinpaikan sijainnin takia ollut mahdotonta, jolloin yhteisöllisyyden kokeminen on jäänyt ainoastaan netin varaan. Yhteisöllisyyden kokeminen netin välityksellä voi olla kuitenkin yhtä todellista kuin kasvotusten tapahtuva kanssakäyminen. Esimerkiksi Katja Laitinen on tutkinut Tori

Amosin faniyhteisöä, joka perustuu pitkälti juuri netissä tapahtuvaan yhteydenpitoon. Laitinen viittaa Nessim Watsoniin, jonka mukaan kasvokkaisen kontaktin puuttuminen ei tee yhteisöstä yhtään vähemmän aitoa, vaan sen jäsenet mieltävät yhtä lailla kuuluvansa oikeaan yhteisöön. Netissä olevat kotisivut ja keskusteluryhmät ovat keskeinen faniuden paikka. (Laitinen 2003, 44-45; Watson 1997, 129-130.) Vaikka suurin osa tutkimistani viisufaneista kertoi tapaavansa toisiaan kasvotusten, myös pelkästään netissä vaikuttavat fanit ovat osa yhteisöä, ja yhtä kaikki, netti on fanien mukaan heille kaikille tärkeä päivittäin tapahtuvan yhteydenpidon kanava.

Euroviisuihin liittyviä tapahtumia, joissa faniutta tehdään näkyväksi, kuten Suomen karsinnat, esikatselutilaisuudet, viisuristeily ja pikkujoulut, järjestetään pitkin vuotta, ja fanien mukaan ne tarjoavat heille mahdollisuuden tavata toisiaan ja viettää aikaa yhdessä. Fanit kertoivat tapaavansa toisiaan myös itse järjestämässään pienimuotoisemmissa tapahtumissa, kuten illanistujaisissa. Heidän mukaansa yhdessä tekeminen on tärkeä osa faniutta. Fanien mukaan viisuista on tärkeää päästä keskustelemaan muiden fanien kanssa, mutta fanit korostivat myös, että viisupiireistä on löytynyt myös sellaisia ystäviä, joiden kanssa jaetaan kaikki elämän osa-alueet. Moni fani kertoikin löytäneensä läheisiä ystäviä tai puolison fanien keskuudesta. Läheisiksi luokiteltuja ystäviä on fanien mukaan tyypillisesti löytynyt keskimäärin viidestä kymmeneen, mutta tuttavina on saattanut kertyä kymmeniä, jopa toista sataa. Fanit mainitsivat, että aktiivisten suomalaisten euroviisufanien joukossa suurin osa tuntuu tunnistavan toisensa, ainakin pintapuolisesti. Myös esimerkiksi Irma Hirsjärven tutkimat Star Trek-fanit kertoivat löytäneensä faniyhteisöstään puolison ja pitkäaikaisia ystävyys- ja rakkaussuhteita. Star Trek-fanit, kuten niin ikään viisufanitkin, kuvailivat faniyhteisöä perheekseen. (Hirsjärvi 2003, 156.)

Fanit kertoivat kaipaavansa yhteisöllistä ja sosiaalista ulottuvuutta mukaan fanittamiseen. Haastattelemieni fanien mukaan fanittamisesta saa enemmän irti, kun sen jakaa muiden samanmielisten kanssa. He korostivat, että yhteisöllisyys ja sosiaalisuus tuovat fanittamiseen lisää mielekkyyttä, kun he pääsevät keskustelemaan aiheesta sellaisten ihmisten kanssa, jotka ymmärtävät mistä fanittamisessa on kyse, ilman että sitä tarvitsee selittää tai perustella. Faniyhteisöön kuulumisen kerrottiin myös antaneen rohkeutta kertoa ääneen olevansa euroviisufani. Fanien mukaan faniuteen liittynyt häpeä ja piilottelu ovat vähentyneet muilta faneilta saadun vertaistuen myötä. Yhteisöön kuulumisen voi siis vahvistaa fanin identiteettiä ja antaa rohkeutta ilmaista itseään niin muiden fanien kuin ei-fanienkin seurassa. Roy Shukerin mukaan omaa identiteettiä voi ilmaista kuuntelemalla tietynlaista musiikkia ja niin ikään tiettyä

musiikkia kuuntelemalla voi ilmaista tiettyyn ryhmään tai fanikuntaan kuulumista. Musiikki, tässä tapauksessa euroviisut, voi siis toimia yhteisöllisen identiteetin luojana ja näin ollen vahvistaa tunnetta ryhmään kuulumisesta, ja sitä kautta rohkaista tuomaan esille faniuttaan. (Shuker 2013, 161.)

7.2 Outouden teema

Fanit mainitsivat, että ennen muiden fanien löytymistä he saattoivat luulla olevansa Suomen ainoita viisufaneja, ja jotenkin epänormaaleja tai outoja. Fanit kertoivat, että muiden fanien löytäminen ja sen huomaaminen, ettei olekaan asiansa kanssa yksin, on ollut heille merkityksellinen kokemus. Kaarina Nikusen mukaan yhteisöllisyys ja fani-identiteetin muodostuminen ovatkin keskeisiä faniuden elementtejä. Fani-identiteetin kannalta on tärkeää, että fani löytää yhteisön, jossa hän pääsee jakamaan faniuden kokemuksen muiden kanssa. Nikunen viittaa myös Henry Jenkinsin huomioon, jonka mukaan faniuteen kuuluu liittoutuminen yhteen muiden fanien kanssa, jotka jakavat samanlaisen ajatusmaailman ja puolustavat samoja valintoja. (Nikunen 2005, 51; Jenkins 1992.) Moni fani totesi, että faniyhteisön löytyminen on ollut heille tavallaan helpottavaa, mutta myös suuri ilon aihe, kun he huomasivat, etteivät sittenkään ole mitään kummajaisia, niin kuin olivat aikaisemmin saattaneet kuvitella. Toisaalta yksi euroviisufanien ominaispiirre vaikuttikin olevan itse asiassa juuri se, että he pitävät itse itseään hiukan outoina tai ”hörhöinä”, mutta että se ei ole huono asia, vaan päinvastoin toimii faneja yhdistävänä tekijänä. He puhuvat outoudesta avoimesti ääneen, ja sitä kautta tekevät siitä tavallaan omaa persoonaa kuvaavan tietoisin valinnan.

Haastatteluissa toistui useasti se, että fanit kertoivat viisufanien yhteisöön kuuluvan paljon eri-ikäisiä ja -tyylisiä ihmisiä, miehiä ja naisia, ihmisiä eri ammattiryhmistä, eri puolelta Suomea ja niin edelleen. Heidän mukaansa mitään ulkoista yhdistävää tekijää faneilla ei tunnu olevan, vaan kyse on ennemminkin *samanhenkisyydestä*, eli kaikki ovat omalla tavallaan erilaisia, mutta jotain samaakin heissä on. Edellä mainittu outouden kokeminen näyttäisi olevan keskeinen faneja yhdistävä tekijä. Fanien mukaan erilaiset ihmiset hyväksytään mukaan sellaisena kuin ovat. Viisufaneissa on paljon myös seksuaalivähemmistöjen edustajia, jotka niin ikään voivat fanien mukaan vapaasti ilmaista omaa seksuaalista identiteettiään. Yhdistävänä tekijänä viisukansan parissa tuntuu toimivan tuo tietynlainen outous. Kaikki ovat omalla tavallaan ”outoja”, ja se toimii yhdistävänä siltana erilaisten mutta toisaalta kuitenkin samanhenkisten fanien välillä. Ketään ei

fanien mukaan katsota kieroön, vaan erilaisuus on osa viisuyhteisöä. Fanien kertomuksissa outouteen kytketään omalta osaltaan myös sellaisia yleviä arvoja, kuten toisten hyväksyntä ja tasa-arvo. Erään kyselyvastauksen mukaan ”euroviisuja ei pahat ihmiset seuraa”. Tuo lause kuvaa sitä, miten fanit kertoivat suhtautuvansa toisiinsa; jos henkilö fanittaa euroviisuja, hän ei voi olla huono tyyppi, ja se riittää hyväksymään hänet mukaan yhteisöön, ellei hän käyttäydy silmiinpistävän pahantahtoisesti tai huonoa ilmapiiriä luoden.

Tähän outouden teemaan liittyy olennaisesti myös camp-elementti. Camp-henkinen suhtautumistapa euroviisuihin yhdistää faneja. Campiin kuuluu, että outoihin, mauttomiin ja suorastaan koomisiin esityksiin suhtaudutaan hyväntahtoisesti ja humoristisella otteella (Sontag 1964, 9). Viisufanit puhuivat haastatteluissa useaan otteeseen siitä, kuinka ulkopuoliset eivät ymmärrä euroviisujen fanittamista ja pitävät sitä outona ja epäilyttävänä. Fanit puolestaan ilmaisivat seuraavansa euroviisuja campin näkökulmasta ja löytävänsä siitä elementtejä ja vivahteita, joita he kertoivat pitävänsä viihdyttävänä ja hauskoina, kun taas heidän mukaansa ulkopuoliset tyytyvät leimaamaan ne oudoiksi ja kiusallisiksi.

Viisufanien mukaan heidän yhteisöstään tekee erityisen se, että fanit, jotka ovat pitäneet itseään friikkeinä tai hörhöinä, kun ulkopuoliset eivät ole heitä ymmärtäneet, ovat löytäneet euroviisujen ja faniyhteisön kautta toisensa, ja sitä myöten kanavan, jonka kautta ilmaista itseään ja omia mieltymyksiään, jotka muiden, asialle vihkiytymättömien, mielestä ovat outoja ja kummallisia, ja he eivät niitä ymmärrä. Fanit kertoivat, että yhteisö tarjoaa heille vertaistukea ja rohkaisee ilmaisemaan avoimesti omaa itseään.

Outouden ohella fanit kertoivat myös huumorintajun ja sisäpiirivitsien yhdistävän heitä. Samanlainen huumorintaju kietoutuu osittain myös outouden ja campin teemaan. Campiin kuuluu huumoripitoinen ja leikkisä suhtautuminen kaikkeen, mikä siihen liittyy. Camp naurattaa, koska se keskittyy asioihin, jotka ovat niin yltyöpäisiä ja ylilyöviä, että kaikessa mauttomuudessaan niihin ei voi kuin suhtautua tietyllä huvittuneisuudella. Camp on tapa katsoa maailmaa koomisuuden näkökulmasta. (Sontag 1964, 5, 7-8.) Fanit kuvailivat huumorintajuaan kieroutuneeksi, ja etteivät ulkopuoliset tajua heidän viljelemäänsä huumoria. Fanit kertoivat, että viisuyhteisössä vallitseva huumorin sävyttämä kanssakäyminen osaltaan myös luo yhteisöllisyyden tuntua. Fanien mukaan vitsit voivat ulkopuolisten mielestä olla outoja, mutta sillä ei ole väliä, kunhan ne naurattavat viisuyhteisön sisällä. Se, etteivät ulkopuoliset pääse sisälle viisufanien vitseihin, jotka usein joko

käsittelevät viisuja, tai ovat saaneet alkunsa joko Viisukuppilassa tai fanien tapaamisissa, korostaa fanien mukaan jakoa ”meihin” ja ”muihin”, mikä on yksi yhteisöllisyyden edellytys.

7.3 Lopuksi

Sosiaalisuus ja yhteisöllisyys osoittautuivat siis huomattavaksi osaksi euroviisufanina olemista. Euroviisufanit kertoivat muodostavansa yhteisön, johon liitytään ja kuulutaan fanien oman tahdon ja toiminnan kautta. Hirsjärvi ym. ovat osoittaneet yhtäläisyyksiä fani-ilmiön ja Michel Maffesolin uusheimo-käsitteen välillä (Hirsjärvi & Kovala 2007, 256-257). Näitä yhtäläisyyksiä on havaittavissa myös viisufanien kohdalla. Euroviisufanius on faneille kollektiivinen ja osittain suorien tv-lähetysten ja konserttien tuoman hurman myötä ritualistinenkin kokemus. Yhteisö perustuu heimoyhteisöllisyyden tavoin vapaaehtoisuuteen ja yksilöiden omaan toimintaan. Yhteisöön kuuluminen voi olla ohimenevää, tai hyvinkin pitkäkestoista, kuten monien tutkimieni fanien kohdalla. Faniyhteisö, ”heimo”, muodostuu jäsenten omien intressien ympärille ja keskeistä on tietyn objektin, euroviisujen, yhteen liittävä voima ja tunne nautinnollisesta yhdessä kokemisesta. (Maffesoli 1996.)

Tässä tutkimuksessa tarkoitukseni oli kuvata sitä, millaista sosiaalisuutta ja yhteisöllisyyttä suomalaisten euroviisufanien parissa esiintyy tutkimieni viisufanien kertoman perusteella. Kyseessä on laadullinen tutkimus, jossa tavoitteena oli kuvata ilmiötä mahdollisimman tarkasti nimenomaan tutkittavieni näkökulmasta, ja näin ollen tutkimuksen tulokset eivät sinänsä ole yleistettävissä koskemaan kaikkia suomalaisia viisufaneja. Yhteenvetona vielä todettakoon, että haastatteluissa ja kyselyvastauksissa esiintyi toistuvasti se, kuinka fanit kertoivat yhteisön olevan heille tärkeä ja merkityksellinen. Fanien mukaan yhteisöllisyys on heille erottamaton osa euroviisujen fanittamista, ja fanius ja sen vaikutukset ovat päivittäin läsnä heidän elämässään viisuyhteisön kautta syntyneiden sosiaalisten kontaktien myötä.

LÄHTEET

- Abercombie, Nicholas & Longhurst, Brian (1998) *Audiences*. London: Sage.
- Baker, Andrea (2012) The Exchange of Material Culture Among Rock Fans in Online Communities. *Information, Communication & Society* 15:4, 519-536.
- Bennett, Andy (2000) *Popular Music and Youth Culture*. New York: Palgrave.
- Bennett, Lucy (2012) Patterns of listening through social media: online fan engagement with the live music experience. *Social Semiotics* 22:5, 545-557.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha (2001) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Fiske, John (1992) Cultural Economy of Fandom. Teoksessa Lewis, Lisa A. (toim.) *The Adoring Audience – Fan culture and popular media*. London: Routledge, 30-49.
- Frith, Simon (1996) Music and Identity. Teoksessa Hall, Stuart & du Gay, Paul (toim.) *Questions of Cultural Identity*. London: SAGE Publications, 108-127.
- Grossberg, Lawrence (1992) The Affective Sensibility on Fandom. Teoksessa Lewis, Lisa A. (toim.) *The Adoring Audience – Fan culture and popular media*. London: Routledge, 50-65).
- Grossberg, Lawrence (1995) *Mielihyvän kytkennät – risteilyjä populaarikulttuurissa*. Tampere: Vastapaino.
- Grönfors, Matti (1982) *Kvalitatiiviset kenttätutkimusmenetelmät*. Helsinki: WSOY.
- Herkman, Juha (2005) *Audiovisuaalinen mediakulttuuri*. Tampere: Vastapaino.
- Hills, Matt (2002) *Fan Cultures*. London: Routledge.
- Hirsjärvi, Irma (2003) Star Trek –ilmiö fanitutkimuksen valossa. Teoksessa Saresma, Tuija & Kovala, Urpo (toim.) *Kulttuurikirja*. Helsinki: SKS, 143-165.

- Hirsjärvi, Irma & Kovala, Urpo (2007) Fanius kulttuurintutkimuksen kohteena. Teoksessa Vainikkala, Erkki & Mikkola, Henna (toim.) Nykyaika kulttuurintutkimuksessa. Vaajakoski: Gummerus, 245-269.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2000) Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Horton, David & Wohl, Richard R. (1956) Mass Communication and Parasocial Interaction: Observation on Intimacy at a Distance. *Psychiatry* 19:3, 188-211.
- Huttunen, Laura (2010) Tiheä kontekstisointi: Haastattelu osana etnografista tutkimusta. Teoksessa Ruusuvoori, Johanna & Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 39-63.
- Hynynen, Päivi-Tuulikki (2008) ”Tämä tunne on melkein pelottava.” Ismo Alangon tähtikuva ja fanius kirjeiden kertomana. Teoksessa Nikunen, Kaarina (toim.) Fanikirja – Tutkimuksia nykyculttuurin fani-ilmiöistä. Vaajakoski: Gummerus, 95-117.
- Jenkins, Henry (1992) *Textual Poachers: Television Fans and Participatory Culture*. New York: Routledge.
- Jenson, Joli (1992) *Fandom as Pathology: The Consequences of Characterization*. Teoksessa Lewis, Lisa A. (toim.) *The Adoring Audience – Fan culture and popular media*. London: Routledge, 9-29.
- Kiviniemi, Kari (2001) Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II*. Jyväskylä: PS-kustannus, 68-84.
- Kyngäs, Helvi & Vanhanen Liisa (1999) Sisällön analyysi. *Hoitotiede* vol. 11, 1/1999, 3-12.
- Laitinen, Katja (2003) Keijukaiskuningatar ja hänen hovinsa: Laulaja Tori Amos ja Internet rockkultin keskiönä. Teoksessa Saresma, Tuija & Kovala, Urpo (toim.) *Kulttikirja*. Helsinki: SKS, 38-54.

- Lemish, Dafna (2004) My Kind of Campfire: The Eurovision Song Contest and Israeli Gay Men. *Popular Communication* 2:1, 41-63.
- Lewis, Lisa (1992) Introduction. Teoksessa Lewis, Lisa A. (toim.) *The Adoring Audience – Fan culture and popular media*. London: Routledge, 1-6.
- Maffesoli, Michel (1995) *Maailman mieli: Yhteisöllisen tyylin muodoista*. Helsinki: Gaudeamus.
- Maffesoli, Michel (1996) *The Time of the Tribes: The Decline of Individualism in Mass Society*. London: Sage.
- Mäkelä, Janne (2007) Erityissuhteita: populaarimusiikin fanit ja fanius. Teoksessa Aho, Marko & Kärjä, Antti-Ville (toim.) *Populaarimusiikin tutkimus*. Tampere: Vastapaino, 214-241.
- Nikunen, Kaarina (2008) *Fanikirja – Tutkimuksia nykykulttuurin fani-ilmiöistä*. Vaajakoski: Gummerus.
- Nikunen, Kaarina (2005) *Faniuden aika – Kolme tapausta tv-ohjelmien faniudesta vuosituhannen taitteen Suomessa*. Tampere: Tampere University Press.
- Nikunen, Kaarina (2003) *Soturiprinsessan matkassa: Xena ja faniuden merkitykset*. Teoksessa Saresma, Tuija & Kovala, Urpo (toim.) *Kulttuurikirja*. Helsinki:SKS, 112-142.
- Pajala, Mari (2011) Making Television Historical. *Media history* 17:4, 405-418.
- Preece, Jenny (2000) *Online communities: designing usability, supporting sociability*. Chichester: Wiley, cop.
- Ronkainen, Suvi & Karjalainen, Anne & Mertala, Sirpa (2008) *Graafisen kyselylomakkeen suunnittelu*. Teoksessa Ronkainen, Suvi & Karjalainen, Anne (toim.) *Sähköä kyselyyn. Web-kysely tutkimuksessa ja tiedonkeruussa*. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

- Saresma, Tuija & Kovala, Urpo (2003) Kultit. Fanaattista palvelusta, yhteisöllistä toimintaa vai ironista leikkiä? Teoksessa Saresma, Tuija & Kovala, Urpo (toim.) Kulttikirja. Helsinki: SKS, 9-21.
- Shuker, Roy (1998) Key concepts in popular music. London: Routledge.
- Shuker, Roy (2013) Understanding Popular Music Culture, 4th edition. London: Routledge.
- Siisiäinen, Martti (2003) Vuoden 1997 yhdistykset. Teoksessa Hänninen, Sakari & Kangas, Anita & Siisiäinen Martti (toim.) Mitä yhdistykset välittävät. Jyväskylä: Atena, 11-37.
- Singleton, Brian & Fricker, Karen & Moreo, Elena (2007) Performing the queer network. Fans and families at the Eurovision Song Contest. SQS 2:2, 12-24.
- Tashiro, Charles (1996) The Contradictions of Video Collecting. Film Quarterly 50:2, 11-18.
- Tiittula, Liisa & Ruusuvuori, Johanna (2005) Haastattelu – Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2003) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Turtiainen, Riikka (2008) Aktiivisen urheilun kantapäillä – Fanaattisia mediaurheilun kuluttajia kategorisoimassa. Teoksessa Nikunen, Kaarina (toim.) Fanikirja – Tutkimuksia nykykulttuurin fani-ilmiöistä. Vaajakoski: Gummerus, 43-71.
- Watson, Nessim (1997) Why We Argue About Virtual Community? A Case Study of the Phish. Net Fan Community. Teoksessa Jones, Steven G. (toim.) Virtual Culture. Identity & Communication in Cybersociety. London: SAGE, 102-132.
- Whiteman, Natasha (2009) The de/stabilization of identity in online fan communities. Convergence: The international journal of research into new media technologies 15:4, 391-410.
- Willis, Paul (1990) Common Culture. Buckingham: Open University Press.

- Vilkka, Hanna (2006) Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi.

Painamattomat lähteet

- <http://www.eurovision.tv/page/history/the-story>. Viitattu 10.9.2013.
- http://euroviisuklubi.fi/index.php?option=com_content&view=section&id=8&Itemid=41. Viitattu 9.9.2013.
- Hills, Matt (2001) "Intensities interviews Henry Jenkins." Intensities 2/2001. <http://intensities.org/Essays/Jenkins.pdf>. Viitattu 29.1.2013
- Peteri, Virve & Luomanen, Jari & Alasuutari, Pertti (2013) Materiality of Digital Environments. WiderScreen 1(2013). <http://widerscreen.fi/numerot/2013-1/materiality-of-digital-environments/>. Viitattu 15.10.2013.
- Sontag, Susan (1964) Notes on "Camp". <http://www9.georgetown.edu/faculty/irvinem/theory/sontag-notesoncamp-1964.html>. Viitattu 13.11.2013.

LIITTEET

LIITE 1

Haastattelurunko

TAUSTATIEDOT

Sukupuoli:

Ikä:

Kuulutko Euroviisuklubi OGAE:en?

SUHDE EUROVIISUIHIN

- Miten sinusta tuli euroviisufani?
 - kauanko olet tykännyt euroviisuista?
 - miten fanittaminen sai alkunsa?
 - miksi ja miten päädyit seuraamaan niitä?
 - vaikuttiko joku toinen ihminen siihen? kuka?
 -
- Minkälaisessa faniuteen liittyvässä toiminnassa olet mukana?
 - viisujen tai karsintojen seuraaminen paikan päällä tai televisiossa?
 - muiden fanien tapaaminen?
 - oheismateriaalin (julisteet, vaatteet, pinssit, kangaskassit yms.) kerääminen?
 - fanipostin/palautteen lähettäminen?
- Minkä verran euroviisumusiikkia sinun tulee kuunneltua?
 - missä tilanteissa kuuntelet?
 - kuinka usein?
 - miksi kuuntelet?
 - millä kuuntelet?
- Mikä euroviisuissa ylipäättänsä kiinnostaa ja viehättää?
 - musiikki?
 - yhteisöllisyys?
 - show-meininki?

SOSIAALINEN MAAILMA

- Milloin ja miten olet tutustunut/tavannut muita viisufaneja?

- tunnetko joitain muita viisufaneja erityisen hyvin?
- miten tutustuitte?

- Kuuluuko sinun kaveripiiriin muita viisufaneja?
 - miten tutustuitte toisiinne?
 - tykkäsittekö viisuista jo ennen kuin tutustuitte, vai aloitteko seurata niitä vasta myöhemmin?
 - miten yhteinen kiinnostus ilmeni?

- Jutteletko muiden fanien kanssa muustakin kuin vain euroviisuihin liittyvistä asioista?
 - mistä?
 - miksi?

- Miten olet yhteydessä muihin faneihin?
 - netissä?
 - keikoilla?
 - hengaillemalla heidän kanssaan?

- Oletko käynyt katsomassa euroviisuja tai niiden karsintoja (nykyinen UMK) tai joissain fanitapaamisissa?
 - kenen kanssa?
 - minkälaisia tilaisuuksia/tilanteita ne ovat olleet?

- Onko euroviisufaneilla jotain omia yhteisöjä?
 - netissä?
 - kavereiden kesken?
 - keikkapaikoilla?
 - oletko mukana jossain euroviisuihin liittyvässä ryhmässä?

- Mitä puuhaat muiden fanien kanssa?
 - milloin ja kuinka usein olette yhteyksissä?

- Miten vuodenaika ja euroviisujen ajankohtaisuus vaikuttaa yhteydenpidon aktiivisuuteen?

- Mitä merkitsee päästä keskustelemaan viisuista muiden fanien kanssa?
 - mitä väliä on sillä, onko tekemisissä muiden fanien kanssa?
 - mitä faniyhteys sinulle merkitsee ja antaa?

- Onko sillä jotain väliä seuraako kaverisi euroviisuja vai ei?

EUROVIISUJEN MERKITYS KUUNTELIJALLE

- Miksi olet euroviisufani?
 - mikä saa sinut tykkäämään viisuista?
 - mikä on parasta euroviisuissa?

- Mitä euroviisut on antanut/tuonut sinun elämään?
 - minkälainen fiilis on seurata euroviisuja?
 - mitä hyvää olet saanut kokea euroviisujen kautta sinun elämässä?
 - tuntuuko sinusta, että euroviisut on jotenkin vaikuttanut sinuun ja siihen millainen olet? miten?

- Vielä jotain muuta mitä haluaisit sanoa?

LIITE 2

Webkysely

TAUSTATIEDOT

Sukupuoli:

Ikä:

Kuulutko Euroviisuklubi OGAE:en?

SUHDE EUROVIISUIHIN

Miksi olet euroviisufani?

SOSIAALINEN MAAILMA

Minkälaiseen euroviisuihin liittyvään toimintaan olet osallistunut?

Milloin ja miten olet tutustunut muihin viisufaneihin?

Miten olet yhteydessä muihin faneihin?

Jutteletko muiden fanien kanssa muustakin kuin euroviisuihin liittyvistä asioista?

Mitä merkitsee päästä jakamaan fanius muiden fanien kanssa?